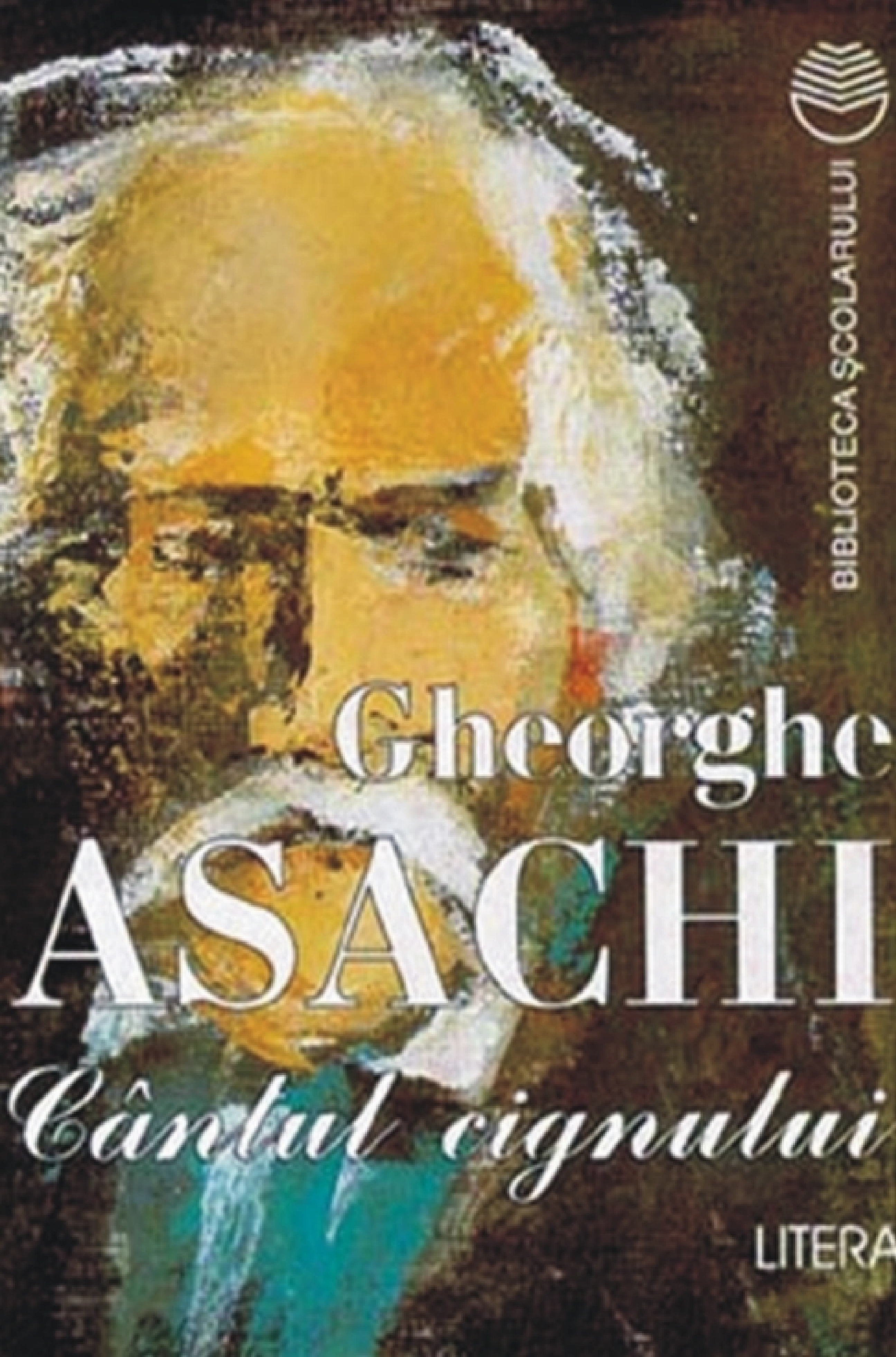

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI
Gheorghe
ASACHI
Cântul cignului
LITERA

biblioteca școlarului

Gheorghe
ASACHI

CÂNTUL CIGNULUI

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

CUPRINS

Not[asupra edi\iei 9
Tabel cronologic...10

VERSURI

Ode

PROLOG. LA PATRIE 15
LA ITALIA...17
LA MOLDOVENI...19
RESTAURAREA +COALELOR NA|IONALE }N MOLDOVA
EDUCA|IE...22
PRIVEGHEREA OSTA+ULUI MOLDOVAN
MEDITA|IE...24
IMN 25
PLEIADA...27
}NCREDEREA
}N DUMNEZEU...29
OS~NDITUL
}N GROAPA OCNELOR...31

Elegii

LA MOARTEA P{RINTELUI MEU 33
LACUL LUI OVID 35
ELEGIE SCRIS{ PE |INTERIMUL UNUI SAT...37
IMNUL DE SAR{ 42
CONVORBIRE NOPTURN{ 44

Sonete

C{TR{ TIBRU...45
C{TR{ PLANETA MEA...46

LAURA (Stiamo, Amor...) 47
LAURA (Lieti fiori...) 48
DAFNE 49
}N OCAZIA ZBORULUI AEROSTATIC
A MADAMEI BLANCHARD 50
LA INTRODUCEREA LIMBEI NA|IONALE
}N PUBLICA }NV{|{TUR{ 51
PALADIUL MOLDOVENILOR 52
PENTRU COMPUNERILE POETICE }N LIMBA NA|IONAL{ 53
MOARTEA LUI ISUS 54
LIST 55
FIICEI MELE EUFROSINA }N OCAZIA MOR|EI
LOGOF. ALEXANDRU GHICA 57

Anacreotice

AMORUL PLAGAT 58
LA PICTOR 59
ALVIR C{TR{ A SA MINIATUR{ 61
AMORUL FUGAR 63
PRIM{VARA 65
DORUL 67
AMORUL AR{TOR 68
IARNA 70
ALBINA +I TR~NTORUL 72
MUZA C{TR{ POETUL "PANORAMEI MOLDOVEI" 74

C`ntece

NESTATORNICIA LUCR{RILOR LUMEI 76
LUMEA 78
C~NTECUL UNUI GIUNE ROM~N DIN ANOVLAHIA 79
C~NTECUL UNEI P{STORI|E ROM~NE DE LA MUNTE 80
FILOZOFIE NATURAL{ 81

REPEGIUNEA TIMPULUI..82
LA A MEA PUNG{ 84
C~NTECUL PL{IE+ULUI MOLDOVAN...86

Imne

ANUL NOU AL MOLDOROM~NILOR 1830 87
IMNUL MOLDOVENILOR LA ANUL NOU 1829 89
IMNUL MOLDOVENILOR LA ANUL NOU 1836 90

Medita\ii

MEDITA|IE PENTRU ZIUA
ANULUI NOU 92
ANUL NOU 1842...93
ANUL NOU 1843...94
ANUL NOU 1847...95
MORM~NTUL 97
EVLAVIA CASNIC{ 98
AMOR DE PATRIE..99

Satire

SO|IA DE MOD{ 100
EPIGRAMA..105

Balade

+TEFAN CEL MARE }NAINTEA
CET{|EI NEAM|U 106
DOCHIA +I TRAIAN..108
TURNUL LUI BUT...111

Legende

}NV{|{TORUL +I URMA+II S{I 118
CREDIN|A...120
LA CUGETAREA MEA..125
R{S{RITUL DE LEFCA 126
PATIMA 127

PROFE|IA 129
LA DOCTORUL PEZZONI 130
TOT LA ACELA..131
CONSACRAT MEMORIEI DE LEUFCA..132
CLIRONOMII LUI EPAMENONDA..133
LA TERMELE DE KARLSBAD..134
OD{ 135
POETUL..137
ANUL NOU 1857 }N MOLDOVA..138
EPILOG..139

FABULE

Z~NA FABULEI 141
GRIERUL +I FURNICA 142
CORBUL +I VULPEA..143
BROASCA +I BOUL..144
ACII DOI CAT~RI..145
ASINUL +I FURUL..146
LUPUL +I MIELUL..147
LEUL +I GUZGANUL..149
GUZGANUL DE CETATE +I CEL DE C~MP..150
CERBUL LA F~NT~N{..152
COCOST~RCUL +I VULPEA..154
LUPUL +I CUCOARA..156
|{RANUL +I FIII LUI..157
OALA DE ARAM{ +I OALA DE LUT..158
VULPEA +I |APUL 160
CAPRA, GIUNCA +I OAIA,
}N COMPANIE CU LEUL..162
OAIA +I MIELUL 163
STOMAHUL +I M{DUL{RILE..164

}N UNIRE ST{ T{RIA 166
MUSCA +I CARUL 169
C~NELE CARELE SCAP{ LUCRUL, V~N~NDU-I
UMBRA }N AP{ 171
MOARTEA +I NENOROCITUL 172
BROA+TELE CARE CER UN }MP{RAT 174
CASTORII 176
OCHII +I NASUL 180
VULPEA, MOMI|A +I FIARELE 182
MINCIUNILE 184
MOMI|A LA BAL MASCHE 187
IEPURILE +I AMICII S{I CEI MUL|I 191
SOARELE +I NEGURA 194
LUPUL PREF{CUT }N P{STOR 195
ST~NCA CARE FAT{ 197
DOU{ SPICE 198
URSUL, PAS{REA, +ERPELE +I MOMI|A 199
ALBINA, |~N|ARUL +I MUSCA 200
CONSULTUL 202
LUPII +I OILE 203
ASINUL +I FLUIERUL 205
EROSTRAT 206
C{R{RILE +I CALEA DREAPT{ 208
S{LBATICUL +I C{L{TORIUL 210
PE+TILE +I P{SCARIUL 212
GIUDECAT{ NOU{ A LUI PARIS 214
C{L{TORIUL +I C~NII 217
AURUL +I FIERUL 218
CUV~NTUL LUI SOCRAT 219
DIOGENES 220
CLOPOTUL +I LIMBA LUI 222

OILE 223
ESOP +I +TRENGARUL..228
MOMI|A 230
FRUNZA...233

DIN MANUSCRISE

(DISF{TARE NU S{ CURM{) 234
(UMELIT{ AL{UT{)...236
(M-AU LOVIT AMOR CU DARDE)..238
MEDITA|IE...239
SAFO C{TR{ FAON..241
ADIO...242

DIN PERIODICE

C~NELE ORBULUI...243
G~SCA +I CACOMUL...245
BOUL +I VI|EII...246
C{TR{ UN PATRIOT FILANTROP 247
JUNELE +I B{TR~NUL..248
CAMINUL1 249
R~NDUNEAUA +I PASERILE...251
S{ NI AGIUT{M UNUL PE ALTUL..254
EPILOG LA O COLEC|IE DE FABULE..255
PAINGINII...258
VULPEA CU COADA T{IET{ 259
|IGARA 261
VULPEA T~N{R{ +I CEA B{TR~N{ 263
DESACII...264
IEPURILE +I BROASCA |{STOASC{..266
VOT LA COMETUL DIN 1858..268

C~NT SECULAR...269
}N AMINTIREA DE 30 IANUARIE, ...270
ASUPRA CORUP|IEI SECOLULUI 271
LA DANTE 273
C~NTUL CIGNULUI 274
APRECIERI 275

CZU

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Textele ediţiei de faţă sunt reproduse din:

G h e o r g h e A s a c h i. *Opere*. Vol. I—II. Ediţie îngrijită de N. A. Ursu. Editura Minerva. Bucureşti, 1973—1981.

G h e o r g h e A s a c h i. *Opere*. Vol. I—II. Prefaţă de E. Levit. Editura Hyperion. Chişinău, 1991.

Textele, cu excepţia particularităţilor de limbă şi stil ale scriitorului, respectă normele ortografice în vigoare.

Coperta: *Isai Cârmu*

ISBN

TABEL CRONOLOGIC

1788 Se naşte la 1 martie, la Herţa, în Moldova de Sus, Gheorghe Asachi.

1795 Leon Asachievici, tatăl său, "bărbat învăţat", se stabileşte la Lwow (Lemberg). Aici Gh. Asachi îşi începe studiile "în limbile polonă, latină şi germană".

1804 Absolveşte cursurile de filologie, filosofie şi construcţii civile ale Universităţii din Lwow, obţinând şi "gradul de doctor în filosofie".

1805 Merge la Viena nu numai din motive de sănătate, dar şi pentru a-şi continua "studiul înaltelor matematici, sub direcţia celebrului astronom Burg". Până la 1812 studiază la Viena matematica şi pictura. Efectuează o călătorie la Roma, "unde s-a aplecat la studiul arheologiei şi al limbei italiene", în care a publicat mai multe lucrări, între ele şi *Sonetul*, fapt după care Societatea literarrie din Roma l-a admis drept "membru extraordinar". În acest răstimp mai vizitează şi oraşele Veneţia, Padova, Terarra, Bologna, Florenţa.

1812 Revine la Iaşi la sfatul generalului Miollis, care avea să treacă din Rusia (împreună cu armata lui Napoleon) întru "a restatornici imperiul antic al Daciei".

1813 În februarie este numit referendar la Departamentul afacerilor externe. În noiembrie înfiinţează, pe lângă şcoala domnească din Iaşi, clasa de inginerie hotarnică în limba română. În acest "scop el a compus un curs de matematică, şi anume aritmetica, algebra şi geometria, care mai în urmă fură şi tipărite".

1816 La 27 decembrie are loc reprezentaţia pastoralei *Mirtil şi Hloe* în limba română.

1817 "Organizează pe cheltuiala sa un teatru de societate în salonul hatmanului Costachi Ghica. Cortina principală s-a pictat după un model adus de la Roma. Ea îl înfăţişa pe Apolon cu muzele care întindea mâna Moldovei spre a o ridica. Copiii boierilor Ghica, Sturza reprezentară mai multe piese în limbile română şi franceză".

1818 În iunie are loc examenul public al elevilor clasei de inginerie, înfiinţată şi condusă de Gh. Asachi.

1820 Face o călătorie în Transilvania, de unde aduce patru învăţători cu scopul de a reorganiza învăţământul în seminarul de la Socola.

1821 Se refugiază împreună cu familia în Basarabia. Volumul, intitulat *Bordeiul indienesc*, în traducerea tatălui său din Bernardin de Sainte-Pierre, se deschide cu un sonet, care ulterior va fi numit *La introducerea limbii naţionale în publica învăţătură*.

1822 Cu prilejul instaurării noii domnii pământene dă publicităţii – sub formă de foaie volantă – oda *La moldoveni, la restatornicirea domnilor pământeni* – Gh. Asachi este numit de către Ioan Sandu Sturza agent diplomatic al Moldovei la Viena, funcţie pe care o va onora până la începutul lui 1827.

1828 În ziua de 23 ianuarie se deschide şcoala elementară de la Trei Ierarhi, care va fi completată în decursul aceluiaşi an cu ciclul gimnazial.

1829 Cu începere de la 1 iunie se editează *Albina românească*.
"În curgerea anilor 1829-1831 Gh. Asachi s-a ocupat la Bucureşti şi la Petersburg, ca secretar al Comitetului ad-hoc, de redacţia constituţiei politice a Moldovei, cunoscute sub numele de *Regulamentul organic*, care a reintrodus în ţară guvernul reprezentativ şi care în mare parte a servit de bază la facerea *Convenţiei* din 7 (19) august 1858".

1830 În perioada dintre 13 mai şi 21 noiembrie Gh. Asachi face parte din delegaţia care a mers să supună sancţiuni împărăteşti la Petersburg proiectul *Regulamentului organic*. *Albina românească* a dat publicităţii fragmente din interesantul său jurnal de călătorie în numerele 61-94, sub titlul *Extract din jurnalul unui călător moldovean*.

1831 Este numit în funcţia de director al Arhivelor Statului din Iaşi, unde "se ocupă cu culegerea documentelor vechi privitoare la drepturile ţării".

1832 Înfiinţează tipo-litografia *Institutul Albinei*.
Vede lumina tiparului primul volum din lucrarea lui I. Kaidanov *Istoria Imperiii Rosiene*. Cel de-al doilea volum va apărea în anul următor.

1833 Litografiază şi difuzează tabloul istoric *Ştefan cel Mare a Moldovei cuvântează al său testament politicesc, la anul 1504*.
Se deschide cea dintâi şcoală de fete din Moldova înfiinţată de Gh. Asachi.

1835 la 16 iunie are loc solemnitatea inaugurării Academiei Mihăilene pentru care Gh. Asachi a luptat neobosit.

1836 Apar volumele lui de versuri: *Poezii* şi *Fabule* alese, precum şi manualul său de matematică.
În colaborare cu Ştefan Catargiu şi Vasile Alecsandri, tatăl poetului, la 15 noiembrie înfiinţează Conservatorul filarmonic dramatic din Iaşi.

1837 În ziua de 23 februarie are loc primul spectacol al Conservatorului filarmonic dramatic, cu drama *Lapeirus* şi comedia *Văduva vicleană*, prelucrare de Asachi după Kotzebue. Tot în acest timp alcătuieşte şi cunoscutul *Prolog*.
La 14 martie vede lumina tiparului suplimentul literar al *Albinei româneşti* – *Alăută românească*.
Editează drama *Laperius*. Compune drama *Petru Rareş* care este jucată pentru întâia oară la 8 aprilie de către elevii Conservatorului. Publică manualul său de algebră. Compune, pentru serbarea militară din 8 noiembrie, dată în casele hatmanului Balş, meditaţia *Privigherea ostaşului moldovean*, pe care o editează sub formă de foaie volantă.

1838 La 20 februarie are loc primul spectacol de operă reprezentat în limba română, cu *Norma* de Bellini, interpretat de către elevii Conservatorului din Iaşi. Editează manualul de geometrie elementară. Tot acum începe şi tipărirea atlasului său geografic.

1839 Din această vreme începe editarea *Foii săteşti*. Tipăreşte drama *Fiul pierdut* şi comedia *Pedagogul*, prelucrări după Kotzebue. Litografiază şi difuzează tabloul istoric *Alexandru I, domn al Moldovei, luând coroana şi mantia din mâna solilor, împăratului Ioan Paleolog*.

1840 Începe tipărirea gazetei de popularizare a ştiinţei *Icoana lumii*. Litografiază şi difuzează tabloul *Zâna Dochia şi Traian, după zicerile moldo-românilor*.

1841 Publică revista *Spicuitorul moldo-român*, în paginile căreia vede lumina tiparului prima sa nuvelă istorică *Ruxanda Doamna*.

1842 În colaborare cu mai mulţi profesori ieşeni, începe publicarea dicţionarului enciclopedic *Lexicon de conversaţie*, din care a apărut numai o fascicolă.

1844 Editează volumul *Fabule versuite*.

1845 Publică memoriul *Expoziţia stării învăţăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843*. Deasemenea litografiază şi difuzează tabloul istoric *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri*.

1849 Îşi dă demisia din posturile de referendar al şcolilor şi de arhivist al statului. Grigore Ghica, care îi acceptă demisionarea, îi apreciază "vajnicele slujbe făcute statului într-un şir de ani necurmaţi". Funcţiile pe care le va onora de aici încolo vor fi de o importanţă inferioară celor de altădată.

1850 La 9 ianuarie Gh. Asachi rebotezează numele revistei *Albina românească* în *Gazeta de Moldavia*. Editează pastorala *Mirtil şi Hloe*.

1851 Litografiază şi difuzează tabloul istoric *Bătălia de la Baia*.

1853 Tipăreşte drama *Petru Rareş*, partea I.

1854 Adună poeziile publicate, în afară de fabule, în volumul *Culegere de poezii*.

1856 La 24 ianuarie este reprezentată pe scena Teatrului Naţional din Iaşi piesa *Ţiganii*, ulterior tipărită.

1859 Editează volumul *Nouvelles historiques*, care reprezintă o traducere în limba franceză a nuvelelor tipărite până la acea dată în *Almanahurile de învăţătură şi petrecere*.

1861 Tipăreşte poezia *Poetul*, dedicată lui Vasile Alecsandri.

1863 Apare a doua ediţie a *Culegerii de poezii*, dramele istorice *Elena Dragoş de Moldavi*, *Turnul Butului*, *Voichiţa de Romanie* şi *Petru Rareş*, partea I şi a II-a. Îşi tipăreşte biografia.

1867 Vede lumina tiparului volumul *Nuvele istorice*.

1869 La 12 noiembrie inima celui care a fost marele cărturar Gh. Asachi încetează să mai bată, vocaţia şi contribuţia lui impresionante pentru naţiune fiind apreciate de contemporani şi de posteritate la justa lor valoare.

VERSURI

PROLOG

LA PATRIE

Un viu dor mă-naripează şi mă-ndeamnă din giunie
Ca să cerc pe alăută românească armonie.
Acest vers, ce sun-aice, lui Apolo nu-i strein,
Fiind gemine cu rostul ce-i urzit din cel latin.
Armoni-a strâns pe oameni în plăcuta societate,
Adunând pre ii din codruri în statornica cetate;
De cântarea lui Orfeos munţii Traciei s-umpleau,
Şi de sunetul cel dulce crude fiare se-mblânzeau.
Însăşi ruga de evlavie unei inimi credincioase
Cătră Domnul se înalţă pe aripi armonioase
Ş-o simţire legănată prin al muzelor organ,
Mângâietă, cursul trece pe al vieţei ocean.
Spre virtute versu-mbie, despre rele face ură,
Fermăcându-ni adapă d-o înalt-învăţătură.

O, români, români ai Daciei, ce purtaţi un mândru semn
De-origină, istoria acum fie-ni îndemn!
În vechime maica Roma, ce-a fost doamnă-n toată lume,
Ni-a lăsat legi şi pământuri, vorba sa şi-naltul nume.
Oare darul ce de timpuri şi de barbari s-a pastrat,
Când senină soarta luce, fi-vă astăzi defăimat?

Nu, prin muze ş-a virtutei dorul dulce şi fierbinte,
În noi lumea să cunoască strănepoţi romanei ginte.
Tu, Moldavio mănoasă, ce pre mine ai născut,
Adăpost dă giunei muze care ist vers a ţesut;
Pe-nverzit şi tânăr laur, ce din ţărnă-acum răsare;

Cu puternic scut să-l aperi de-a fortunelor turbare;
Cum va prinde rădăcină şi în urmă va-nflori,
Din a sale frunzi, cunună muza ţie va urzi;
O cunună cungiurată de-ale vântei line raze,
Ce de foc, de fier, de timpuri, trainic soarta o păstrează.
Când atunce al tău nume, nemuririi consfinţit,
Va luci la fiii patriei, chiar ca-n ceri un nou planit.

LA ITALIA

CUPRINS

1809

Vă urez, frumoase ţărmuri ale-Ausoniei antice,
Cungiurate de mări gemeni, împărţite de-Apenin,
Unde lângă laurul verde creşte-olivul cel ferice,
Unde floarea nu se trece sub un ceri ce-i tot senin,
Undre mândre monumente ale domnitoarei ginte
Înviază mii icoane la aducerea aminte!

Vă urez… că cine poate fără dor, făr-umilinţă,
Acea pulbere să calce, al eroilor mormânt,
Ce în curs de ani o mie a stătut în biruinţă
Ş-astăzi vii sunt prin esemple de virtute şi cuvânt,
Încât în asemănare nu a fost, subt orice nume,
Mai măreţ, nimic, nici trainic, de când omul
este-n lume!

Pe a Tibrului şes Roma tăbărâtă-i ca un munte
Din palaturi surupate şi mormânturi adunat,
Între care Capitolul o căruntă nalţă frunte
Ce de barbari şi de timpuri cu respect i s-a pastrat;
Unde un popor de statui, a lui Fidias urzire,
Vânta Greciei ş-a Romei îmi arată la privire.

Între surupate temple, obelisce şi coloane,
Ca un turn de fier întreagă stă colona lui Traian;
Pre ea văd: Istrul se pleacă Iasienei legioane,
Cum cu patria sa pere-a Decebalului oştean
Şi cum în deşarta Dacie popor nou se-ntemeiază,
De-unde limba, legi şi nume a românilor derează.

Când în codru vechi stejarul e răpus de bătrâneţe,
Din a sa mănoasă ţărnă cresc plăcute floricele;
Aşa după-a Romei paos, în alese frumuseţe,
Răsărit-au noi luceferi: Ariost şi Rafaele,
Galileu, Columb, ş-Italiei, ce prin genia lor luce,
Ca-n vechime lumea astăzi necurmat tribut aduce.

În grădin-asta Eŭropei, unde rostul dulce sună,
Şi pictura, armonia, prin un farmec a supus
Pe a lumei sclavi şi domnii, carii pururea s-adună,
Plini de dorul amirărei, de la nord şi de l-apus,
Un român a Daciei vine la străbuni, ca să sărute
Ţărna de pe-a lor mormânturi şi să-nveţe-a lor virtute!

LA MOLDOVENI

La restatornicirea domnilor pământeni
1822

CUPRINS

Vers înalt de bucurie să răsune împregiur!
Astăzi gemetul Moldovei în armonii se preface,
Astăzi soarta îmblânzită ni urează cu ogur,
Şi din clime seninoase se întoarnă lină pace,
Se întoarnă sânte drituri, ce-s odoare unui neam,
Spre a cărora domnire de mult rugi noi înalţam.

Pentru-a noastră fărdelege, pre cetăţi şi pre câmpii,
Din a tunetului sferă, cu-nfocată aspră mână,
Săgeta a morţei înger mii de fulgere şi mii
Ce pre creştetele mândre sfărâmat-au în ţărână,
Într-atâta că urgia şi văpaia nu a stâns
Calde râuri de crunt sânge ş-un amar noian de plâns.

Însă Domnul al puterei, ce pre omul păcătos
Pentru lucrul cel nevrednic ş-ovelite fapte ceartă,
Îmblânzitu-s-a acuma şi, părintele duios,
Spre a noastră vindecare, ni loveşte şi ni iartă;
Dar la cuget şi privire ni-a lăsat un trainic semn
De-nfrânare despre rele şi spre dreptul de îndemn.

Ca un călători nemernic, zbuciumat de-al mărei val,
Când în noaptea-ntunecoasă nici o stea în ceri nu vede,
Dacă-aproape de pieire de-ntâmplare află-un mal
Cu mâni ambe îl apucă ş-abia şie însuşi crede;
Dar săltând pre el din undă, care moartea i minea,
Domnului el dă mărire că patria-şi va vedea.

O puternică fortună pe Moldov-a fost împins
Să plutească pe o mare de pericoli presurată,

Şi poporul fără cârmă, de mii tunete atins,
Aştepta a sa sfărmare şi pieire-nfricoşată;
Obosite elemente mug şi sun-azi mai încet,
Vântul stă, s-alină marea, de port ni-am apropiet.

Ni s-arată la vedere un frumos liman vecin,
Favorabil zefir suflă şi lucesc senine stele;
Însă cursul cela este de mii stânce încă plin
Şi trezvie cere dreaptă, cu-ndoite opintele,
Că o luntre strălucită ce-a scăpat din ocean,
Dacă uită privegherea, va pieri chiar în liman.

Fericiţi strămoşii noştri, prin păzire-acestei legi,
Spre a patriei scutire nu cruţau jerfiri, nici sânge,
Şi în volbura turbată stat-au pururea întregi,
Ca o stâncă-n miezul mărei ce sumeţe ape-nfrânge;
Ori de triumfuri să fie a Moldaviei pământ
Viu izvor întru vechime, iar acum uitat mormânt?

Pe Moldova, când ferice era-n pace şi-n război,
Schiţi, panoni, sarmaţi ş-Asia n-a putut nicicum să sfarme;
Prin a ei virtute gustă nemurire între noi:
Înţeleptul Alexandru, Ştefan fulger întru arme,
Dar pe-a timpurilor aripi fericiri şi măriri fug;
Fii, Moldovo, neînvinsă, puind patimele-n giug!

Patrioţi, veniţi cu toţii lângă tronul cel dorit,
Să-ncheiem spre-a lui tărie giurământurile sfinte!
Dup-un curs de ani o sută, ziua ceea a venit,
Întru care fiul patriei fi-va domn ş-al ei părinte.
Patria maică-n a ei floare a fost nouă agiutori;
Fericiţi de fii când astăzi vor fi ei cunoscători!

Auritele palaturi nalţă turnuri cătră nor
Ş-a străbunilor mărire din surpări vor să răsară;
Necurmat va să răverse avuţiilor izvor:
Înflorire, fericire şi repaos preste ţară,
Când ni-a fi temei şi cârmă, sub un domn bun, înţelept,
Legea, patria, *unirea* şi un cuget clar şi drept.

RESTAURAREA ŞCOALELOR NAŢIONALE ÎN MOLDOVA

CUPRINS

la 1828

Epitropiei învăţăturilor publice Imitat

EDUCAŢIE

Copăceii încă tineri, ce de tot s-a părăsit
La voinţă şi-ntâmplare în salbatica pădure,
Mai nainte de a creşte, vor să piară nesmintit
De a fiarelor calcare sau de barbară secure,
Zăcând pedecă în codru dărâmate pe pământ.
Dacă însă îngrijerea, cu o mână îndurată,
Îndrepta-v-ar a lor viţă, atunci când nuiele sânt,
Din vlăstarea tinerică, o tulpină înformată
Să făcea stejar puternic, ce, sporind din an în an,
Agiungea a fi coloană prin biserici au prin case,
Adăpost în timp de iarnă călătoriului sărman.
Al său trunchi durat în punte, au în plutitoare vase,
Ar da râurilor lege ş-a lor curs ar înfrâna,
Ar căra odorul Indiei, răzbătând prin grea fortună,
Sau, format vas de resbele, cu străinii s-ar lupta,
Fulgerând pe luciul mărei ca un nour ce detună.

Se asamănă şi fiii cu copacii de pe plai,
Fii ce cresc în rătăcire şi răpun în răutate,
Şi-n loc moartea să le plângem, suspinăm de a lor trai,
Ce-i spre dauna şi ruşinea familiei întristate!
Dacă timpuriu moralul mintea lor ar fi-nzestrat,
Atuncea din sânul meser ar ieşi genii măreţe.
Cela ce pe drumul public pe călători a prădat,
De avea îndemn, mijloace ca virtutea să înveţe,
Cu primejdia vieţei, patriei sale era scut,

Sau pe amvona rostirei, prin ritorice cuvinte
Învingând pe nedreptate, Demosten s-ar fi făcut,
Şi a văduvei sărmane ar fi razăm şi părinte.

Din abaterea femeiei câte rele-n lume vin.
Când ea cumpără şi vinde ale sale frumuseţe,
Mestecând înşălăciunea ş-a plăcerilor venin!
O asemenea femeie, de putea virtuţi să-nveţe,
Putea fi matroana Romei sau vestală la altar.
A lui Colatinus soaţă sau de Grahi a născătoare,
Şi prin fapte de virtute, scutind traiul de amar,
Fericirea-n sânul casei nu s-ar face trecătoare.

Dar sămânţa, cât de bună, căzând pre petros pământ,
Rourată de mii lacrimi, între suspinări crescută,
Va da numai poame-amare, umbră şi uitat mormânt,
Când o mână priitoare a ei creştere n-agiută.
Vre un bine-a face-n patrie este omul mult datori,
Aşa faptă pe el nalţă cătră vrednica sa treaptă,
Şi s-asamănă acela unui *înger scutitori,*
Care duce tinerimea pe-a vieţei cale dreaptă.

Vouă, dar, măreţe inimi, ce, spre a giunimei spori,
Aşăzat-aţi şcoale-n ţară, mulţămire se cuvine;
Dacă omului în lume firea dă un născători,
De la *Voi* adevărata tinerimei viaţa vine!

PRIVEGHEREA OSTAŞULUI MOLDOVAN,

stând în viglă pe râpa Dunărei, când din altă parte
urma epidemia egipteană, la 1837

CUPRINS

MEDITAŢIE

Pe a muntelui verzi plaiuri a ei umbre noaptea-ntinde,
De tăcerea cea adâncă orizonul se cuprinde;
A pădurei tristul freamăt, râul care murmura,
Prin acordul melancolic pe natură-adormita;
Dar pe-o stâncă înălţată singuratic priveghează
A Moldovei militarul pentru-a ţărei sale pază.
A lui arme lucitoare prin tuneric fulgerau,
Şi a coifului său coame de zefir se legănau;
Pasul lui în tact şi graiul: cine vine? 'mpregiur tună
Şi eho în depărtare la puternic ton răsună.

Deş-aiure cruntul Aris mii soţii a văduvit,
Iar Belona cu făclie secerişuri a stârpit,
A lor furie-nvărvărită, buciumul cel de aramă,
Pe-a Moldaviei junime la resbel încă nu cheamă,
Că pământul ce-n pericoli în vechime a stătut
Se acopere acuma cu-a ostaşilor săi scut.
Chiar ca tânăr pui de vultur, ce-n esemple se îndeamnă
A sumeţei sale maice la zbor drumul când însamnă
Stând în viglă, este-ostaşul celor răi înfrânător
Ş-a Igeei europee credincios apărător,
Că-n obeze ferecate p-egipteanul monstru ţine,
Ce mugind se zbuciumează pe a Dunărei arine
Şi din gură-nveninată vărsând moarte-nfricoşat
De mii sfere inocente undele s-a încruntat.

Priveghind ostaşul postul în a nopţei tunecime,
Aripata sa gândire se întoarnă la vechime,
La eroii ce stătură în strămoşilor pământ,

Ale cărora cenuşă zace-acuma în mormânt.
De respect plin de mirare cugetează l-a lor nume
Şi esemple de virtute care-a făptuit în lume.
Dac-a soartei grea povară multe veacuri a purtat
Şi a patriei mântuire cu sânge-a răscumparat,
Răzămându-să în Pronie ş-a părinţilor credinţă,
Prin ei dacă ţara încă a păstrat a sa fiinţă,
Nu-i virtute mai puţină, pentru cugetul mărit,
A-ndrepta în pace patria către scopul cel dorit,
Între mii cărări străine nemirita a alege,
A domni cu dreptul cuget, prin energie şi lege,
Şi-n temeiul de legi nouă a urzi un nou popor.

La aceste nalte fapte când ostaşul cugetează,
Iacă soarele revarsă scânteioase-a sale rază,
Şi-n luceafărul luminei văzând scris acea menire
Cum că Pronia decretează a *Moldovei fericire,*
Umilit de cunoştinţă, cu un suflet înfocat,
Plecând arma sa, ostaşul ceste rugi a înălţat:

CUPRINS

IMN

Doamne-a lumei scutitor,
Ce din timp îndelungat
Pe-a Moldaviei popor
Păn-acum ai apărat,
Vasul patriei plutitor,
Din turbatul ocean,
Să-l conduci cu-al tău favor
La un fericit liman!
Ruga şi al nostru dor
Azi depunem pe altar,
Pe a patriei viitor

Doamne,-ntinde al tău har!
Fie-ostaşul pământean
Patriei sale apărător,
Numele de moldovan
Ş-azi să-i fie de lucor.
Cerul fie-ni sănin,
Mănos patriei pământ,
Şi uniţi în cuget lin
Să rugăm pe Zeul sfânt:
Vasul patriei plutitor,
Din turbatul ocean,
Să-l conduci cu-al tău favor
La un fericit liman!

CUPRINS

PLEIADA

Odă cătră poeţii români.
La ocazia publicărei *Pleiadei politice* a
d. Constantin Negruzzi, unde era trecut,
între alţi poeţi iluştri, şi numele lui Gh. Asachi[1]
1845

În a cerului tărie şase stele scânteiază
Ş-între cele fără număr răspândesc mai viu lucor,
Precum soarele pământul ele mintea luminează
Cu cea rază ce purcede de l-al lumei Urzitor.
Acolo petrec în faimă geniile fericite,
Care sunt de a lor muză nemurirei consfinţite.

Nu averea, nici fortuna, nu drit moştenit-au nume
După moarte deschid poarta la mausoleul stelit,
Nici poate să înfrâneze pizmătara oarbă lume
Zborul celui ce-n virtute, fiind în ea, a trăit.
Pre poeta la luceferi duce-a geniei făclia,
Entuziasmul l-aripează, cale-i face armonia.

Acolo dintăi profeta, cântător de imne sânte,
A depus antica harfă, mântuind pe Israil.
De-acolo răsună încă înfocatele cuvinte
A lui Omer, Oraţ, Pindar, lui Ovid, Corneil, Virgil,
Milton, Şiler şi Petrarca de-colo pre oameni cheamă
La virtute, l-amor nobil, şi-s a tiranilor teamă.

Voi, ce-n sân purtaţi pe-Apolon, patrioţi din românie,
Deş-ursita vă desparte, armonia va uni!

[1] Aceste versuri aveau o notă cum că în vechime Pleiada era compusă din 7 stele, iar astronomii văd acum numai 6; se vede că cea mai veche, apuind, nu poate fi decât a lui Asachi, celui mai vechi din modernii poeţi *(Gh. A.)*.

Patria, care vă-ascultă, tema muzei voastre fie,
Ca şi ea întru lumină să se poată înnoi,
Ca prin fapte virtuoase, de o mai dorită soartă,
Deamnă chiar să se arăte şi de numele ce poartă.

Acordaţi române versuri p-armonioase alăute,
Într-un rost, ca şi poporul, geamăn cu cel italian,
Să înveţe amor de patrie, dor de glorie, virtute,
Şi românul de pe Istru, ş-al Carpaţilor muntean,
Cel ce bea-n Siret, în Nistru şi-n a Murişului unde,
Cel l-a cărui triste doine plaiul Pindului[1] răspunde.

Când românul va cunoaşte, prin a cântului putere,
A sa gintă, a ei soartă, ce-i ascunsă-n viitor,
Versul când din ochi va stoarce lacrima cea de plăcere,
Pe româna tinerică când va-ncinde-o de amor,
A românului poeta atunci lumea va să vadă
Numele-ncins de cunună strălucind chiar în *Pleiadă*.

---

[1] Românii din Macedonia *(Gh. A.)*

ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU

CUPRINS

De multe oare
Vezi în pieire,
Făr-o scânteie
De mântuire,
D-arme duşmane
'Ncinse tării.

Oastea ce murii
Încungiurasă
Surpă aceea
Şi astă plasă,
Fără-ndurare
Ucide mii!

'Nuntru-n cetate
Atunci suspină
Lângă altare
Femeile-nchină
Fruntea pe piatră,
Cuget la ceri!

Sunet d-oftare
De dureri grele
Domnul aude
Din tron de stele,
Curagi le-nsuflă
Nou adevăr!

După serbare
Duca cel june
Prest-a sa armă

Iar dreapta pune,
Scapără spada,
Semnal d-omor!
“Juni, iacă Domnul
Este cu noi!”
“Cu noi e Domnul!”
Strigă eroii.
Prin poartă iesă
Fulger din nor.

Umplut de spaimă,
Nemicul parcă
Să se mai lupte
În van să-ncearcă,
Amu se-nfrânge,
’Ncepe-a fugi.

Învins nu este
Cel ce-n Zeu crede!
Că în credinţă
Puterea şede;
Ea patria scapă
Când este-a pieri!

OSÂNDITUL ÎN GROAPA OCNELOR

CUPRINS

când, în 16 august 1851, a cercetat-o
prinţul Grigorie Ghica

“Prin farmecul demonilor
Ş-a lor ademenire,
În inimă-amorţitu-mi-au
Tot simţul d-omenire.

Prădat şi de religie,
De lege, de ruşine,
Despreţuit-am oamenii,
Pre făcători de bine.

Credeam că orice dregere
De patimă se iartă,
Dar iacă-a mele crimine
Cumplit acum se ceartă.

Din dulce sân a fraţilor,
Unde eram ferice,
În prada pătimirilor
Zac osândit aice.

Mi-i stâns al patriei soarile,
Nu văd lucor de stele,
Nu simt pădurei freamătul,
Miros de floricele.

Cântarea dulce-a paserei,
Nici murmurul de unde

Sau viersul mândru-a doinelor
Aici nu mai pătrunde!

A me zi-ncep făcliile
Ce munca-mi luminează,
Pre ea o strâng sudoarile
Ce stratu-mi rourează.

N-aude-aice inima
Cuvânt de vro plăcere,
Şi raza mântuirilor
Din ambe lumi îmi piere!

Blăstămul companionilor
De crime şi de soarte
Mi-i mângâierea singură
În viaţă şi în moarte."

Aşa-n genunea ocnelor
Un osândit suspină,
Deodată când tunericul
Răzbate o lumină.

Ş-un son din sfera ceriului,
Cu dulce armonie,
Prin buza *Domnitorului*
Răsună-n vizunie:

"Poarte obeze crimenul,
Dar omului, să vie
În braţele virtutei iar,
Deschisă calea-i fie!"

ELEGII

LA MOARTEA PĂRINTELUI MEU

1825

Unde tristul vers afla-voi, d-unde voi lua cuvinte
Să espun a mea durere ş-acel plâns în care înot?
Amar mie, soarta crudă, am pierdut pe-al meu părinte
Sărimanii mângâierea, iar Moldova-un patriot!

Al bisericei podoabă, el fu amvonei mândrie,
Câte ori prin blânde zise, prin cuvânt învingător
Storcea de la inimi crude lacrimi de înduioşie
Şi-nfrâna pornirea oarbă a-nvitatului popor!

Când tuna preste Moldova a resbelului furtună,
Ce omoruri, prăzi şi lacrimi în ţară a semănat,
Când lucea preste ruine crunta-*Asiei* Semilună,
El cu crucea şi cuvântul un tirumf sânt a purtat.

Întru fapte lăudate şi virtuţile mărite
Simţitorul nobil cuget de văpaie-aprins i-a fost.
Pentru muzile române a lui case umelite
Şi străinului nemernic era pururе-adăpost.

Din a Proniei chemare, ce pre om a pus aice
Să lucreze împreună cătră scopul ei cel sânt,
Îndrepta el pe junimea întru calea cea ferice,
Ce conduce l-altă viaţă prin tunericul mormânt.

Consacra bunul părinte a lui zile mai senine,
Cu furtuna bătând luptă pe-al vieţei ocean;
Ca pre fiii săi să crească, n-a cruţat nice pre sine,
Cum cu propriu sânge-adapă pe-ai săi fii un pelican.

Dacă din a sale pârge, macar p-un singur grăunte
Cuvântatu-l-au de bine înduratul Dmnezeu,
Trist, dar plin de cunoştinţă, rog cu umelită frunte:
Deie-i ceriul lin răpaos, mie-nsufle-mi gândul său!

LACUL LUI OVID

CUPRINS

Lângă Cetatea-Albă, pe Nistru

Pe stâncos plai, lângă ţărmuri, în a Pontului pământ,
Care peste luciul mărei şi câmpii întins domnează,
Călătoriul de departe vede un albit mormânt
Ce în toată dimineaţa de Apolon se urează.
Acolo mai îmblânzite parcă gem a mării unde,
Şi eco din departare cu un sunet trist răspunde.

Aici fulgerul puternic a Cezarului August
Pe Ovid din sânul Romei înterit-au spre urgie;
A lui pulbere e stânsă în acel azil îngust,
Dar prin versuri nemurinde a lui patimi încă-s vie.
Şi în cât în lume-Amorul inimile va să sfarme,
Ceatra-Ovidului purta-va între ale sale arme!

Chiar pe marginea a Daciei, între barbarul popor,
Departat de dulce patrie şi molatica viaţă,
De p-acesta plai adese, cerând graţie,-agiutor,
Cătră ceri şi cătră Cezar el tindea a sale braţă;
Deseori aprins de doru-i cerceta în fantazie
Capitolul, pe-a sa fiie, pe duioasa lui soţie.

Deseori din sânul mărei, ce de patrie-l departa,
Raza dulce-a mângâierei se părea cum că-i răsare,
Şi-n noian ţinându-şi ochii dorul său îi arata
Cu vântrele-naripate venind vasul de iertare.
Dar acel semn fiind nour, umplea ceriul de fortune,
Ochii săi de-un râu de lacrimi, inima de-amărăciune!

După ce apoi cu ziua şi speranţa i-a pierit,
La locaşul singuratic se-nturna întru durere;

Aici muzile-ndurate poetului favorit
Aduceau din Elecona balsame de mângâiere,
Şi-atunce-a sale versuri răsunau atât duioase,
Încât a lor armonie fărmăca inimi fioroase.

A lui lacrimi, trista voace, ce-a supune n-a putut
A Cezarului urgie, pe-nsuşi scitii îmblânzise,
Lângă lac, la raza lunei, deseori în codrul mut,
Când cânta a sale patimi în a barbarilor zise;
Scitii, carii deprinşi fură întru fapte numai crunte,
Depuneau cununi sălbatici pe a sa-ntristată frunte.

Apoi pe mormânt Ovidul ceste versuri şie-a pus:
“Al amorului cel tânăr cântător aice zace,
Geniul care-l mărisă pe dânsul l-a şi răpus;
Tu ce treci, de-ai iubit, spune: răposeze Ovidu-n pace!”
Şi de-atunci, din stânca albă de la apei albe spume,
Lacul şi d-*Alba Cetate* poartă astăzi a lor nume.

ELEGIE SCRISĂ PE ŢINTERIMUL UNUI SAT

Imitaţie

Al aramei sunetoare aud tristul semn şi sânt
Menind soarelui repaos în a lui zilnic mormânt;
Obosit acum săteanul lucrul câmpului său curmă.
Fluierând păstorul vine la cotun cu a sa turmă.
A pierdut a lor frumŭseţe înfloritele câmpii,
În negură misterioasă ascunzând a ei mândrii;
Firea-n inimă-mi insuflă o adâncă întristare,
Lumea-o părăseşte-n umbră şi-ntru a mea cugetare,
Ca-n paragină câmpie un greu gemăt amorţit
La auzul meu răsună de pe turnul învechit;
Bufa cea posomorâtă, când natura să-ntristează,
Pe a nopţei înturnare prin un bocet crud serbează.
Câtu-i dulce a ta soartă, în sat, o, locuitor,
Lângă soaţa credincioasă, în îngustul foişor!
Nimic lin cursul turbură de-o viaţă fericită,
Ziua este ostenelei, noapte-amoriului menită.
Muşchiul, care anii repezi în ţărână-a prefăcut,
Pe părinţii voştri-ascunde în mormântul cel tăcut;
Acolo, pe cea movilă, unde sălcile umbrează,
Ale inimei duioase lacrimile rourează;
Dulcea boare-a dimineţei, buciumarea de păstor,
A cocoşului cântare, nici plăcerea de amor,
Pe-adormiţi n-or să-i trezască din tunericul mormânt;
A lor seceri în tot anul adunând de pe pământ
Aurite spici în jerbii, prin sudori şi osteneală.
Aduceau nutreţul casei şi a ei chivernisală,
Sara de-acum n-or să vie la duioasele soţii,
Nici lua-vor sărutare de la tinerii copii;

N-or să guste împreună simplă cină sănătoasă,
Ce se face mai dereasă de zicerea cea duioasă.
O, voi carii n-aveţi stimă pentru omul umelit,
Nobili plini de fantazie mândri-n titlul ruginit,
De ce-n ură-aveţi săteanul, când a fruntei lui sudoare
A produs mărirea voastră ş-avuţiilor odoare?
Cruţă timpul vreodată dritul unei evghenis,
Ori frumŭseţa, avuţia, nu trec ca al nopţei vis?
A săteanului vro faptă încă nu s-a lăudat
Şi al său mormânt de pompă nicicum s-a-ncungiurat;
Dar în locul unei pompe, din a lui soţi fiecare,
Nu de-afară, ci în cuget poartă semn de întristare.
Oare mirosul de smirnă, oare cântecul cel sânt,
Pulberea ce este stânsă pot să-nvie din mormânt,
Dacă fapte de virtute, care legea ni învaţă,
N-or meni şi după moarte celui drept o altă viaţă?
Lacrimile ipocrite, mincinosu-acel suspin,
Decretările nu schimbă care de la Pronie vin.
Preţ nu are nici o pompă ce prin aur se adună,
Tânguirea-adevărată pe mormânt de nu răsună;
Precum când un unchi răpune, clironomul însătat
Binecuvintează ziua întru care-a răposat.
Poate că sub astă ţărnă este-o inimă-ngropată
Care-avea în cursul vieţei fantazie înfocată,
Suflet bun, cu direptate, ce prin sfatul înţelept
Patriei ar fi fost razim prin cuvinte şi cu piept.
Îns’, aleu, lui nu-i lucise a ştiinţelor făclie
Şi talantul de preţ mare i s-a stâns din sărăcie!
Chiar asemene-adamantul, ce din stâncă este scos,
Păn-a nu avea lumină mai întăi de fier s-a ros;
Şi asemene în tufă se ascunde-o mândră floare,
Ce, de nime mirosită, vegetează, creşte, moare.
Poate-aice dormitează a cotunului *Franclin,*

Ce a patriei ş-a ştiinţei purta-amorul sânt în sin.
Cufundat în astă groapă poate zace vrun *Milton,*
Cu asemene ambiţie poate vreun *Napoleon!*
Dacă fulgerul şi schiptrul prin ei nu sunt înfrânate,
De n-a cântat a lui Adam fericirea şi pacate,
Dac-al morţei fioros înger, de la nord păn' la apus,
Domnitorii şi popoare la un crunt giug n-a supus,
Înduratul ceri nu vrut-au ca a lor modestul nume
După moartea lor să fie spaimă au mirare-n lume.
Căci virtutea, ca şi răul, cumpenite-s la sătean;
El nu surpă, nici rădică, tronul crunt a lui tiran,
Niciodată Poeziei armonia cea vândută.
La ambiţios nevrednic n-a da laudă necăzută.
Sub aceste mici movile ţărna lor s-a mormântat;
Pe o piatră, fără lustru, un vers simplu însemnat
De la duios trecătoriul un suspin, lacrimă cere;
Muza n-a avut prin versuri să deştepte-a sa durere.
A lor nume, anii vieţei, poate piatra a vădi
Ş-oarecare vers ce-nvaţă pe săteni de a muri.
Oare cine dintre oameni căutătura sa duioasă,
Păn' să plece, nu aruncă peste lumea cea frumoasă?
Sfărâmând a sale-obeze, sufletul, la loc menit,
Pasă mângâiet de plânsul duioşiei însoţit.
Firea a sa limbă are, ce-n mormânt nu este mută,
A ei foc tot arde încă, deşi viaţa ne-i trecută;
Şi la vadul cel eternic, în o inimă dorim,
Care-n viaţă ni-a fost dulce, după moarte să trăim.

Dar când prin a mele versuri voi să trag din tunecime
Pre morţi ce zac făr' de laudă în această ţânterime,
Un nepot al meu vrodată, întru duiosul său rost,
Văzând un mormânt mai proaspăt va să-ntrebe:
cine-am fost?

Va răspunde-atuncea poate un păstor cu veche frunte:
“L-am văzut în multe rânduri, când se lumina, la munte,
Cum pe iarba-nrourată mergea-n pas înaripat,
Ca Fiinţei rugi s-aducă care lumea a creat.
Alteori sub acel frasin cu întinsa rădăcină,
Care-umbrează cu mii ramuri ce de zefir se închină,
A căzut pe la amiază, întristat şi singurel,
Ţintind ochii plini de lacrimi în plăcutul râurel,
Şi trezit apoi din visuri murmura nişte cuvinte.
Uneori fugea la codru, sămănând smintit de minte;
Plecând capul câteodată, ca un om făr-agiutori,
Se părea cuprins de patimi sau de un fatal amor.
Într-o zi, pe culmea ceea, und-era a lui venire,
Aşteptatu-l-am, căutându-l, dar nu-l găsii nicăire.
A trecut şi ziua a doua, din nou iar l-am cercetat,
Dar pe munte, nici în codru, nici la râu nu l-am aflat.
Amar mie,-n ziua a treia, în adâncă duioşime
Cufundat, poporul nostru îl ducea la ţinterime.
Vezi în piatră epitaful, coperit d-umbrosul spin,
Vezi… că modul a scripturei ţie nu este străin!”

Epitaf

“Călătorule a vieţei, care dintre văi-nflorite
Aici între-a morţei colnici întâmplarea te-a condus,
Al tău pas un pic frânează, vezi fiinţe înmiite,
Ce cu steaua dimineţei răsărit-au ş-au apus.
Sub această piatră zace om dorit de-nvăţătură,
Ce norocului şi vântei a fost purure străin.
Din familie-umelită, nobil muzele-l făcură,
Însă firea-i hultuisă melancolie în sân.

Curat cuget, cu simţire, bunătatea-i era mare,
Încât, pentru mângâiere, ceriul cel îndurător

I-au trimis prin un alt suflet o duioasă vindecare,
Dăruindu-i în grea cale un soţ bun şi simţitor.
Nu-ntreba să afli mai multe de-a virtutei sale faptă,
Dar nici cerca mai departe care-a fost şi răul său!
Cu speranţa acum ambe tremurând de faţ-aşteaptă
Lângă *Cela* ce ni este *Părinte* şi *Dumnezeu*.”

IMNUL DE SARĂ

CUPRINS

Către fiia mea Ermioana

Când Pionul îmi ascunde a luceafărului rază
Ş-umbra nopţei se răspânde pest-a ceriului tărie,
Chiar ca stele nemurinde l-al meu cuget scânteiază
Ale epohei trecute de mii fapte-icoana vie
Şi-n memorie-mi invită melanholic, dulce cânt
Despre-a patriei mari oameni ce zac astăzi în mormânt.

Toate-n giurul meu sunt mute; preste murii ce-n vechime
Răsunau de imne sânte muşchiul verde se întinde;
La serbare şi la triumf nu mai cheamă pe giunime
Cel cuvânt ce-n inimi nobili patriot-amor aprinde,
Ş-a eroilor nepotul, moştenirei lor străin,
Azi la fiii săi nu lasă decât un amar suspin.

Dar din fere ovelite, und-a lui memorie zace,
Sunetul a lirei mele în trecutul să-l repoarte,
Pe strămoşi să-i prezenteze, ce-n resbel, precum în pace,
Prin credinţă şi unire aparau a patriei soartă,
Încât prin a lor virtute, ce fu arma lor şi scut,
În un curs de ani a mie astă ţară s-a ţinut.

În lucoare maiestoasă, de timp repede mânată,
P-Alexandru Bun să vază, ce ni-a dat legi ş-o coronă,
Pe cel fulger a lui Aris, Ştefan, ce cu mică ceată
A învins pe regi, pe eroi ş-al Asiei legionă,
Pe a Lupului trei fiice, ce-n frumseţă s-a mărit
Şi-n Suceava[1] pe anticul Ilion a înnoit.

---

[1] Aluzie la resbelul ce a provocat fiile cele frumoase a prinţului Vasile Lupu *(Gh. A.)*.

Între nor de ambrozie, purtate de turturele,
Ce de gemete duioase sună-n giur o armonie,
Repede chiar ca o clipă, tinere trec vergurele,
Între care cunosc *Una*[1], ce-ncă-n inima me-i vie;
Ele-n lume nu simţiră nici durere, nici amor,
Şi trecând de-aici sporit-au ale îngerilor hor.

Acordează a ta arfă, fiio a giuniei mele!
Pe cea stânc-a Petrodavei s-aşăzămu-ne-mpreună,
Cât Cernegura pinoasă va luci di-a nopţei stele,
Pe când freamătul pădurei ş-unda murmur dulce sună,
Să cântăm d-acele fapte; călătorul ce-asculta
De a noastre zise poate un răsunet va pastra!

---

[1] A mea fie Eufrosina, moartă în etate de 16 ani *(Gh. A.)*.

CONVORBIRE NOPTURNĂ

CUPRINS

1848

Când natura dormitează în tuneric cufundată,
Când tac toate, numai grija priveghează-n a me minte.
Deseori vorbesc cu Tine, ale lumilor părinte,
Ce în ceri şi-n al meu cuget eşti de faţă totodată.

Împetritul ce în sânu-mi văzu barbara săgeată
A fugit, iar omul cel bun, de m-a plâns, păşi-nainte.
Numai tu, duioase foarte, auzi lângede-mi cuvinte,
Înţălegi secret suspinul ş-întinzi mâna îndurată.

Deseori cred fiii lumei că-ntristările-mi profunde
Numai de l-a mele patimi, din ambiţie derează,
Precum valuri întărtate se înform din line unde.

Amar! Mult mai grea fortună împregiurul meu domnează,
Ce ameninţă a patriei viitorul s-acufunde,
Dacă Tu, o, îndurate, neputinţei nu-i fi pază!

CUPRINS

CĂTRĂ TIBRU

1810

O, tu, râule măreţe, ce întinzi a tale unde
Între şepte colnici, faima al Ausoniei vechite,
De la tine rechem astăzi, în durerile profunde,
Adăpost şi lin repaos lângă râpele-nverzite.

Mai plăcut şi senin aer nu-l aflai încă oriunde,
Văi, preluci, stânci, râurele ce atât să mă învite
Ca cea patimă-ncruzită care inima-mi pătrunde
S-o rezic în dulcea limbă al Italiei mărite.

Nici sunând pe fluier doine încă-n Dacia umbroasă
N-auzit-am în junie dulce viersuri aşa line
Precum sun-a lui Petrarca lira cea armonioasă.

Nici aiure mai duioase nu văzui, nici mai senine
Două stele-ncântătoare între graţii mai frumoase
Decât care lucesc astăzi preste ţările latine.

CĂTRĂ PLANETA MEA

CUPRINS

Cât ţi-s dator, o, stea mult graţioasă,
Că-n primăvara a vieţei mele
Tu m-ai ferit de strâmbe căi şi rele
Şi m-ai condus pe calea virtuoasă!

Tu-n sân mi-aprinzi făclia luminoasă,
M-ai adăpat l-ascree fântânele,
Şi când viaţa-mi îndulcesc prin ele,
Despreţuiesc chiar soarta fioroasă.

Ca să doresc a vieţei nemurire
Mă-ndeamnă raza-ţi care-n ceri se vede,
Cum statornică urmează-a ei rotire.

De la ţărmul fatal vasul purcede,
Ş-amu, plutind prin marea de pieire,
A ta rază la port mă va încrede.

LAURA

Imitaţie dupre Petrarca
(*Stiamo, Amor...*)

Să stăm, Amor, să ni mirăm dotată
De minuni nouă ale naltei nature!
Vezi pre pământ ce mândră zână-arată,
Vezi cât har plouă din a ei făptură.

De câte perle ş-aur e vargată
Aleasa mantea, nevăzută aiure,
Cum pasul ei ş-ochirea amorată
Poartă prin astă a muntelui pădure.

Mii şi mii flori cu iarba din câmpie,
Unde stejarul cel umbros domnează,
Să le-atingă umbra ei o-mbie.

Cerul de-a ei frumuseţi se-nviază
Şi-mpregiur sună dulce armonie,
Înseninând de a ochilor ei rază.

LAURA

CUPRINS

Imitaţie dupre Petrarca
(*Lieti fiori...*)

Ferice flori şi ierburi tinerele,
Ce primblând vă-atinge multe oare
Pasul cel lin frumoasei doamne mele,
În voi tipărind urmele uşoare!

Câmpie ce-asculţi dulce-i cuvinţele,
O vioară de amor mirositoare,
Păduri anuoase, ce cu verzi umbrele
Faceţi plăcute ascunsuri şi răcoare.

Limpede apă, dintre munţi născută,
Ce ochii uzi şi blânde a sale feţe,
Care cu a lor graţie te-mprumută,

De voi ferice despre-a ei frumŭseţe!
Nu-i stâncă ce diuoasă amu făcută
De-a arde l-al meu foc să nu s-înveţe.

DAFNE

CUPRINS

Învingând râul cursului oprele,
Nu simte alt dor, ce-a se grăbi la mare,
Nu-i sânt câmpii, nici reduri de-nfrânare,
Macar că-s mândre aceste şi acele.

La toţi copacii şi nouă floricele
În limba sa de-a zice adio, se pare,
Şi tânguind cu dulce murmurare,
Sosind la unde tot se pierde-n ele.

Eu care-n două a stelelor lumine
Văd chiar minuni, ce-s mai presus de fire,
Numai trecând privesc la alte zine.

Spre Dafne zboară aprins-a me gândire,
Şi ajungând l-a ei lumini senine,
Piere-n a lor noian de fericire.

ÎN OCAZIA ZBORULUI AEROSTATIC A MADAMEI BLANCHARD

CUPRINS

întreprins la Roma, la 1811, când în ceri
se vedea cometa cea mare

Nu ţintiţi de-acuma ochii cătră steaua înfocată,
Ce întinde preste ceruri coama sa de ră menire.
E deprinsă de mult Roma cu asemenea privire,
Azi minune mult mai mare o femeie ni arată.

Spre-a supune voiei sale calea vânturilor dată,
Nestatorinic uşor aer îl închide-n văl subţire,
Preste nouri zboară luntrea prin asemene urzire,
Cu odorul cel mai dulce a naturei încarcată.

Înmândrit-atunci natura d-o fiinţă-aşa dorită,
I deschide-a ei secrete, ce-i a lumei armonie,
Şi cu ea domnia-mparte preste sfera cea stelită.

La pământ, de unde zboară, de-amu nu mai vra să vie,
Că puternicul ei cuget mai înalt o tot învită,
Şi în ceri de nu ajunge, este deamnă ca să fie!

LA INTRODUCEREA LIMBEI NAŢIONALE ÎN PUBLICA ÎNVĂŢĂTURĂ

CUPRINS

în Moldavia, la 1828

Cele neguri ce-s în râpa Aheronului născute,
A lor aripi întinsăse prest-a Daciei câmpie,
Iar fantomi a nopţei oarbe, prin un somn de trândăvie,
Ţineau mult timp îngânată a românilor virtute.

Muzele-n nemernicie spăimântate umblau şi mute,
Neputând a patriei limbă din uitare să învie,
Şi păstorul numai, singur, cu-ntristată armonie,
Românesc cântec sunat-au pre cimpoi şi alăute.

Însă Pronia îndurată a sfărmat fatale fere,
Ş-a doritului Luceafăr ni răsare-acum scânteia,
Ce pre soarele mineşte de la depărtate sfere.

Aşteptând românii ziua, când văzură raza-ntăia,
Înălţând spre ceriul ochii, c-un suspin de mângâiere,
“A-nvierei mele, zis-au, ziua-ntâi va fi aceea!”

PALADIUL MOLDOVENILOR

CUPRINS

Pentru ziua aniversală a inaugurărei Academiei
din Iaşi, serbată în 3 iulie 1838

Dacă Troia-n a ei ziduri Paladiul ar pi pastrat,
Care Gioe chiar din Olimp a trimes spre-a ei ferire,
A lui Priamos domnie în putere şi-nflorire
Teafără-ntre pericoli pe temeiuri ar fi stat.

Nu a zeilor urgie, nu Ahilevs înfiorat,
Nici a grecilor mii vase ce vărsau foc şi pieire,
Nu Ulis prea înţeleptul, cu ghibacea uneltire,
Ilion ş-a sale temple în ţărân-ar fi surpat.

Cu asemene scop mare, naţiei mântuitor,
Reglementul ca paladiu pe-Academie a urzit,
Ca să fie de virtute şi ştiinţe viu izvor.

Că Moldovei sânta Pronie fericire a menit
Pe cât zelul şi credinţa vor păstra acest odor,
Care după ani o mie p-orizon i-au răsărit.

PENTRU COMPUNERILE POETICE ÎN LIMBA NAŢIONALĂ

CUPRINS

Imitaţie

Tinerel şi verde dafin împlântat-am dinioare
Şi-nălţat-am către ceriuri cu rugi pofte umelite,
Ca să vadă şi românii cele ramuri înflorite,
Ce urzesc cununi de laudă şi dau numelui lucoare.

Am rugat pe blândul Zefir ca din nori să se coboare
Şi pre el să-ntindă vara a lui aripi aurite,
Şi ca barbara fortună, strânsă în obezi cumplite,
Să nu aibă vro putere ca în urmă să-l oboare.

Ştiu că timpuri multe încă tupilată vieţui-va
Astă arbore în codruri ce pre Dacia umbrează,
Dar măcar târzie foarte, spre ceri mândră răsări-va,

Când prin Pronie, de unde soarta gintelor derază,
Român vrednic de cunună doară între noi veni-va,
Precum după oarbă noapte răsar line-a zilei rază.

MOARTEA LUI ISUS

CUPRINS

Imitaţie

Când Isus cu cel din urmă dureros a lui suspin
A deschis, murind, morminte, tremurat-au sântul munte,
Se trezi Adam în tartar şi-n păreri c-un serafin
La judeţ cu-ai săi îl cheamă înălţă anoasa frunte.

Cufundat în cugetare de mirare, spaimă plin,
Din a umbrelor tuneric râdecând gene cărunte,
Vede-un înger şi-l întreabă: “Cine-i cununat de spin,
Ce pe cruce-arată lumei coasta ş-a lui tâmple crunte?”

Când află că Urzitoriul de luceferi, de putere,
Învăţând, dând mângâiere, fere bând, capu-au plecat,
Revărsă amar-oftare, din ochi lacrimi de durere.

Şi-nturnându-se spre Eva, zise-i: “Iat-a triumfat
Preste-ntunecata boltă din a ceriurilor sfere;
Cel ce pentru noi murit-au, înviere azi ni-a dat!”

LIST

La conţertul dat în Iaşi pe Teatrul nou,
în 11 ianuarie 1847

CUPRINS

Din cea zi de când Orfeos, mărit zeu de armonie,
Pe-alăută-ncântătoare ţărmul tracic răsuna
Şi în éstazul simţirei fiare, codrii şi părâie
Prin virtutea melodiei îmblânzindu-i fermeca,

Nu sunase până astăzi în a Istrului câmpie
Mai puternic viers de-acela ce produce lira ta,
De-unde nevăzutul Demon un râu varsă de magie
Preste inimile noastre ce-s răpite-n unda sa.

De ai trece-n altă lume ca să-nvii pe Euridice,
De-ai pluti, nou argonauta, cătră Colhos fabulos,
Pe furtuna-i înfrâna-o şi pre tartar ai supune.

Dar menirea ta-i mai naltă, a ta soartă-i mai ferice,
Pronia prin al tău organ imnul cel armonios
Care îngeru-n ceri cântă pre pământ va să răsune!

FIICEI MELE EUFROSINA

Viziune
1848

I m i t a ţ i e

Al meu cuget mă-nălţasă în a ceriului tărie,
Unde s-află-acea fiinţă ce în darn chem prin morminte,
Acolo în ceat-aleasă, în lumină ş-armonie,
Mai frumoas-am revăzut-o cu duioase simţiri sfinte.

Mă luă de mâni şi-mi zisă: “În această sferă fie
Ca să vii, de se ascultă umelita-mi rugăminte;
Eu sum fiea ce-n viaţă îţi eram de bucurie,
Ş-a me zi am încetat-o de-a ei sară mai nainte.

Dispoierea muritoare gios ţărâna o culege.
Iar aceea ce voi plângeţi, mântuită de furtună,
Aici gustă fericire care omul n-o-nţelege.”

Ah, di ce îmi lasă mâna ş-a ei vorbe nu mai sună,
C-auzind a lor dulceaţă, chiar atunci voiam alege
Să rămân în loc ce vecinic sufletele împreună!

ÎN OCAZIA MORŢEI LOGOF. ALEXANDRU GHICA

Cătră junimea moldovană

CUPRINS

1850

În o epocă mărită, pe când patria încinsă
De junie şi de glorie în putere a stătut,
A strămoşilor nalt cuget ş-a lor armă neînvinsă,
În un curs de ani o mie, mântuire-a fost şi scut.

În prefaceri totdauna soarta gintelor desprinsă,
Când al armelor triumfuri chiar ca visul a trecut,
În măreţe inimi Ceriul însuflă virtute-aprinsă,
Prin a căreia putere Moldova nu a căzut.

Cest *barbat,* pe care patria plânge în durere vie,
Prin virtute şi dreptate fu a ei apărători
Ş-azi vă lasă-n moştenire o prea sântă avuţie.

Junilor, iacă-vă arma, scutul cel mântuitori,
Clironom virtuţei sale moldovanul tot să fie,
Că-n virtute stă prezentul şi al vostru viitori!

AMORUL PLAGAT

Dupre Anacreon

CUPRINS

Culegând Amor odată
Flori de roze în grădină,
N-au văzut că tupilată
Era-n frunze o albină,
Ce cu ghimpul ei ascuns
La un deget l-a împuns.

Întru cruda sa durere
Începu cu plâns să ţipe;
Cătând balsam, mângâiere,
Se grăbea cu ambe-aripe
Drept la Vinerea să zboare,
Plin de frică cum că moare,

“Amar mie, zis-au, mamă,
Aleu, mamă, iacă mor!
Cu o dardă-mi face samă
Acel şerpe zburători,
De corp iute, deşi mic,
Ţăranii albină-i zic.”

Însă Vinerea-i răspunde:
“Dacă-albinei micul spin
De atât rău te pătrunde,
O, Amorule, ce chin
Simte-o inimă-ncruntată,
Ce o-mpunge-a ta săgeată!”

LA PICTOR

CUPRINS

Scrie-mi, pictore ghibace,
Pe-a mea doamnă departată,
După cum pe ea voi face
Prin al meu vers vederată.

Negre coame cu lucie,
Să se-ncreţe de-a lor voie,
Şi de poţi prin măiestrie
Fă miresme ca să ploaie.

Albă frunte să se vadă
Şi umbroase, dese gene,
Preste care-n cerc să cadă
Negricioasele sprincene.

Te rog, însă, scrie-acele
Gemeni arcuri înmândrite,
Ca vederea să înşele
De sunt două sau unite.

Căutătura-i fă sănină
Ca văpaia scânteioasă;
Ochi albaştri fă-i de-Atină
Sau de Vinerea frumoasă.

Scrie-n tinerică faţă
Lângă roză unit crinul,
Când în mai de dimineaţă
După rouă-şi deschid sinul.

A ei buze de corale
Către sărutări să-mbie,
Înmierită fă o cale
De-îngerească armonie.

Fă ca-n aer făr’ de nori
Împregiurul ei să zboare,
Împreună cu Amori,
Şi pe graţii surioare.

Dar al ei să nu ascundă
Haruri o mantelă deasă,
Ca fantazia să pătrundă
La frumseţă mai aleasă.

ALVIR CĂTRĂ
A SA MINIATURĂ

CUPRINS

O, tu, pictură netedă
A mânei lui Apele,
Ce figurezi avidoma
Icoana feţei mele!

O, mângâiere singură
De amorata zină,
De când o lege barbară
De dânsa mă dezbină!

Mergi-unde cu haritele
Dulce-Amor domnează,
Und-al meu cuget ş-inima
De-apurure viază.

Ascunsă sub aripele
Lui Cupidon, mergi iute;
El te-a scuti cu armele
Ce-n Olimp sunt temute.

Atinsă-i fi de mânele
Doritei doamne mele
Şi te-or privi luminele
Acelor vie stele.

Pre tine vor să mângâie
Mii fericiri dorite;
De sărutări adapă-te,
Ce mie-mi sunt oprite.

Încunguirată-n negură
De un suspin fierbinte,
Martoră-i fi de gemete,
De tristele cuvinte.

În acel sân al crinului,
Când te-i afla ferice,
Zi-i: “Ce nu poate-asemene
Să fie-Alvir aice?

Că el, cu dulce zicere
Ş-a inimei văpaie
Ar usca cele gemene
A plânsului pâraie.

Ar alina ursitelor
Neomenita lege,
Cu amorate buzele
Suspinul ar culege”.

Şi mie lin luceafărul
Din ceri va să-mi străluce,
Când dulce-a fi d-o patimă
Aminte a-şi aduce.

Dar vor veni doritele
Zile d-o lină soartă,
Că, cu Amor, şi muzele
De grijă mie-mi poartă!

AMORUL FUGAR

CUPRINS

Cecrcând Vinerea odată pe Amorul fugător,
Zicea: “Dacă oarecine întâlni-va pe Amor,
Vagabond acel e fiu-mi, care umblă-n rătăcire,
Al meu este mic fugarul; cine-mi dă de dânsul ştire,
Va lua o sărutare de la Afrodita-n dar,
Iar acel ce mi-l aduce, să aştepte ş-un alt har.
Spre-a cunoaşte pe rebelul, următoare semne fie
Ce descopăr a lui formă între alţi copii o mie:
A lui faţă nu-i pre albă, ce cam roşă; ochii săi
Sunt sumeţi, străbat departe, varsă rază cu scântei.
Mintea-i este şugubeaţă, vorba-i plină de plăcere,
Alte-n gând şi alte zice, rostu-i curge chiar ca miere.
Dar îndată ce să mânie şi să-nvită-a lui venin,
De o barbară urgie ş-artifiţii este plin.
Niciodată adevărul a lui gură nu răsună,
De-i şi prunc, înşală foarte, câte spune e minciună,
Şi în miezul jucăriei se arată încruzit.
E bălan la păr, la aer e măreţ şi înmândrit,
Mici sunt degetele sale şi mânuţa-i delicată,
Însă-n departare-aruncă şi împunge-a lui săgeată.
O aruncă-n departare, uneori peste Aheron,
Unde-n sânul se înfige a-ncruzitului Pluton.
Nici un strai Amorul poartă, dar secretă şi ascunsă
A lui inimă trufaşă la toţi ochi e nepătrunsă.
Nesfiit de juni şi fete, ca porumb înaripat,
De la unul către altul zboară-Amorul nencetat.
Veneticu-acela oaspe foişorul cu văpaie
Îi aprinde şi-l aşază în străine mănuntaie.
Un mic arc în mână duce şi din micu-acela arc
Nevăzute la vedere mii săgeţi tot se descarc.
De pe umăr i s-anină, pe cordele aurite,

Cucura ce este plină de săgeţi foart-ascuţite
De respect lipsit Amorul, de mustrări netemător,
Chiar pe mine, a lui mamă, mă încruntă multe ori.
C-un cuvânt, el e sălbatic, purure-i plin de trufie,
Mai ales spr-altor osândă poartă-n mână o făclie,
Care-aprinde, arde toate, în bordei şi în palat;
De puteţi pe el aprinde, rog aduceţi-l legat.
Nu cumva în a lui spaimă ca să-i daţi vreo mângâiere,
De-ţi vedea cu mii suspinuri vărsând lacrimi de durere;
Feriţi cursa lui când râde, trageţi-l făr-a-l scapa,
Apăraţi-vă de dânsul, de-a voi a săruta;
Sărutare-i este farmec, plâns-altor e bucurie,
Venin este a lui gură, ce nu are doctorie.
De va zice: “Iacă arma, vi o dau cu jurământ!”,
N-o atingeţi, aveţi teamă de-ndulcitul său cuvânt.
Vă feriţi ca d-un balaur despr-a lui ademenire,
Foc ascuns a sale daruri ş-aduc inimei pieire!”

PRIMĂVARA

CUPRINS

Anacreontică

Neaua-n pământ ascunsu-s-au
Şi ceriu-i făr' de nori,
Se-nvăsc din nou iar arborii
De frunze şi de flori.

De-acum nu cade turbure
Apa din stânci în văi,
Râul cu line murmure
Curge pre-a sale căi.

Că-s toate-aice trainice
Anul ne-arată chiar,
Stelile apuindu-se
Din nou în ceri răsar,

Şi în căzuta epohă
Se-nnoiesc toate iar,
Dar cii ce-nghite tartarul
Mai mult nu mai răsar.

Ori cine dintre oameni
Ursita a întors,
Ca să nu taie Lahesis
Ce Atropo a tors?

O, nebunii fantastice
Dorirea a-şi ţinti
În cugete nesigure,
Având toţi a muri!

Deşerte-s măgulirile
Ce trec preste pământ

Ca o săgeată repede
Pe aripe de vânt!

Deci, la ceresc repaosul
Ţintească-al nostru dor,
Precum la dulcea patrie
Gândeşte-un călător!

CUPRINS

DORUL

Oare veni-vei, idol vieţei mele?
În acest redi eu te-aştept de mult.
Mută-i de-atunci duioasa filomele
Ş-al meu suspin singur eu l-ascult.

A florei timp m-au fost văzut aice,
Când al meu trai ca el era senin;
Venit-au timpul auritei spice,
Dar al meu suflet nu-i c-atunci de lin.

Precum pe floare roua în van o udă,
Când săgetează arsura pe pământ,
Aşa cu plâns nu-mi stâng văpaia crudă,
Ce-a mele zile mână spre mormânt.

Aici, o zi sub cea boltire verde,
Ferice-am fost cu tine, dulce-odor,
Iar amu simt c-un aspru chin mă pierde,
Că singurei rămas-am fără de Amor!

AMORUL ARĂTOR

CUPRINS

Astă toamnă-Amorul-Zeu,
Cercetând imperiul său,
Trecu a Moldovei ţară,
Unde oamenii mult ară,
Dar nu seceră d-agiuns.
Acel sprinten călători,
Ce ne arde-adeseori,
De brumă-atunci pătruns,
Căta casă priincioasă
În vro inimă duioasă,
Îns', aleu, el nicăire
N-a găsit adăpostire.

Căci, precum pe la Vaslui,
Ca-ntăi, astăzi miere nu-i,
Şi credinţa-n astă ţară
S-a făcut o marfă rară.
Ca albina şi Amorul
Umblă und-o trage dorul.

Văzând grasă-acea ţărână,
Arcul, cucura depune.
Tauri doi la giug supune,
Strămurariul ia în mână,
Pare-n port şi la cuvânt.
Lucrători chiar de pământ.
Că-n această nouă mască,
Cântând doina românească,
A lui tauri asudau
Şi tot brazde răsturnau.

Abie câmpul a arat,
Ce n-a fost sterp din natură,
Din cucură a luat
De seminţă o măsură,
Într-ales, fără neghină,
Din a căreia tulpină
Răsar inimi credincioase,
Simţitoare şi duioase.
După ce a semănat,
La Zeu rugi a înalţat:
“Să reverse-a lui favor
Pre tomnaticul ogor,

Ca productul delicat,
De ger, secet-apărat,
Să se facă bun, frumos,
Şi miez s-aibă sănătos.”
Dacă deci din cel ogor
Ce a semănat Amor
Viitoarea primăvară
Inimi nu vor să răsară
Credincioase
Şi duioase,
Virtuios, nobil Amor,
Care e nemuritor,
N-având unde locui,
Din Moldova va fugi!

IARNA

CUPRINS

Pictori plini de sumeţie,
Ce-arataţi pe-a iernei zână
Sub figura d-o bătrână,
Tremuraţi de-a ei mânie!

De-nsuşi Ercules, mai tare,
Prin ea râul zace-n fieră,
Ş-a ei singură suflare
Schimbă toate-n atmosferă.

Ea invită pre pământ
Pre turbatul ager vânt,
Lui Zevs tunetu-nfrânează
Şi a fulgerilor rază.

Însă dac-a ei putere
Ne aduce-atâta frică,
Ea prin liniştea, ce-i fiică,
Ne revarsă mângâiere.

Ea d-ospeţe-i dătătoare
Ş-alinează-a vieţei haos;
Timpuri alte-s de sudoare,
Iarna-i timpul de repaos.

Ea din Olimp ni adună
Pe-Amor, Bahus şi pre Gioc,
Şi când viforile sună,
Ii ni-aprind în inimi foc

Că în van a verei doamna
De spici şi de flori să-ncinge,
Ni surâde în van toamna,
C-a lor poame iarna strânge!

ALBINA ŞI TRÂNTORUL

În ocazia publicărei cei întâi gazete
în limba patriei, întitulată “Albina românească“,
la 1829

CUPRINS

[*T r â n t o r u l*]

Spune, spune, mică-Albină,
Încotro mergi acum trează,
Când a soarelul lumină
Pe cest câmp, nu scânteiază?

Încă tremură pe foaie
În munţi roua şi prin râpe;
Nu te temi să ţi se moaie
Delicatele aripe?

Încă florile-nmiite,
Stând în umbră tupilate,
Ţin închise şi-nvălite
Bobocelile plecate.

De ce zbori ca o săgeată,
Care aerul despică?
D-unde vii tu mânecată
Şi-ncotro, Albino mică?

Lină-i viaţa mea şi bună,
Fără multă osteneală;
Cele care alţi adună
Prânz îmi dau, chivernisală.

Aşa trântorii urmară,
Am trăit aşa tot bine;

Nu căra la alţii ceară,
Suge mierea ca şi mine!

Albina

Zice-Albina-n repegiune:
Lucru toate-nvinge-n lume;
De voieşti, zburând, ţ-oi spune
A mea sistemă şi nume.

Eu-s *Albina românească,*
Al meu doru-i şi-a mea lege,
Pre câmpia pământească
Din flori miere a culege.

Ale mele surioare,
Când abia se luminasă,
Dulce pârgă de pe floare
O cărau de mult acasă.

Eu de farmăc amorţită
Zăcui timpuri multe-aice
Şi abia mă simt trezită
În acest minut ferice.

Aleu, lucru mult m-aşteaptă!
Multe câmpuri voi petrece;
Unde soarta te îndreaptă,
Mergi şi tu, că timpul trece!

Şi mă lasă-n a me cale
S-adun ceară, dulce miere,
Că de-a mele şi de-a tale
Zile, *samă ni vor cere!*

MUZA CĂTRĂ POETUL “PANORAMEI MOLDOVEI”

CUPRINS

La 1850
înturnat din străinătate

Când sufla o grea furtună
Preste patria dorită,
D-unde fost-ai departat,
Tu erai de voie bună;
Ca s-o vezi mai fericită,
Azi şi mâine-ai aşteptat.

Sunetele lirei tale
D-aurită viitorime
Aveau dulce argument;
Iacă se deschisă-o cale
Pentru-a patriei giunime,
S-o agiute prin talent.

Revăzut-ai al tău munte,
Turma cu păstori şi fete,
Ce te-ndeamnă la cântat;
Di ce porţi o tristă frunte,
De-a ave de lacrimi sete
Di ce tot n-ai încetat?

Unde-i ecatombei sfară,
Cântece de bucurie
Ce triumfului convin?
Înturnatu-te-ai în ţară
S-o nutreşti melancolie?
Ea-i sătulă de suspin.

Oare zâna amoroasă
Ce-ai găsit-o-n văduvie
Azi credinţa ţ-a călcat?
Ori odoară preţioasă
Furul cel cu ghibăcie
Din comoară ţ-a prădat?

Dacă zâna cea frumoasă
Ce prin ochi şi dulce buză
N-a-ncetat a te-ncânta,
D-alt odor dacă nu-ţi pasă
Decât de ea şi de muză,
Încetează-a suspina.

Despre patrie nu geme,
Este *Cine* grijă-i poartă,
Ce-a pieri n-o va lăsa;
De puternici *El* nu teme,
Că a meserilor soartă
Lui i place-a apara.

Tronu-i este-n sferi senine,
El pe domni în mână ţine
Şi le-nsuflă voia sa;
El, precum de ani o mie
A păstrat pe românie,
Şi de-acum o va păstra.

Cântătorule, deci, giune,
Din al tău sân depărtează
Acel cuget întristat;
Răsărinde zile bune
Ş-a speranţei lină rază
Cântă iar, cum ai cântat!

NESTATORNICIA LUCRĂRILOR LUMEI

Cântec de societate, compus în emigraţie
1821

Schimb toate ce s-află sub soare,
Pre toate ce s-a născut,
Că timpul pe aripi uşoare
Nu stă pe loc un minut. (Bis)

Legea ursitei în lume
Toate supune la giug,
C-a omului plânsuri şi glume
Ca visuri vin şi iar fug.

Pe-anului tânără frunte
Abie cununi o încing
Şi iacă pe coame cărunte
De-albi fulgi norii amu ning.

Acele ce-n Olimp domnează,
Mii scânteioase lumini,
Ascund lucitoarele rază
Şi iar răsar mai senini.

A traiului zilele însă,
Ce-atât de repezi s-alung,
Pe totdeauna sunt stânse
Dacă apusul l-agiung.

Acea fantazie uşoară,
Învăpăietă de dori

Ca fluturul schimbă şi zboară
Să pască plăceri din flori.

Dar cela ce floarei se-ncrede,
În loc de dulce nectar,
Ah, prea târziu simte şi vede,
Buzele pline d-amar.

Noi toţi dineoară în pace
În dulce patrie am trăit,
Dar astăzi fortuna desface
Cele ce ieri a urzit.

Voioasa plăcere ni ţine
În a ei cerc astă zi;
Aleu, cine ştie de mâine
Unde şi cum noi vom fi?

Dar tot aşa n-a să rămâie,
Veni-va timpul mai bun;
Nu-s turbure toate pârâie,
Nici norii nu tot s-adun!

LUMEA

CUPRINS

Lumea-i o făurărie,
În ea soarta-i fabricant,
A preface ea ni ştie
În lut fraged şi-n brilant.

Unul suge numai miere,
Altul roade numai os,
Rabdă, de-i fără putere,
Bate, de-i ciocan vârtos.

CÂNTECUL UNUI GIUNE ROMÂN DIN ANOVLAHIA

CUPRINS

Nu-n politie, ci la sat,
Care-i zic la noi Vlahor,
De români împoporat,
M-a cuprins duios amor,
Fiica unei văduvi bune,
Între fete chiar minune!

Zis-am: “Mamă, o dulce stea
Luminează-n a ta casă,
A ta fată mi-e mireasă
Ş-o voi duce-n casa mea,
În viaţă ca să fie
A românului soţie.”

Ah, nu ştiţi în ochi, în faţă
Câtă graţie şi frumŭseaţă!
A ei buze erau scrise
Chiar cu roş de trandafir,
Sărutarea ei văpsise
Ş-a mea buză de profir.

În trei râuri limpegioare
Spalai roşul buzei mele,
Însă unde roşioare
A văpsit râuri trustrele,
Roş văpsis-a mărei prund
Ş-a ei ape pănă-n fund!

CÂNTECUL UNEI PĂSTORIŢE ROMÂNE DE LA MUNTE

CUPRINS

venită întâia dată la Iaşi
Viersul: “Între Piatra Detunată“

Pe la munte-i sărăcie,
Brad şi pin avem la plai,
Noi bem apă din părâie,
Turma caş ni dă şi trai.
Acolo giunea romancă,
Când e timpul neguros,
Sapă-ogorul pe o stâncă,
Sunând viersul ei duios.
Multe-odoare văd aice,
Să mă-ntorn la munte voi;
Cel ce vra a fi ferice,
Vie-n munte pe la noi.

Pe la munte-i avuţie,
Că umbrosul verde plai
E lăcaş de bucurie,
De plăcut şi dulce trai.
Acolo răsună stânca
De un cântec armonios,
Ghioacă-n horă cu romanca
Păstorelul cel voios.
Eu mă-ntorn, dar las aice
Cugetul mulţămitori;
Gândiţi, când veţi fi ferice,
La romanca uneori!

FILOZOFIE NATURALĂ

CUPRINS

Nu am grijă, nici îm pasă
Ca de cald sau de răcele
Să mă apere o casă,
Ori de marmoră-au nuiele;
Cuget chiar, bună femeie,
Ce prisosuri să nu ceie,
Este-odor ce nici o mare,
Peru, nici Golconda n-are.

Din un râu e mult mai bine
A bea apă cristalină
Şi a zice: "Vivat, cine
Nimănuia nu s-închină",
Decât băuturi străine
A le bea din cupă fină;
Că, săracă-au luminoasă,
Ciocoia-i ticăloasă.

E frumos avea-ndrăzneală
Ş-a lupta-se cu furtună,
A străbat-orice opreală
Care-n calea ni s-adună;
Cel ce poate s-o supuie
Către Olimp drept se suie.

Întărit de-a mea virtute,
De a soartei râd momele,
Când săgeţile ascute,
Care nu-mi pătrund nici piele;
Dar în pace să vieze
Să nu creadă cel ce-o-nvinge,
Dacă în cumplite-obeze
Pe ambiţia nu va strânge.

REPEGIUNEA TIMPULUI

Cânt de societate

CUPRINS

Timpul fuge cu iuţeală,
Iar pieirea noastră vine,
Să nu pierdem vro clipală,
Zile să trăim sănine!

Am văzut că-n primăvară
Dimineaţa naşte-o floare,
Dă miroase pănă-n seară
Şi cu ziua apoi moare.
Timpul fuge…

Auzit-am mari cuvinte
Din filozofilor gură,
Însă nu ţin alt-aminte
Decât astă-nvăţătură:
Timpul fuge…

Un neam merge, altul vine,
Cu cel mare cel mic piere,
Noroc trainic nu mai ţine,
Dar nici vecinică durere.
Timpul fuge…

De ce-avem înţelepciune
În o viaţă atât de mică,
Când ea alta nu ni spune
Fără că nu ştim nimică!
Timpul fuge…

De vreu ochii ca să vază
Pe ceasornic timpu,-ndată
Acul ce în giur rotează
Cu minutele arată:
Timpul fuge cu iuţală,
Iar pieirea noastră vine,
Să nu pierdem vro clipală,
Zile să trăim senine.

LA A MEA PUNGĂ

CUPRINS

O, tu, ce odinioară d-aur fost-ai îngrecată,
Mângâind a mea ureche cu un sunet armonios,
Eu te văd pe zi ce merge mai subţire ş-ofticată,
Încât nu târziu te-i face fără suflet, făr' de os.
Pungo, idol fericirei, ce cu tine azi se curmă,
A domnului tău ascultă zicerea cea de pe urmă.

Vine clipa despărţirei, timpul tău nu-l pierde-aice;
În darn tu ţinteşti în mine ochiul cel înlacrimat.
Du-te-n lume, alt domn cată, decât mine mai ferice,
Eu rămân sărac c-atunce când dintăi m-ai fost urat.
Neputând a te ţine-te, cu a mea sărutătură
Şi adio ce-ţi dau, iată la drum înc-o învăţătură!

Colindând din casă-n casă poate-acela te-a culege,
Ce prin intrigi, nedreptate, l-alţi averea a răpit.
Vei intra la acel giude care tot prin acea lege
Despoiat-au pe orfanul, pe cel tare a înavuţit.
La avarul poate-ntra-vei sau la casă camătară,
La prodotul cel faţarnic, care vinde a sa ţară.

La aceştia de galbeni face-te-vei închisoare,
Pe încet te-i îngrăşe-te, păn' din pungă sac vei fi.
Cine ştie dacă-atunce, pungo, nu vei fi datoare
Zi şi noapte-a fi deschisă, numai să poţi înghiţi!
De-ai putea s-aduni atuncea numai drepte-agonisele,
De-ai putea să dai sâmbrie la merit şi ostenele!

De-ai simţi a ta menire şi iertat de ar fi ţie
Adăpost plăcut în lume de-a avea ca să-ţi alegi,
Acolo, dorită pungă, să petreci cu bucurie,

Unde să poţi totdeauna vre un bine ca să dregi,
Unde dărnicie-ascunsă, făptuind tot cele bune,
Ş-agiutând pe acel mizer, sfară Zeului depune.

Acolo mergi, că eu da-voi ţie ştirea cea deplină
Cum să poci a recunoaşte pe al tău domn viitori;
Vezi pe cel ce cu modestie mare inimile-mbină,
Cela ce de laude fuge, de venin linguşitori,
Ce virtutea preţuieşte mai presus de toate-n lume,
Pe cest semn tu-l vei cunoaşte, deşi nu-ţi spun
al său nume.

CUPRINS

CÂNTECUL PLĂIEŞULUI MOLDOVAN

La ocazia unei serbări naţionale

Frunza care creşte verde
'N muntele Carpat
A ei color nu-l va pierde,
Deşi-n iarnă-a dat.
Din cea frunză mii cunune,
Hai să ţesem, hai,
Pe români să încunune
De pe şes şi plai!

Pin bătrân tot încă-i verde,
Deşi-n iarnă-a dat,
A lui inimă n-o pierde
De cându-i Carpat.
Negru-i munte, verde-s salbe,
Râul curge viu,
Lui plăieş cu iţe albe
Creşte-un verde fiu.

Între munţi şi codrul verde,
De furtuni surpat,
Plăieş român nu s-a pierde
Cât va fi Carpat,

Cât pre miel iubi-va oaie,
Râul cât n-a sta,
Cât de fluier şi cimpoaie
Doin-a răsuna.

CUPRINS

ANUL NOU
AL MOLDOROMÂNILOR 1830,

în care a lucrat Regulamentul organic, acel întăi cod administrativ şi legislativ a Moldovei

Cununat de line raze,
Timpul cursu-naintează
Într-a stelelor noian;
Ş-astăzi preste-a lumei faţă,
Cătră a omului viaţă,
Mai adaoge înc-un an.

Acest an menit să fie
Mai ales decât o mie,
Ce românii a trecut;
În a tartarului unde
Toate rălile cufunde,
Ce-ntre noi s-a fost născut.

Dulce-armonie de pace,
Care farmăcă şi place,
Ni răsună împregiur;
Şi din sferile senine
Se apropie trei zine,
Cu mănos, ferice-ogur.

Sânte legi întâia duce,
Şi în dreapta spata-i luce,
Spre osânda celor răi.
În a doua văd figură

Cu simbol de-nvăţătură,
Ce-a luminei e temei.

Iar a treia a lor soaţă
Este zâna cea negoaţă,
Şi spre scopul cel dorit
Acu-n vase încărcate
Sub al nostru steag răzbate
La limanul fericit.

N-au Golcondei mănuntaie,
Nici a Mexicului plaie,
De acest odor mai sânt.
Prin negoţ, ştiinţe, lege.
Noi în patrie vom culege
Avuţii de pre pământ.

Cestor zâne ce putere
Ne-aduc, laudă, mângâiere,
Să dăm trainic adăpost.
Celui ce ni le trimete
Mulţămirea să nu-ncete
Prin vii fapte şi prin rost.

IMNUL MOLDOVENILOR LA ANUL NOU 1829,

când s-a introdus noul aşezământ politic
Melodia, după “Horul din Moisi”

CUPRINS

Din tronul cel de stele,
O, Doamne, ia aminte,
A fiilor, părinte,
Ascultă ruga-n ceri!

Pe anul ce acuma
Din sânul tău derează
Îl binecuvântează
Cu cii ce-l vor urma.

Nici casa, nici câmpia,
Cu grindeni, cu furtună,
Cu fulgeri ce detună
Nu ne mai certa.

Pre vasul nou ce duce
A patriei noastre soarte
Lin zefir ca să-l poarte
Spre ţărmul cel dorit.

Moldovei fericire,
O, Doamne,-ntemeiaz-o,
Urmaşii noştri vaz-o
Din zi în zi sporind.

Pre-*Auguştii Protectori,*
Tot harul ş-acel bine,
Ce de la ii ni vine,
Revarsă-l înmiit!

IMNUL MOLDOVENILOR LA ANUL NOU 1836

Melodia: *Good Save the King*

CUPRINS

Din sânul timpului,
Ce zboară răpede
Preste noian,
Derează-atomul
Şi către miile
Adaoge-un an.
Acuma îngerii
Lină menitu-ni-au
Ferice trecere
Cătră liman.
În sfera patriei
Petrec Luceferii
Curs strălucit;
Cu focul razelor
Pre toate stelele
A tunecit.
Din plaiuri nordice
Unu-i, iar soţul său
Din poarta soarelui
A răsărit.

* * *

Mana a Proniei
Preste câmpiile
A rourat,
Temis şi muzele
Fruntea Moldaviei
A cununat.

Fie dar cursul lor
În ceriul patriei
Cât şi a timpului
          Îndelungat!

CUPRINS

MEDITAŢIE PENTRU ZIUA ANULUI NOU

Cu iuţeala unui fulger care scapără în ceri,
Ca un vis sau ca un sunet, Doamne, anii fug şi pier
Cu-ntristări, cu bucurie,
Trec minute-n vecinicie,
Numai cele n-a pierit
Ce virtutei s-a sfinţit.
De aceea agiută, Doamne, să lucrez acel ogor
Unde-n loc de spini să crească productul mântuitor,
Ca în ziua de pe urmă, care mi s-a însemnat,
Să pot zice că-n viaţă un grăunte-am semănat!

ANUL NOU

CUPRINS

1842

Nici avuţia, naltul rang sau nume
Nu a ferit pe oameni de mormânt;
Pentru ce Pronia m-a păstrat în lume,
Ca să fiu încă pre acest pământ?

Fiecare om ar-un ogor aice;
De nu-l lucrează, i s-adaoge un an,
Să poată trece încărcat cu spice,
Ca s-arăte c-a fost bun pământean.

Fii cum vei vra, misterios străine,
Ce mult mineşti şi treci ca un minut!
Speranţa au spaim-îmi vor păre senine,
Dacă virtutea-n cale-mi va fi scut!

ANUL NOU

1843

CUPRINS

Când alţii cad eu încă stau de faţă,
Moartea pre fraţii mei a săcerat,
Lumini s-a stâns, eu încă în viaţă
Pre anul nou astăzi iar l-am urat.

Ori cine sum, oare de ce-mi păstrează
Domnul viaţa încă pre pământ?
Şi din tuneric graţia-mi scânteiază,
Ori cine-s de nu sum azi în mormânt?

Nimică sum, de n-oi lasa în lume
Un fir mănos din acest trai al meu,
Patriei folos, familiei un bun nume
Şi al meu suflet drept lui Dumnezeu.

Ca să nu treacă, Doamne,-a mele zile,
Rog dă uitărei cele ce-am pierdut,
Îndreaptă-mi cele care voi trăi-le,
Ca să fiu ţie şi la fraţi plăcut!

ANUL NOU

CUPRINS

1847

Răposat-au anul cel vechi; din cenuşa sa învie
Un nou fenix, ş-a lui aripi le-au întins acum în ceri.
Toată lumea îl salută cu urări, cu bucurie;
Oare ce în an acesta pentru mine să mai cer?

Poate trai voios şi dulce? Ştiu lucoarea trecătoare,
Care fulgerând se pare c-a deschide ceriul sânt,
Dar când cred că-i văd lumina, în loc de doritul soare,
Mai adânc tuneric încă se revarsă pre pământ.

Poate muzele, amorul? A juneţilor lângoare
Am cercat, ii mă-nălţase păn' la sfera lui Platon,
Dar la tartar mă împinsă o putere-nfiorătoare,
Când eram acum aproape de muncelul Elicon.

Îngânat în somn, în visuri, nu putui lumea-nţelege,
Şi dorite floricele vrând s-adun adeseori,
Trezit din visul cel dulce, numai spini putui culege;
Nu, nu cerc eu Elicona, nu, nu vreu d-acum amor.

Amiciţia? Oare cine n-ar dori cu duioşie!
Decât zâna ce ideea pre pământ a fost urzit,
Mai frumoasă, mai plăcută ceriul n-are altă fiie,
Dar mai crudă nu-i tirană, când o viaţă-a amăgit.

Oare ce lucru dar voi astăzi anul nou când se începe?
Adăpostul singuratic, după fortuni un liman,
Unde n-agiunge durerea ca de lacrimi să m-adăpe,
Nici surâsul cel cu fiere al ascunsului duşman.

Acolo pe totdeauna, de se poate ca să fie,
Aş dori în somn a trece uitând şi să fiu uitat,
Să visez precum visat-am în viaţa-mi de junie,
Să iubesc pre om şi patrie de ne-oameni depărtat.

MORMÂNTUL

CUPRINS

Mormântul se încungiură
De noaptea mult temută
Şi cu văl negru acopere
O ţară neştiută.

A lumei dulce-armonia
În sânul lui nu sună,
El curmă toată patima,
Pre soarta rea şi bună.

A duioşiei bocetul
Mormânturi nu străbate,
Şi în darn de plângere
Sunt ţărânile-i udate.

Omul oriunde caută
Alt loc ş-o altă soartă,
De-a trece către linişte
Nu află altă poartă.

Că o sărmană inimă
De valuri zbuciumată
Atunci repaos capătă,
Când curmă să mai bată.

Însă din ceri religia
Ne-aduce mângâiere,
Că după moarte sufletul
Acelui bun nu piere!

EVLAVIA CASNICĂ

CUPRINS

Doamne-Zeule, fântână de viaţă şi lumină,
Căruia toată fiinţa, milioane lumi se-nchină,
De pe tronul fără margini, ce-n luceferi scânteiază,
Dintre legioane d-îngeri ce-n armonie t-adorează,
Te deştinde,-o, îndurate, la bordeiul umelit,
Unde, în a mea evlavie, templu ţie am sânţit.

De fiinţa ta,-o, Doamne, strălucească a mea casă,
De altar sacrificărei fie inima-mi aleasă,
În ea-amorul semănat-ai pentru patrie, omenire,
Dă-i putere să lucreze prin cuvânt şi făptuire,
Ca urmând a tale ordini în cuget mântuitor,
Pre pământ să pun temeiul traiului nemuritor.

AMOR DE PATRIE

CUPRINS

Într-arinele-arzătoare creşte-umbros şi nalt fenic,
Vermele-şi urzeşte-o lume numa-n sânul unui spic,
Vulturului place zborul pe-a fortunilor aripe,
Bucură-se fiara crudă în adâncul unei râpe.

Aşa firea înţeleaptă, prin un farmec minunat,
Pre făptură cu simpatie cătr-un lucru a legat;
Pentru omul este *Partia* a Eliziei câmpie,
Unde toate i s-arată şi-i răsună-n armonie.

Unde freamătul pădurei, murmuriul unui râu
Ni recheamă în memorie datoria unui fiu;
Cum natura înnoieşte toate-odoarele-i plăcute,
Aşa omul a sa *Patrie* s-o-nflorească prin virtute.

SOŢIA DE MODĂ

CUPRINS

Un boieri ce întâlnisă, dup-o lungă nevedere,
Pe un june, îl urează şi apoi i zice: “Vere,
Când în casă-ai azi odorul ce atâta ai vânat,
Te urez, al meu dorite, iac-amu te-ai însurat!”
“Mulţămim!” “Ce vra să zică astă răce mulţămire?
Nu-nţălegi pănă-acum încă a ta naltă fericire?
Nu cumva jugul lui Imen nu-ţi se pare prea plăcut?”
“Nu de tot, căci, cum se zice, măritişul la-nceput
În noian de miere-noată“. “Poate-amar acum îţi pare?”
”Parc-aşa!” “Deci, vere, ţine ce-ai dorit cu înfocare.
Sufere pe tiran casnic, ce-ai cătat, acuma ai,
Şi, precum provorba zice, sub pantofla ei să stai.
Mulţămeşte-te, o, vere, ca acel barbat ce-l cheamă
Cavaler de ordini multe şi soţ d-o frumoasă damă,
La alegirea-Eforiei şi la vizite boieri,
Dar tupil în casă şede, ca paingăn în ungheri;
Aşa poate şi la tine?” “Talent are-a me soţie;
Am luat cu dânsa-n zestre sate trei ş-o răzăşie;
Delicată, frumuşică, învăţată!” “Minunat!”
“Ba nici cum! Ţ-oi spune, vere, c-asta chiar m-a desperat.
Spre rău toate le aplică şi mă tem că m-or răpune
A ei graţii şi talente, ce s-admiră cu minune;
Iacă de-ţi alegi femeie ce-n Europa a învăţat
Să trăiască acea fată ce-i crescută în un sat!
La-nceput, când am văzut-o, inima cea fermecată
Prin a ei ochi fu străpunsă de Amorului săgeată.
I ziceam că mi-e luceafăr ş-a vieţei mele-odor;
Atunci juram că păstra-voi sentiment nemuritor.
Între graţii, dulce vorbă, suspinări şi fantazie,

Prin romantice-avanture am agiuns la… cununie,
La-acea zi şi acea oară ce în veci voi blastama,
De când viaţa mea senină să-ncepu a turbura.
Prea târziu văzându-mi cursa, eram să las toate cele,
Dar parola şi… trei sate, ce-s vecine cu a mele,
M-a făcut a-nchide ochii, limba me a ferecat,
Am subscris cu mâna actul şi cerbicea-n jug mi-am dat.
Punctu-ntăi: a mea mireasă a şedea nu vra la ţară;
Iarna-n Iaşi, la băi străine să petreacă toată vara.
Punctu-al doilea: cerut-au s-aibe a ei faeton,
O caretă cu livrele, nu costium de amazon,
Casă comodă, nu-ngustă, cabinete şi saloane,
Şeminele, galerie, statuete şi coloane;
Pentru dâns-apartamentul chiar în faţă, luminos,
Iar stăpânul casei aibe o camară cam în dos.
Un punct încă prevăzut-au, nu de plac pentru un mire:
Să-ntorn zestrea cu dobândă, la un caz de despărţire.
Încât prin cea legătură, ce-mi minea un paradis,
În cest timp de libertate între sclavi mă văd înscris.
Vine ziua să purcedem, doamna mea-i de rea umoare;
Mă întreabă: “Cu ce mergem?” “C-o caretă, pe resoare.”
“Pe resoare! Nu pe arcuri ce acum s-a fabricat?”
Noroc că aşa trăsură în cărţi unul a jucat;
Cumpărat-o-am şi iacă, să purcedem; dumisale
Deodată nu-i prea bine, o apuc istericale.
Am rămas pe ziu-a doua. În trăsură s-a suit;
Lângă dânsa se aşează căţeluşul favorit,
Pun cutii, o tualetă, un vazon cu floricele,
Săculeţe, gavanoase, cutii doauă cu capele,
Gaiţa, o stancă şi un cântăreţ canar,
Un alb şoarec p-alisidă ş-un bucal plin de nectar.
Voi să intru în caretă, dar tot locul este plin;
Luăi cuşca subsuoară şi căţelu-l pun în sin.

Am purces, dar a mea doamnă şede-n colţ posomorâtă,
Eu tac, numai gaiţa ţine conversaţi-amorţită.
Dar în urmă doamna-ntreabă: “Oare avem bun bucatar?”
“Am, drăguţă!” “Ce drăguţă? Să-mi dai titlu ordinar.
Te rog să n-aud de-acuma nişte-asemenea cuvinte,
Ce-a răzeşilor la ţară complemente-aduc aminte!”
Am tăcut. E grea tăcerea, dar mai rău-i murmura,
Însă ea de bucătarul iar începe a-ntreba:
“Ţigan este bucatariu?” “Crescut în casă la noi.”
“Vai de mine, und-agiuns-am, să mănânc de la cioroi!
Să nu văd la mine-n curte ligheoaiele spurcate!
Un francez îmi adu-ndată să-mi lucreze la bucate,
Cotelete, blan-manjele, dupre a lui Nodé plan,
Peştele să-noate-n lapte, fript cu pene vreun fazan.
Dar servitul mesei este de Saxonia, Sevr-au Hina?
Ai cristale de Boemie pentru prânz şi pentru cină,
Figurele, floricele de dragant şi de zahar
Şi un templu und-Amorul arde inimi pe altar?”
“De aceste n-am nici una.” “Înţeleg, ce bucurie!
Eticheta provinţială mă aşteaptă la moşie;
Masa plină de pastramuri, lapte acru, caşcaval,
Cu stafide, turtă dulce, vrei să-mi dai poate un bal?
Însă, iartă-mă, siniore, că o nobilă soţie
Nu e vrednică d-onorul şi d-aşa galanterie!”
Dup-asemene sarcasme, care foarte m-a pătruns,
Iacă-n urmă, cătră sară, la moşie am agiuns.
Casnicii ne-ntâmpinară cu timpani şi alăute.
Pe vătavul ea respins-au, când vru mâna să-i sărute.
Stăm la scară; doamna iesă cu gaiţa şi cu căţel,
Recomând p-al nostru paroh, nici nu caută la el.
“Unde-i sala? Ce camară! Nu-i de prânz, nici nu-i de cină,
Nu încap aicea oaspeţi de părechi nici o duzină;
Iar salonul de conţerte şi acel de convorbit?

En să mergem mai departe, unde-i acel de dormit?
Cabinet de toaletă, altul pentru camarieră,
Bibliotica mea unde-i, să aşez un glob ş-o sferă?'"
"După cântec, convorbire, în camară ne-om culca."
"De dormit, mă rog, să aibe fiecare-odaia sa!
Iar grădina?" "E livadă, ce-a plântat a mea străbună!"
"Scoate pomii răzăşii şi tufari din Angli-adună!
Un râu limpede prin iarbă s-aibe curs a murmura
Ca un chiosc, sub un vechi platan, să pot dulce eu visa."
Iac-a doua zi începe cu reforma radicală,
Trei stafete-n ziua ceea a trimis în capitală.
Neputându-mă opune, de acasă am fugit,
Iar cucoana se apucă de sfarmat şi de zidit.
Toate cele le răstoarnă, din loc toate le strămută,
Peste-o lună a mea casă în palat fu prefăcută;
Pe păreţi tapete-ntinde şi covoare pe parchet,
Draperia la fereastră pentru planul cel cochet,
Noaptea-n ziuă o preface, toată ziua parcă-i sară,
Încât ziua prin tuneric eu plâng soarta cea amară!
Nu-i de-agiuns, că iată cârdul de la Iaşi s-a adunat,
Cavaleri frumoşi şi dame, dregători înalţi de stat,
Bal cu masce şi supele, cu o muzică streină,
Doamnei casei prezidentul trei toaste le închină,
Adiutantul tot deşeartă vinul meu de la Cotnar,
A şampaniei rebele dopurile-n aer sar;
Iar soţia mea pe tronu-i şi contesele streine,
Văzându-mă cum mă zbucium, îşi fac semn şi râd de mine.
Sara dau foc de-artifiţie, oaspeţii s-au îndesit
La fereşti şi la balcoane, o rachetă a sărit
Şi aprins-au a mea arie, unde-avem cirezi de grâne,
Arvonite de Pandia cu o mie de ţechine;
Alerg, focul să-l pot stânge, m-am ars, nasu-mi s-a umflat,

Iar soţia mea, văzându-mă, de râs mai c-a leşinat.
Când trompetele şi doba un vivat din nou răsună,
Oaspeţii ca nişte grauri pe moşia mea s-adună.
Trecând larma, zic soţiei: “Cheltuiala a sporit.”
Iar ea, plină de mânie, de trei sate mi-a vorbit.
“Dar nici nouă n-ar agiunge!” “De-i aşa, pe voia-ţi fie,
Să ne-ntoarcem la Iaşi iară, să m-aşez p-economie.”
Aşezatu-ni-am aice, însă, dupre bunul ton,
Anul nou nu poate naşte, de nu-i faci revelion;
Enig, Miculi descarc de prezente-a lor dugheană,
Şi în casa mea s-adună d-oaspeţi vechi o caravană.
Beu şampania, s-urează: bun să fie-n noul an,
Iar eu zic: c-o moldovancă, să rămân tot *moldovan!*”

CUPRINS

EPIGRAMA

Cătră unul ce promitea mult
şi nu-mplinea nimică
D u p r e M a r ţ i a l

Atunci când rog ceva să-mi dai,
Îndată-mi dă sau zi că n-ai!
Aciia-mi plac, când cer şi-mi dau,
Nu urăsc pe-acii ce-mi zic că n-au;
Dar tu nici dai, nici zici că n-ai,
Spre-a-mi fi datori, minciuni îmi dai!

ŞTEFAN CEL MARE ÎNAINTEA CETĂŢEI NEAMŢU

În cetatea părăsită, care de pe munte
Cătră nouri încă nalţă o căruntă frunte,
Unde trecătoriul ş-astăzi cu respect se-nchină,
A domnit odinioară vechea eroină;
Pe atuncea se lupta păstoriul moldovan
Şi ţara-şi apăra chiar ca un aprod oştean! } *(Bis)*

Ea avea un fiu puternic, Ştefan i-a fost nume,
Prin acest domn strălucit-au patria noastră-n lume;
Patruzeci de biruinţe lauda-i adunasă,
Dar o zi schimbândă soarta, el învins rămasă,
Deşi luptase atunci păstorul moldovan
Şi ţara-şi apara chiar ca un aprod oştean! } *(Bis)*

De mii cete fioroase patria a fost călcată
Şi de sânge a ei ţărână era adăpată;
Monastiri, cetăţi şi sate fumegau aprinse,
Cu bătrâni, gemeau şi fete şi obeze strânse.
Dar nenvins era păstorul moldovan,
Că ţara-şi apăra chiar ca un aprod oştean! } *(Bis)*

Încruntat ca leul, Ştefan, voind să răzbune,
Înc-o dată pre oşteni merge să adune;
Mai întăi însă pre muma va să-mbrăţoşeze
Şi pre fiul său de bine vra să cuvinteze.
Că pe atunci a fost oricare moldovan,
Duios părinte, fiu, barbat şi aprod oştean! } *(Bis)*

Când de zi se luminase, cu a lui putere,
La cetate Ştefan vine şi intrare cere;
Dar Elena, inimoasă, de pe muri i zice:
“Fără triumf să nu intre fiul meu aice!”
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean! } *(Bis)*

“Fiule, întâia oară te văd fără vântă;
Totdeauna tu învins-ai cu dreptate sfântă!
Eu nu pot astăzi deschide a cetăţei poarte,
Pe eroi în câmp aşteaptă glorie sau moarte!”
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean! } *(Bis)*

“Mergi, adună a ta oaste, zboară spre pieire,
În a ta virtute patria afle mântuire;
Asta-i singura dorinţă, voia maicei tale,
De-i cădea, şi eu urma-voi pe a morţei cale!”
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean! } *(Bis)*

Ştefan, răzbătut la suflet, pre ai săi adună,
Se repede ca fortuna, ca un fulger tună;
Duşmanii, uimiţi de spaimă, luptă, dar nu scapă,
Şi pe ţara mântuită cu-a lor sânge-adapă!
C-atunce se lupta păstorul moldovan
Şi ţara-şi mântuia, ca un erou oştean! } *(Bis)*

DOCHIA ŞI TRAIAN

Sub muntele Pion, în Moldova

CUPRINS

I

Între Piatra Detunată
Ş-al Sahastrului Picior,
Vezi o stâncă ce-au fost fată
De un mare domnitor.
Acolo de rea furtună
E lacaşul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cântec amorţit.
Acea doamnă e Dochie,
Zece oi, a ei popor,
Ea domnează-n vizunie
Preste turme şi păstori.

II

La frumŭseţe şi la minte
Nici o giună-i samana,
Vrednică de-a ei părinte,
De Deceval, ea era.
Dar când Dacia-au împilat-o
Fiul Romei cel mărit,
Pre cel care-ar fi scapat-o,
De-a iubi a giuruit.
Traian vede astă zână;
Deşi e învingător,
Frumuseţei ei se-nchină,
Se subgiugă de amor.

III

Împăratu-n van cată
Pe Dochia-mblânzi;
Văzând patria ferecată,
Ea se-ndeamnă a fugi.
Prin a codrului potică
Ea ascunde al ei trai,
Acea doamnă tinerică
Turma paşte peste plai.
A ei haină aurită
O preface în şăiag,
Tronu-i iarba înverzită,
Schiptru-i este un toiag.

IV

Traian vine-n astă ţară,
Şi de-a birui deprins
Spre Dochia cea fugară
Acum mâna a întins.
Atunci ea, cu grai ferbinte,
"Zamolxis, o, zeu, striga,
Te giur pe al meu părinte,
Astăzi rog nu mă lăsa!"
Când întinde a sa mână
Ca s-o strângă-n braţ Traian,
De-al ei zeu scutita zână
Se preface-n bolovan.

V

El petroasa ei icoană
Nu-ncetează a iubi;
Pre ea pune-a sa coroană,

Nici se poate despărţi.
Acea piatră chiar vioaie
De-aburi copere-a ei sin,
Din a ei plâns naşte ploaie,
Tunet din al ei suspin.
O ursită-o priveghează,
Şi Dochia deseori
Preste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.

CUPRINS

TURNUL LUI BUT

Pe muntele Pion
Imitaţie

Între toată romănime,
Mai frumos şi milian,
Mai puternic n-a fost nime
Decât Butul moldovan,
Că, oştean şi vânător,
Fericit fu şi-n amor.

Iacă buciumul d-aramă,
Ce-n Suceav-a răsunat,
La resbel pe junii cheamă
Către ţărmul departat,
C-Alexandru domnitor
Dă Poloniei agiutor.

Dar cu Butu-i logodită
Fiia a lui domnitor,
De el Ana despărţită
Suspina-va de amor;
Butu-i dă parola sa
C-a veni ş-o va lua.

Doamna, plină d-umilinţă,
Giuruirea i-au păstrat,
Dar amantul o credinţă
Pentru alta au uitat.
Cine calcă-al său cuvânt
N-are pace în mormânt.

Oastea de la ţări streine
De un an s-au înturnat,
Însă Butu nu mai vine;
Aleu, poate-au răposat!
Doamno,-i timp de măritat,
De giunia ta-i pacat!

Vai de har, de sănătate,
Ca stele ochii sănini,
De-a lor lacrimi neuscate
Turbure-s amu fântâni,
Că un altu peţitor
Mâna-i cere şi amor.

Toţi boierii vin din ţară
Şi un prinţ cu svita sa;
Ana plânge în camară
Că pe But nu poate-uita;
Popa mâine va serba
Şi pe doamn-a cununa.

Zice doamna credincioasă:
“Nu merg la altarul sfânt
Şi voi fi mult mai voiasă,
De m-or duce la mormânt.
Dacă Butu nu e viu,
Patul nunţe-i un secriu.”

Însă-n ziua de urgie,
Are multe doctorii
O bătrână, care ştie
Şi descânteci face mii.
Hârca veche, pe ascuns,
Duce doamnei cest răspuns:

“S-alungi popa şi pe mine,
Va veni azi Butul tău;
În ursita-i mântuire,
Ea va drege precum vreu;
De la crivăţ, de l-apus,
Bune farmeci ţ-am adus.

De la codru buruiene,
Iarba zânei de la Prut,
De la vultur două pene,
Iar tu, doamno, de-a lui But,
Te rog, părul ca să-mi dai,
Ce de suvenirul ai.

Din păr şerpe vom forma,
Două inel-oi împreuna,
Din mic deget sânge-ai da
Şi pre şerpe voi giura,
Cu inel oi descânta,
Va veni şi te-a lua.”

Doamna-n hârcă se încrede
Şi se-mplântă în pacat,
Butu-ascultă, el purcede
De la ţărânos palat,
Nu cum mersă la război,
Doamno, oare nu-i strigoi!

În somn toată curtea zace;
Doamna-i trează; au sosit
Miazănoapte, paza tace;
Pas de cal s-au auzit,
Iar dulăul priceput,
Ce urla, se făcu mut.

Poarta curţei se deschide;
Pintre păzitorii mii,
Nu-s ce umblă, o deschide
Şi închide uşe trii;
Iată-l în alb îmbrăcat
Pe-aşternut s-au aşezat.

Trece clipa cea duioasă,
Calul rânchează mereu:
“Rămâi, Ano, sănătoasă,
Că m-aşteaptă roibul meu,
Au cu mine vei veni
Ş-a mea purure vei fi.”

Luna luce, Butul fuge
Preste munte, prin hârtop,
Vântul şuieră şi muge,
Roibul sare în galop,
Ş-amu-i duce p-amândoi,
Doamno, oare nu-i strigoi!

Printre plaiuri, căi secrete,
Trec la codru şi s-aud
Gemând bufnele spăriete,
Mereu urlă lupul crud;
Din tunerec ochii săi
Luminează ca scântei.

“Din ceri luna-amuşi s-a trece,
Roibul meu, hai la galop!
Nouă măguri şi stânci zece
Avem încă ş-un hârtop.
Nouă râuri a sălta,
Păn’ cucoşul va cânta.”

“Unde mergem?” “Unde?-Acasă,
Chiar pe culmea lui Pion;
Rarĕori omul pe-aici pasă,
Lângă a Dochiei tron,
Unde turnul meu va sta,
Ce-n veci nume-mi va purta.”

“Dulce-odor, ah, calul ţine,
Că de spaimă abia şed!”
“Pe şea pune ambe mâne,
Dar în dreapta ta ce văd?”
“Testamentul cel sfinţit,
Care popa-au dăruit.”

“Calul nu-mi stă aşa-n pripă,
Că în fugă este-acum,
Testamentul dă-l în ripă,
Ţine-te, c-avem rău drum!”
Roibul, parcă uşurat,
Prăjini zece a saltat.

Preste lacuri şi păraie
Trec mânaţi d-un rece vânt;
Ici, colo, câte-o văpaie
Saltă d-un pe alt mormânt,
Şi pe drumul zburători
Petrec mirii călători.

“Stă, ascultă-mi a mea rugă
De om cale nu-i aici!”
“Calea-i bună pentru fugă,
Urmă nu-i pintre potici;
Pedeştri oaspeţi aici nu-s,
Că-i duc alţii tot pe sus.

Răsăritul se înfoacă,
Roibule, hai în galop!
Păn’ va bate popa-n toacă
Avem încă un hârtop,
Piatra Teiul a ura
Păn’ cucoşul va cânta.”

“Ah, iubite, frâul strânge;
Sărind calul acel râu,
De o stâncă mă va frânge!”
“Ce-ţi atârnă de la brâu?”
“Sunt metanii de la schit,
Ce-un sahastru-au dăruit!”

“Ce metanii fioroase,
Că a roibului ochi scot.
Vezi cum tremuru-l răzbate!
Deci aruncă-le de tot!”
Roib-atunci pe munte-nalt
Ia o milă într-un salt.

“Cele pietre ce să fie,
Cele cruci şi săpături?”
“Nu sunt cruci, ce e tărie
Curţei mele dimpregiur;
Pre zid dacă voi sui,
Calea-n veci vom mântui.”

“Ce-ai stătut, o, dulce-odoare?
Roua m-a muiet de tot;
Răce-i vântul chiar la zoare,
Să-ţi urmez de-amu nu pot.
Tremură soţia ta,
Copere-mă c-o manta!”

“Dulce doamno, iacă-ndată
Eu voi pune pe-al tău sin
A me frunte înfocată,
Ce mă arde ca venin.
De ea piatra s-a-ncălzi,
Doar ceva m-oi răcori.

Ce colană-i ferecată?”
“Crucea care mam-au dat!”
“Cruce-mpunge ca săgeata,
Fruntea me a încruntat;
Să nu paţi de ea şi tu,
Crucea leapăd-o de-amu!”

Căzând, peri acea cruce,
Butul doamna-n braţ a strâns,
Cel ce mână, cel ce duce,
D-un foc vânăt s-a aprins.
Roibul hohot d-om a dat
Ş-încă-o stâncă a saltat.

A Dochiei piatra tună
Şi cucoşul a cântat;
Din Hang clopotul răsună,
Când săhastrul a tocat,
Iar cu discul strălucit
Soarele au răsărit.

Dimineaţă, când să vie
Sântul popa la palat
Să serbeze cununie,
A pierit doamna din pat!
Pre Pion turnul lui But
De atuncea s-a văzut!

ÎNVĂŢĂTORUL ŞI URMAŞII SĂI

Alegorie

Cătră-apostolii săi zis-au dinioară Domnul lor:
“Cel ce vra a fi cu mine de-astăzi fie-mi următori.
Calea noastră va să fie
Spre cerească-mpărăţie…”
Un stol mare, strigând, vine:
“Unde-i merge, noi cu tine!”
Cu un zâmbet Domnul pasă
Înainte prin pustiu,
Călătorii se îndeasă
Să s-adăpe la vreun riu.
Vântul cald, focosul soare
A lor frunte a umplut
De arine, de sudoare,
Deşi nu prea le-au plăcut,
Pănă-n seară a suferit.
Umbra când i-a răcorit,
“Doar aicea vom mânea”,
Între dânşii toţi şoptea.
Însă Domnul urma-n cale
Preste râpi şi preste vale,
Pe loc unde rareori
A păşit cu călători.
Următorii suspinau,
De spini unii s-aninau,
Zicând: “Pasă cel ce-a vre
Pe această cale gre!”
Altul şede peste-o piatră

Cugetând la a sa vatră,
Unul pe iarbă s-întinde,
Altul gustă a lui merinde,
Din drum alţii se abat,
Însă Domnu-i neschimbat;
În tunericul pământ
Nici le zice vrun cuvânt
Apoi când s-a luminat,
Faţa sa a înturnat.
Din câţi vrură a se-ntrece,
Văzu numai doisprezece.
“Adevărul vouă zic”,
Zis-atunci cu duioşie,
“În astă călătorie
Numărul nostru e mic.
Mulţi chemaţi, aleşi puţini!
Cel ce-n cale se-ngreuiază
Pintre stânci şi pintre spini
Şi cuvântu-mi nu urmează,
Niciodată va să vie
În cereasca-mpărăţie!”

CREDINŢA

CUPRINS

La Dionis, tiran aprig, pe ascuns a fost intrat
Meros, congiuratul giune, c-un pumnal între vestminte,
Dar surprins fără de preget viglele l-a ferecat
Şi la rege domnitorul l-a condus mai înainte.
Cu urgie ista-ntreabă: “Zi-m, pumnarul pentru cine?”
“De tirani să scape patria, menit era pentru tine!”

“Dacă aşa, sumeţe giune, tu pe cruce vei pieri!”
“Nu cer ca să-mi ierţi viaţa; din doi unu-avea să moară;
Ce, de vrei a mele patimi mai mult încă-a prelungi,
Lasă-mă, te rog, trei zile, să mărit p-orfana soră!
Spre credinţă dau p-amicul, până-atuncea pre el închide;
La termin de nu veni-voi, pre el vei putea ucide!”

Atunci regele-n vendetă, surâzând, cu aer lin,
După scurtă meditare au răspuns: “Ei bine, fie,
Cele care-mi cei trei zile libere îţi las deplin,
Dar trecând semnalul termin, de pe-acuma să se ştie
Că-n cea zi, fără cruţare, cu amicul d-închisoare
Împărţi-s-a a voastră soartă, tu-i fi liber, iar el moare!”

La amicul Meros vine: “Tiranul a triumfat!
Noua victimă, pre mine, cu moarte pe cruce ceartă,
Pentru că spre-a patriii paos a-l ucide am cercat.
Însă în a lui trufie încă zile trei îmi iartă,
Păn pe sora mărita-voi; rog te pune chizeş mie;
Giur că vin să-mi trag osânda, să te scap de-a lui urgie!”

Tăcând îl îmbrăţoşază amicul cel credincios,
Tiranului se supune şi-ntră-n a lui închisoare;

Cela alt atunci purcede şi în timpul preţios
Repede asigurează soarta giunei surioare.
Prin plinirea îndatoririi a lui cuget se împacă,
Iute îndărăt se-ntoarnă, ca terminul să nu treacă.

Deodată varsă ploaie cerul încarcat de nor,
De pe munţi, din râpi, din lacuri se reped mii de povoaie,
Râurele se fac râuri, valea s-umple d-unda lor,
Şi la punte când agiunge călătorul în nevoie,
Volburа înfurietă temelia ei o sapă,
Surpă bolta cea hâită, ce tunândă cade-n apă.

Cufundat în rea durere pe mal cură-n gios, în sus,
Îns' verunde ochi-ntoarnă, a lui voce oriunde sună,
Agiutor chemat n-aduce de pe malul cel opus,
Că la vad nu-i nici o luntre ca să-l treacă împreună,
Nici munteanul nu conduce de la codru a sa plută,
Că salbatică cea apă e în mare prefăcută.

În genunchi mizerul cade, lângă valul întartat,
Plânge, roagă şi suspină, mânele la ceri întinde:
"Te rog, Zeule,-nfrânează cursul râului turbat!
Orele sunt fugătoare şi trecut-au de merinde,
Soarele va să apună; de n-agiung pănă în sară,
Pentru mine fără culpă bun amicul va să piară!"

Înfiorarea a naturei elementele-a sporit.
Fără paos, tot mai tare, val pe val mână nainte,
Dar mai iute se strecoară clipele necontenit.
Atunci el s-îmbarbatează, pe amic având aminte,
Se aruncă-n sânul apei şi luptând peste măsură
Cu braţ foarte o dispică şi un zeu de el se-ndură.

Agiungând la mal se-nchină geniului scutitor,
A lui pas înaripează, când de oameni răi o ceată,
Trecând pe la o pădure, iese din ascunsul lor,
Îl încungiură, l-atacă şi cu furie-nveninată
În potica cea îngustă calea-i cearcă a închide,
Ca să-l prindă cu odoare, spre a-l prăda şi a-l ucide.

“De la mine ce se cere, a strigat de fior cuprins,
N-am nimica-n astă lume decât viaţa ticăloasă,
Şi-asta încă pănă-n sară a da regelul m-am prins”.
Smulge arma de la hoţul, şi cu voce furioasă
“De amic nu te îndura!” strig’, apoi cu cea măciugă
La pământ pe trei i culcă, ceialalţi se dau la fugă.

Soarele ieşind din nouri săgetează al său foc,
De căldură, d-osteneală, a păşi el nu mai poate,
Că genunchii i se-ndoaie, încât cade chiar pe loc.
“Tu, ce dintre hoţi, din ape îndurat-ai a mă scoate,
Ori voi-vei ca aice să fiu prada de vro fiară,
Să las pe dulce amicul pentru mine ca să piară?”

Deodată-n propiere un plăcut lin murmuriu
În tăcerea cea adâncă la urechea sa pătrunde;
Stă, ascultă ş-apoi vede dintre stânci un izvor viu,
Ce varsa în vas de piatră argintoase a lui unde.
Acolo, cu însatare, soarbe, s-udă, se-nviază,
A lui membre ostenite cu putere răcorează.

Acum soarele-ntre arbori lunecând al său lucor,
Preste iarba înverzită tindea umbre colosale,
Ce prin forme îngăimate zugrăveau icoana lor;
Călători doi din cetate revineau pe acea cale,
Lângă ii cu repegiune păşind, auzi: “Se duce,
Pre amic în loc de Meros îl întind acum pe cruce”.

În a inimei adâncul răsunat-au vorba lor,
Conştiinţa, grija îl mână şi-a lui pas înaripează.
Turnurile Siracuzei soarele apuitor,
Răsfrângându-se prin nouri, aurea cu a lui raze,
Când Filostrat, a lui casnic, pre al său domn neferice
Îl întâmpină cu spaimă şi cuvinte aceste-i zice:

“Îndărăpt te-ntoarnă iute, pre amic nu-i mântui,
Deci macar al tău pericol prin o fugă-ndată curmă;
Chiar acum pe neferice îl încep a-l schingiui,
C-aşteptatu-te-au statornic până-n ora de pe urmă;
A lui credinţă-ntemeiată în virtute şi-n onoare
Tiranul prin vorbe amare n-a putut să i-o oboare”.

“De-i târziu, de n-oi putea-voi ca să scap p-amicul meu,
Cu el mor, însă credinţa nu va rămâne înfrântă.
Şi tiranul cel sălbatic n-aibe în cugetul seu
Că amicului amicul a calcat credinţa sântă;
Preste ambi să împlinească a lui crudă fărdelege,
Dar cunoască că viază amiciţiii sânta lege!”

Iacă soarele spune, când la poartă a sosit;
Vede crucea a osândei în o piaţă împlântată.
Curioasa d-oameni gloată împregiur a tăbărât,
Pe amic îl trag acuma cu o funie încruntată.
Gloata o străbate, strigă: “Iată-mă-s, eu viu de faţă,
Eu-s acela pentru care el chizeş s-a pus cu viaţa!”

Tot poporul se cuprinde de mirare şi de fior,
Ambi amici se-mbrăţoşează, plâng de chin, de bucurie;
Nice-un ochi e fără lacrimi l-acest act pătrunzător
Şi la tiran se rapoartă astă rară duioşie.
Pre el prinde o simţire, până-atunci de tot streină,
Pe amicii ambi-i cheamă înaintea lui să vină.

Îndelung pre ii admiră, zice: “Vi s-a nimerit;
A mea inimă se-nvinge; eu chiar văd din astă faptă
Că credinţa nu-i un fantom, ce înalt simţ înzeit,
Care de la oameni cere recunoaşterea cea dreaptă.
Luaţi, rogu-vă, de-acuma, să simt zile mai senine.
În a voastră legătură de al treilea pe mine!”

CUPRINS

LA CUGETAREA MEA

Când întinzi a tale aripi, o, tu, cugete-nfocate,
Şi-n noianul fantaziei te înalţi cu repegiune,
Căutând frumoase teme între cele luminate
Pentru lira-mi umelită, doritoare să răsune,

Uşurel, pe munte Pincio, între pinii verzi răzbate;
De virtute şi frumŭseţe acolo-i videa minune,
Acolo zâna me trece pe cărările-ncântate,
Strălucind cu o lumină care niciodată-apune.

De la dânsa împrumută lină şi blândă lucoare,
D-unde-amorul cu virtutea şi-nţeleptul spirt derază,
Ce dau numelui aice faima cea nemuritoare.

În zadar în lume-aiure vei căta ca să se vază
Întrunite-ntr-o fiinţă toate-a cerului odoare,
Care către fapte-nalte nencetat însufletează.

CUPRINS

RĂSĂRITUL DE LEFCA

Pe a lumei orizonul a mea zână când s-arată,
Cerul tot se-nseninează, suflă aerul mai lin,
Unda curge mai voioasă, limpede şi mai curată
În acel râu ce-ntre petre se repede c-un suspin.

Vezi cum flutură pin nouri de amori junei o ceată,
Cum răsună d-armonie colnicii din Apenin,
Unde pentru a ei laudă în cor sună o cântată
Mii de paseri şi de nimfe ce-n a ei întâmpin vin.

Nu e stâncă, nu e culme care să nu scânteieze,
Nu-i câmpie ce nu-ntinde nouă mantie de flori,
Nu e limbă ominească care să nu cuvinteze

Despre ochii şi cea faţă, unde-n a lui foişor,
Între porfira şi perle Amor ţese dulce-obeze,
Şi săgeata sa discarcă între-a giunilor popor.

PATIMA

CUPRINS

I

La munceii din câmpie, la pădurea cea umbroasă,
La cel râu care şerpează pintre înflorit ogor,
L-adăpostul singuratic, lângă stânca-ntunecoasă,
Întristat şi plin de gânduri singur umblu cu Amor.

Că în cuget şi în sânu-mi port simţirea cea duioasă,
Care n-a să stângă timpul, cel de toate stârpitor,
Că rămâne suvenirul unei inimi credincioasă,
Într-un eho ce-a să sune după ce eu voi să mor.

Cele graţii şi frumseţe, ce-s a muzei mele teme,
Le rezic la floricica ce se leagănă de vânt
Şi mă tânguiesc la frunza care-n freamătul ei geme.

La fiinţele naturei, câte împregiuru-mi sânt,
Spun a inimei dorinţă ce sperează şi iar teme,
Numai zânei cerc ascunde patima în care-mplânt.

II

Auzit-au Apeninul eho a durerei mele,
Ce din sân Amor îmi stoarce în tăcut-a nopţei clipă;
Răsunat-au păn’ la Istru patimile cele grele,
Ce nu vindecă Igea, nici Fântâna Aganipă.

Din a lor somn se treziră aţipite păserele,
Mai duioase se făcură fiarile-n ascunsa ripă,
Înalţară a lor frunte tupilate floricele,
Zefirul cel mai zburdatic înfrână a sa aripă.

Mai lin curseră atunce ale râurilor unde
Şi naiadele duioase au ieşit din râu, din mare,
Acea patimă s-aculte care inima-mi pătrunde.

Toate-n giurul meu suspină, numai zâna pentru care
A mea inimă s-încinde la durere-mi nu răspunde,
Nici din sânul ei s-aude un suspin de îndurare!

III

Acea aspră pătimire de o inimă-nfocată
Într-atâta este deamnă ca amorul s-o aline,
Încât, doamna me, eu nu ştiu de unde totdeauna vine
Supra me să săgeteze o privire turburată.

Zea de gheaţă, de oţele au de piatră diamantată
Inima în sânul vostru ferecată parcă-o ţine,
Unde nicĕ râul de lacrimi, nice-aprinsele suspine,
Amar mie, eu simt astăzi că nu pot ca să răzbată.

Deşi-n versul meu cel umil strălucinda-vă virtute
Cerc să cânt ş-al vostru merit în toscană armonie,
Care de l-a voastră faimă un eho să împrumute,

Când ţintează sumeţ ochiul în a ceriului făclie,
Întunericul îl ceartă numai câteva minute,
Dar seninul feţei voastre totdeauna-i ascuns mie.

PROFEŢIA

CUPRINS

Atunci când, o, zi amară, aceea oară-a fi vecină
Să purced din ceste locuri d-unde soarta mă desparte,
Lăcrămând şi cu suspinuri arunca-voi de departe
Depeurma mea ochire către ţara cea latină.

Dar pe când în luntre uşoară brăzdui-voi Marea Eusină,
Înfocata-mi cugetare, străbătând câmpii deşarte,
Înturna-va deseoară l-adăpostul cel de arte
Şi la templul giunei Muze, unde arde-a mea lumină.

Acolò a Romei genii au statornic tronul lor,
D-unde răspândesc în lume nemurinde a lor rază,
De virtute, înţelepciune, de al patriei amor.

Acea stea a mântuirei, care astăzi mă-nviază,
Fie ca să mă conducă şi în timpul viitor,
Şi-amorţita mea simţire pentru patrie fac-o trează.

CUPRINS

LA DOCTORUL PEZZONI

carele se înturna din Moldova în Italia,
a sa patrie

Tu, pe carele îndeamnă al patriei dorul mare,
Azi întinzi a tale pasuri cătră ţara ceea unde
Marginile-s d-o parte Alpii, d-alta gemănată mare,
La a căria fortune muntele-Apenin răspunde;

Acolo de mine-urzite vei vedea două altare,
Unul consacrat lui Febus, iar în altul se ascunde
Mărit geniul a zânei şi acele virtuţi rare,
Cu a ochilor lumină ce d-amor nobil pătrunde.

Cugetările duioase acolo-mi sunt ferecate
Şi a mea toscană liră a sta mută se deprinde,
De când soarta rea le ţine de la mine depărtate.

Înaintea lor espune patima ce mă cuprinde,
Zi că chiar un verde arbor, dacă focul îl răzbate,
Cu cât boarea pre el suflă, cu atât mai mult s-aprinde.

TOT LA ACELA

CUPRINS

Dacă-n barca uşurică petreci unda întărtată,
Au prin munţilor omete a ta cale de te duce,
Favorabil fie-ţi Zeul, ce pe călători conduce,
Facă-agiunsul tău ferice ş-a ta cale-ndemânată.

Dacă-amu a ta simţire prin ochi este încântată,
Revederea patriei dacă estazul în tine-aduce,
Prin vorbirea armonioasă, prin cea artă ce străluce
Şi prin care Italia nouă cum cea veche-i înălţată.

Pasul tău înaripează către insubra cetate,
Ce-n mărirea ei se nalţă ca un arbore-n câmpie,
Între stolul de mici plânte la pământ ce-s tupilate.

În murindu-l văl vede-vei cum se poartă-n modestie,
În una unite daruri cu care-n anticitate
Se lăudau înalte genii răspândite în o mie.

CONSACRAT MEMORIEI DE LEUFCA

născută Bianca Milesi, moartă în Paris, la 1849

CUPRINS

Doamno, ce întru mărire, în aurora vieţei tale,
De frumseţe-ncântătoare şi de graţii erai plină,
Defăimând deşert onorul cărui gloatele se-nchină,
Ţ-ai ales pentru urmare a virtuţei greua cale.

Dănuitul al tău suflet de-nsuşimile morale
A sacrat doritei patrii sânte-altare de lumină,
Ca prin fapte strălucinde, preste ţara cea latină
Să răsară de nou timpul a triumfurilor sale.

Acea rază nemurindă, pentru glorie creată,
Ce lucit-au preste mine încă-n timpul de giunie,
Aleu, s-a înturnat iară la-obârşia-i necurmată.

Dar în miezul a durerei ce-mi rămâne-n suflet vie,
Cea scânteie care-aprins-ai nu s-a stânge niceodată
Şi-a trăi cu tine-unită în a ceriului tărie!

CLIRONOMII LUI EPAMENONDA

CUPRINS

Defăimând cele la care gloata oarbă se apleacă,
Omul, în a cărui suflet a virtuţei dor n-apune,
Numelul său şi-amintirei trainic monument rădică,
Cu folos ce-aduce lumei prin virtute,-nţelepciune.

Ca pe râpele lui Nilu piramida cea antică,
Ce-n nori creştetul ascunde şi se luptă cu furtune,
Aşa fapta patriotă, ce-a zeimei este fiica,
Timpu-nfrână şi cu soarta pe invidia răpune.

Când pe câmpul a victoriii înota în a lui sânge,
Epaminonda la amicii ce-l plângeau cu duioşie,
Pentru că cu a lui moarte şi-a lui viţe se stângea,
“Înfrânaţi, zis-au el, plânsul, vă las două-a mele fiie,
Nemurindele trofee: *Leuctre şi Mantinea!*”

LA TERMELE DE KARLSBAD

CUPRINS

O, fântână misterioasă, ce din sânul istui munte
Reverşi apă, foc şi aer, noapte, zi, fără de paos,
Înaintea la tot omul umelită pleacă frunte,
Că pe Cela vede-n tine ci-urzi lumea din haos.

Prin a sa filantropie căpătat-ai o putere
Care vindecă de patimi stolul cel nenumărat
De fiinţe suferinde ce din ambe emisfere
În ist an, ca din vechime, la tine s-a adunat.

Piatra care te încinge, codrul care te-ncunună,
Aburii de ambrozie de-nmiite giune flori,
Lin seninul a naturei, armonia ce-n giur sună,
Toate-nvie un lânged cuget şi-s balsami vindecători.

Toţi ce prin a ta putere a simţit a ta minune
Depun ţie mulţumire, vânta l-al tău Urzitor;
Între mai frumoase imne şi ist vers român răsune
Sacrificii umelite unui simţ cunoscător!

Karlsbad, iuili—august 1855—61

ODĂ

CUPRINS

Urzitoriule a lumei, tu, ce-Imperului Roman
Ai dat glorie, virtute şi putere, decât care
Soarele în a lui cale, de când născu din noian,
N-au văzut nimic mai mare,

Tu, ce-a sale legioane pănă-n Dacia ai condus,
Unde, după-naltul triumf, ai fondat o Romă giune,
Ca să fie despre barbari viu troian pentru Apus
Şi luceafăr ce n-apune,

După ce nepotul Romei de fortuni au triumfat,
Care-n curs de ani o mie au schimbat antica lume,
Şi în lupte, suferinţe, pănă astăzi au păstrat
Limba, patria şi nume,

Dă-i, o, Zeule, putere şi virtute,-n viitor
Ca ferice să plinească destinul a gintei sale,
Şi demn de a lui sânt nume, într-un trai nemuritor,
Să petreacă a gloriei cale.

Preste câmpurile noastre vars', o, Doamne, darul sânt,
Fie purure mănoase grâie, turme şi albine,
Şi în schimbul lor întoarnă nouă din străin pământ
A lui aur şi lumine.

Dă la tânăra română, lângă harul cel plăcut,
Cuget nalt, inimă blândă, ca şi ea la noi să fie
Cum Cornelia antică, ce pe eroi au născut,
Fiie, mumă şi soţie!

Să dai braţilor putere, inimei un dor aprins,
Ca românul, cum străbunii, pentru drepturile sfinte
Ale patriii renăscânde să se lupte neînvins
Prin lucrări şi prin cuvinte!

Strânge Ţările-Unite prin un nod nemuritor,
Cum origine au una, fie a lor şi fericire;
Toţi românii să închege de fraţi numai un popor
Că puterea stă-n *Unire!*

POETUL

Dedicat d-sale d. Vasili Alecsandri

CUPRINS

Viersul care-ntăia oară a sunat în România
Pe-alăuta ce de secoli fără coarde-a fost rămas,
Spre-aminti a patriii fapte prin a doinei armonie,
Dupre metrul care muza l-a dictat de pe Parnas,
Va trăi atâtea timpuri cât Pionul, petros munte,
Între nouri înalţa-va maiestoasa a lui frunte.

Deşi cântul a lui Omer poartă cea întăi cunună,
El nu-ntunică pe Pindar, nici a lui Alceos ton,
Înfocatele suspinuri şi cuvintele-ncă sună
A Safei înamorate şi a lui Anacreon
Nice între a Greciei zâne a brilat numai Elena,
Pe eroi şi pe filozofi n-a produs numai Atena.

Înainte de Ahiles şi de falange spartane,
Vieţuit-au şi alţi eroi, care-umpleau în timpul lor,
Prin virtute,-nţelepciune şi prin fapte miliane,
Lumea toată de esemple, de mirare şi lucor;
Însă geniile acele, demne chiar de nemurire,
Zac uitate, c-un poeta n-a lasat de ele ştire.

Tu, în căruia sân Zeul a aprins sânta scânteie
Să dai faptelor prin muză traiul cel nemuritor,
Între teme înmiite nu-i afla mai naltă-idee
De aceea ce dictează sântul patriei amor,
A românilor virtute deci prin versul tău să-nvie,
Ca nepoţilor d-esemple şi de glorie să fie!

ANUL NOU 1857 ÎN MOLDOVA

CUPRINS

Auguştilor suverani subscriitori
Tratatului de Paris
dedicat

Lâng-a Dunărei verzi râpe maiestoasă vezi matronă,
Pre scutu-i semnul lui Gioe, pe cap are o coroană.
A ei faţă şi vestminte uric poartă vederat
Că ea-i fiia cea mai giune a lui Traian împărat.
Soarta gintelor schimbat-au ale ei trofei antice
Din semnale de vinceală în cununi de flori, de spice,
Ma din ochii scânteiază încă focul cel nestâns
Ce arată că-n vechime combătut-au şi-a învins.
Aştepta, ma suferindă, în a soartei ei asprime,
Că ursita-i prezisese o ferice viitorime.
Iacă ora de pe urmă, miezul nopţii a sunat,
Anul vechi, ce-i plin de sagne, ostenit şi detunat,
Încărcat cu mii de grije, s-acufundă-n vecinicie;
În loc d-amare suspinuri în giur sună armonie,
Nu mai tremură pământul, mările s-a limpezit,
Preste valul a lui Traian şepte Stele a răsărit,
Anul giune, blând la faţă, având tâmple-ncununate.
Noua viaţă ni-asigură şi guvernul de dreptate.
Dunărea, ce între petre pănă acuma a gemut,
Liberă în sânu-i strânge unda din Siret şi Prut;
Şi Anul Nou, de pace înger, a ştiinţelor făclie
Cu odoarele Europei ni aduce în Românie.
Atunci ruga cea fierbinte răsunat-au spre Apus,
Catră cele şepte Stele care pacea ni-a adus,
Să ne lumineze ţara şi o apere-nainte,
În ist an să ne trimată un bun Domnitor părinte,
Ce fiind a legei sânte El organ şi păzitor
Să conducă patria noastră la frumosul viitor!

EPILOG

CUPRINS

Înalţat-am monumentul încă-n junea Românie,
Decât bronzul, fierul, piatra mult mai trainic am durat.
Pre el timpului fortune în turbata lor mânie
N-or putea ca să-l oboare pe cursul îndelungat.
Nu, de tot nu mor, că partea nobil-a fiinţei mele
La Cel care a creat-o va întinde al ei zbor;
Acolo ea, limpezită d-omeneşti pătimiri grele,
A ei voace va adaoge cătră a îngerilor hor,
Spre a lăuda Fiinţa care între lumele senine,
Fără început domnează şi domni-va fără de fine!

FABULE

ZÂNA FABULEI

CUPRINS

La cetitorul român

Prin rostiri de adevăruri, ascunse-n cimilitură,
Aduc ţie-ntăia oară cu plăcere-nvăţătură;
În a vieţei strâmba cale pe român să îndreptez,
Prin lupi, corbi, furnici şi broaşte a vorbi mă disfătez.
Adevărul salt nu place, de-i şi bun, e plin d-asprime,
Dar când vitele l-or spune, n-a să supere pe nime.
De aceea a lor zise, cu gând binevoitor,
Să asculţi, să ierţi cutezul, preţuind ţintirea lor.

GRIERUL ŞI FURNICA

CUPRINS

Săltând, grierul la ţară
Şuierat-au toata vară,
Şi când iarna au venit,
Cu nemică s-au trezit,
Neavând macar de dor
Muscă sau un viermişor
Pe furnica sa vecină
Au rugat să-l împrumute
C-un grăunte, c-o neghină,
Să mai prindă la vârtute,
Zicând: “Zău, la timp de trier,
Dau parola mea de grier,
Înturna-voi toată soma
Ş-interesul de-mprumut!”
Dar furnica econoamă
I-au zis: “Vara ce-ai făcut?”
“Prin câmpii şi prin grădine
Am cântat păn-au dat bruma.”
“Tu cântai, îmi pare bine,
Gioacă, vere, dar acuma!”

CORBUL ŞI VULPEA

CUPRINS

Preste ramul unui sorb
S-aşezasă domnul corb,
Ţiind în plisc o bucată
De caş, ce-o avea furată.
Vulpea, cum l-au mirosit,
Sub acel sorb au venit
Şi-n sus căutând, i zice:
“Buna ziua, venetice!
Cât eşti mândru şi frumos!
Dacă viersul cel duios
Ţi-i c-a penilor odoare,
Tu-ntreci pe privighitoare.”
De mândrie îngâmfat,
Corbul pliscul au căscat,
Şi vrând viersul să înceapă,
Caşul pe pământ îl scapă.
Atunci vulpea brânza apucă
După ce o şi îmbucă,
Cătră corb, spre mângâiere,
Zice: “En ascultă, vere,
Cel ce ştie linguşala
Să îndoapă-n socoteala
Celuia care-l ascultă.
Astă daună nu-i prea multă
Pentru-un adevăr curat.
Atunci corbul ruşinat
Giură că minciuni c-acele
Alte dăţi n-or să-l înşele.

BROASCA ŞI BOUL

CUPRINS

Broasca mică cât un ou
Au văzut păscând un bou
Şi mirându-se prea tare
De-o făptură atât de mare
Cugeta c-ar fi noroc
Ş-a familiei laudă, dacă
Ar putea să se prefacă
Din mic, mare dobitoc.
Deci d-ambiţie s-aprinde,
Mereu s-umflă, se întinde
Ş-apoi zice: "Sorioară,
Nu-s ca boul, buneoară?"
Dar aceasta i-au zis: Ba!"
Broasca urmând a se umfla,
Zis-au iar: "En vezi, lelică!"
"Soro,-ţi spun că eşti tot mică!"
"Oare acuma l-am agiuns?"
"Încă nu", i s-au răspuns.
Broasc-atunci s-au mai umflat
Foarte aşa... cât au crăpat.
Vra ca astă broască mică
Pe mai mari cel mic s-agiungă,
Tot se umflă, se rădică,
Fără-a-şi cere sfat la pungă
Se aşază la Paris,
Unde, de nu este-nchis,
Rolul gioacă de baron,
Fără bani, dar cu bun ton.
De mii planuri îngâmfat,
Casa-şi schimbă în palat
Şi-n prinţesă pe a sa damă.
Vrând apoi a mai întinde,
Creditoriul pe-a lui samă
Toate, păn şi pre el vinde.

ACII DOI CATÂRI

CUPRINS

Doi catâri călătoreau
Şi-n desagii lor duceau
Unul ceapă de câmpie,
Altul bani de visterie
Cest din urmă, îngâmfat
Că-i de aur încărcat,
Chiar de şelile-i apasă,
Nu vra sarcina s-o lasă.
Mândru calcă, parcă-i leu,
Şi suna un zurgălău.
Când deodată, din tufari,
Iesă o ceată de tâlhari.
Toţi la cel catâr dau bustă
Ce ducea de aur soamă,
De urechi îl prind, de soamă,
Alţi împung şi-l bat c-o fustă.
Încât bietul, gemând foarte,
Zice: “Oare asta-i soarte
Carea mi s-au giuruit
Pe ist drum când m-au pornit?
Al meu soţ ce cară ceapă
Fericit de daŭnă scapă,
Dar eu, făr de agiutori,
În bataie, aleu, mor!”
Iar catârul celalalt
Zis-au: “Vere, totdeauna
Pe copaciul mai înalt
Darmă repede fortuna;
De-ai fi şerb la un cepari,
Iar nu casă de dinari,
La os teafăr şi la piele
N-ai păţi aceste rele
Când eu în săracul trai
Voi să pasc în pace scai!”

ASINUL ŞI FURUL

CUPRINS

Pentru asinul furat
Se băteau doi furi odată,
Unul vrea să-l aibă argat,
Altul vra să-l vânză-ndată.
Dar când între ii se ceartă
Cum pe asin să-l împartă,
Vine-al treilea tâlhari
Şi li fură pe magari.

Este asin câteodată
O moşie-n giudecată,
Pentru care doi mazili
Se sfădesc pe la movili,
Când acela ce-i împacă,
Mâncând pe-a lor cheltuială,
Iè moşia-n socoteală
Şi li lasă punga sacă.

LUPUL ŞI MIELUL

CUPRINS

Orice face cel mai mare,
Dreptate-n toate are,
Precum vom videa aice
Din o fabulă ce-oi zice.

Un miel foarte însetat
S-adăpa în râu curat,
Unde lupul, cătând pradă,
Începu cu mielul sfadă,
Zicându-i cu rost turbat:
“Ori de ce mă înfruntezi
Şi să turburi cum cutezi
Limpedea mea băutură?”
I-au zis mielul: “Doamne, iartă,
La mânie nu te-ntartă,
Mai ales dacă ai vra
Să-nţelegi măria-ta
C-apa din sus cură-n vale
La şerbul măriei-tale;
Şi s-o turbur eu nu pot
Cu piciorul, nici cu bot!”

“Mi o turburi şi-acum iară,
I-au zis cruda acea fiară;
Ştiu că-n anul cel trecut
Tu de lupi ai zis bârfele!”
“Cum puteam să zic acele,
Când n-am fost încă născut?
Crede, doamne, că ş-acuma
Eu sug lapte de la muma.”
“De n-ai fost tu, apoi, zău,

Au fost un frate al tău.”
“Nici un frate eu nu am.”
“Aşadar, ţ-au fost vrun neam,
Că toţi câni, păstori şi oi
Bat din veci resbel cu noi!”
Zicând ceste, îl îmbrâncă
Şi îl duce la pădure,
Unde, fără să-l înjure,
Îl despoaie şi-l mănâncă.

LEUL ŞI GUZGANUL

CUPRINS

Cât se poate, se cuvine
Fă altuia vre un bine,
Că veni-va-ţi multe ori
D-unde n-aştepţi agiutori,
Precum vei vedea aice
Din o fabulă ce-oi zice.

Un guzgan, ce supt pământ
I s-urâsă a sta mereu
Zburdând iesă ca un tânt
Şi-ntră-n brânca unui leu
Dar acest-au arătat
Cuget chiar de împărat,
Căci în loc ca să-l sugrume
L-au lăsat să roadă-n lume.
Însă astă bună faptă
Mulţămită-i află dreaptă.
Se par lucruri necrezute
Un guzgan pe leu s-agiute!
Din a sa pădure deasă
Umblând leul ca să iasă,
În o cursă-ntinsă-ncape
Şi cercând din ea să scape
Muge, bietul, tot se urcă,
Însă-n laţi mai mult se-ncurcă,
Încât acel domnitor
Nicicum poate să-şi agiute
Dar întâi de vânător
Guzgănelul venind iute,
Pe reţeaua ce-l înoadă
Nevoindu-să să roadă,
Într-atâta-au distrămat
Până pe leul au scăpat.

GUZGANUL DE CETATE ŞI CEL DE CÂMP

CUPRINS

Dineoare un guzgan,
Politicos cetăţan,
Pre guzganul de câmpie
L-au poftit la prânz să vie,
Că nu tot mereu lăcuste,
Ce mai bun ospăţ să guste
Pe vărgat, frumos covor
Aşternut-au masa lor;
Las să giudice oricine
Cât li-au fost atunci de bine

De confeturi şi de pui
Fărmăturile adună,
Însă pănă a fi sătui
Deodată uşa sună;
Asta-i umple-atât de frică
Încât pofta li să strică
Cetăţanul sprintinel
Scapă, ş-altul după el

Iată tropotu-ncetează
Şi guzganii iar s-aşază.
Cetăţanul, mângâiet,
La ţăranul spăriet
Zice: “En apucă, frate,
Să mai roadem la bucate!”
Dar acest-au zis: “Destul
De astă masă eu-s sătul,
Vino mâne tu afară
De-i gusta ospăţ de ţară.

Tupilat într-un ungheri,
Nu am masă de boieri,
Nime însă ca aice
N-a veni ca să ni-o strice,
Şi de fărmături sărace
Îndopa-ne-vom în pace.
Eu te las cu sănătate,
Eu voi şegi cu frica-n spate,
Nici mai delicată masă
Care-apoi pe nări să-mi iasă!”

CERBUL LA FÂNTÂNĂ

CUPRINS

Într-o fântână limpide,
La codru, pe la munte,
Văzându-şi cerbul coarnele
Ce-i se-nalţă pe frunte,

Lăuda podoaba gemine,
Dar bănuit-au foarte
Cum şi picioare-asemene
Nu-i dă nedreapta soarte,

Zicând "Ramosul creştetul,
Mândria fruntei mele,
Chiar ca copacii codrului
Se nalţă cătră stele

Aleu, cum şi picioarele
N-au formă, nici tărie,
Că ele chiar ca fusele
Sunt făr-analogie"

Dar când aşa se critică,
Răsună-n giur tufarii,
Din care fără tropote
Ies sprintenei ogarii

Cerbul de spaimă tremură
C-un salt la fugă împunge
Şi din câmpină repede
Între tufari agiunge

Urâte mădulările
L-ar fi putut s-agiute,

De nu-i era de piedică
Podoabele cornute

Cerbul în dese ramure
Intrând, abia s-aburcă,
Căci lăudate-i coarnele
La trecere-l încurcă

Dar când ogarul dintele
Încruntă-n şold, sărmanul
Cerbul odoru-şi blastămă
Ce-i creşte pe tot anul!

Decât folosul, multe ori
Deşărtăciunea place,
Care apoi de-a pururea
În daune se preface.

COCOSTÂRCUL ŞI VULPEA

CUPRINS

Cocostârcul călători
La prânz de vulpe să cheamă,
Dar în loc d-ospăţ cu spori,
Pe disc lat găseşte o zamă
Limpede şi chiar lătură,
Fără vo dumicătură.
Pasărea cu lungul plisc,
Vrând să mânce, toată-n disc,
Osteneşte sărmănica
Şi nu-nghite mai nemica;
Vulpea însă unde-atinge
Soarbe tot şi-n urmă linge.
Cocostârcul supărat
Astă festă n-au uitat
Ş-a-nturna vrând neplăcută
Daună care au păţit,
Pe cea vulpe prefăcută
La o masă au poftit.
Vulpea vine chiar l-amiază
Şi la vatr-amu s-aşază,
Unde un miros priincios
Minea vulpei prânz gustos.
Dar bucate
Delicate
Vede-nchise întru un vaz
Ce-i cu lung şi-ngust grumaz.
În el pliscul bine-ncape
Ca bucatele să pape,
Dar căscatul vulpei bot
Stă de prânz departe-un cot;

Deci cu foame şi ruşine
Leghioaia ni rămâne.

Cel ce vre pe-un alt s-înşele
Dese sufere mai rele.

LUPUL ŞI CUCOARA

CUPRINS

Mâncând lupul chiar ca zece,
Era-aproape să se-nece,
Cu un os ce-n gât stătusă;
În zadar sărmanul tusă,
Căci d-al scoate
Nu mai poate
Şi-i să pare c-a să moară.
Când, văzând pe o cucoară,
Semn i face cu picior
Ca să-i deie agiutor.
Iată paserea ghibace
Operaţia i face
Ş-acel os
Din gât i-au scos,
Apoi cere legiuită
Pentru lucru mulţămită.
“Mulţămită!—lupu-i zice—
Oare nu eşti tu ferice
Că din gât nesăţios
Capul teafăr ţi l-ai scos?
Sărmănico, fugi din drum,
De mă superi, te zugrum!”

ŢĂRANUL ŞI FIII LUI

CUPRINS

Sârguinţa ş-osteneală
Pre om nu dau de sminteală.
Un sătean înavuţit,
Având zile-amu puţine,
Au chemat pre fii la sine
Şi aşa li au vorbit:
“Vă păziţi vodinioare
A nu vinde-acele ogoare
Ce părinţii ni-au lăsat,
C-un odor e îngropat.
Nu cunosc locul chiar unde
Acel aur se ascunde,
Dar să ştiţi că prin răbdare
N-a fi în zadar lucrare.
Săpaţi câmpul de cu vară,
De la zori şi pănă-n sară,
Ogorul de-o palmă lat
Nu rămâie nescurmat!”
Moare-apoi a lor părinte,
Fiii zisa având în minte,
Pre odorul să nu scape
Câmpul tot încep să-l sape,
Încât lucrul timpurie
Le aduce secerie.
N-află auru nicăire,
Dar în loc de moştenire
Sfatul fu mântuitor:
Că ostineala-i chiar odor!

OALA DE ARAMĂ
ŞI OALA DE LUT

CUPRINS

O zi oala de aramă
Pe-o vecină de lut cheamă,
Ca să facă ambe-un drum.
Însă aceasta au zis: “Nu pot;
Las mai bine să m-afum,
Decât să mă stric de tot.

Dar tu în coaste chiar ţistoasă,
Nu ca mine ticăloasă,
Pas ferice-oriunde-i vre.”
“La tot feliul de-ntâmplare,
Zis-au oala cea mai tare,
Protectoară mi-i ave.

Dac-un lucru colţuros,
Repede sau pre vârtos
Ar umbla ca să te sfarme,
Ver macar ca să te darme,
Eu la mijloc voi intra
Şi de daună te-oi scăpa.”

În asemene parolă,
Dată de-o lucită oală,
Biata oală se încrede,
Lasă vatra şi purcede.
Merg ai noştri călători,
Târâindu-se cu spori,
Dar compania merge slut,
Alt-arama-i şi alta-i lut.

Vrând ii pest-un hop să treacă,
Între sine se tot freacă
Ş-înc-o mie urme nu-s
Ce-n a lor voiaj s-au dus,
Când arama în moale pele
Aşa foarte-un ghiont au dat,
Că-n mănunte hârburele,
Gemând, oala s-au stricat.

Cu acel mai tare foarte
Nu umbla, ci cu mai moale,
De nu vrei acestei oale
S-aibi în urmă trista soarte!

VULPEA ŞI ŢAPUL

CUPRINS

Un bărbos ţap cornuratic,
Cu o vulpe, dineoare
Se dusesă la varatic
Ca să facă-o vânătoare.
Ţapu-i tont, dar fumuratic,
Soţul său e viclean practic.

Însetaţi ambi de căldură,
Într-un puţ s-au coborât;
După ce prin beutură
Pofta lor au răcorit,
Zis-au vulpea: "En, cumătre,
Nu-i destul a s-adăpa;
Dintr-aceste oable petre
Oare, zi-m, cum vom scăpa?

Deci eu cred ca să te faci
Ţap cu minte şi ghibaci
Şi-n a puţului părete
Brâncele-ţi întinde drept,
Apoi eu pe a tale spete
Şi pe cornul înţălept
Voi sui şi pănă-n sară
Teafăr te voi scoate-afară."
Atunci ţapul au strigat:
"Bravo, ce plan minunat!
La aceste câtu-i Prutul
Nu m-agiungea priceputul!"

Însă vulpea nu se-ncurcă,
Ce din puţ pre ţap se urcă

Şi agiungând sus pre pământ
Face ţapului cuvânt
Prin îndemn cătră răbdare,
Ce-i virtute foarte mare,
Zicând: “Dacă maica fire
Dramuri ţ-ar fi dat de minte
Măcar cât în barbă-ai fire,
Apoi în puţ mai nainte
De-a intra tu ai gândi
De-acolo cum ai ieşi.
Deci en vezi acuma, ţape,
Din puţ cine să te scape,
Ş-apoi ie mai bine samă!
Iartă dacă eu m-am tras,
Dar un interes mă cheamă,
Care nu pot ca să-l las”

Orice lucru-nfiinţezi
Rezultatul să-i prevezi.

CAPRA, GIUNCA ŞI OAIA, ÎN COMPANIE CU LEUL

CUPRINS

Capra, oaia şi o giuncă
Cu un leu foarte cumplit,
Care domnea în o luncă,
Între ii s-au învoit
În companie dineoare
De a face-o vânătoare,
Şi precum li se cuvine
Să se-mpartă între sine.

Capra-n cursă ce-au întins
Pe un cerb întăi au prins,
Şi a ei vânat îndată
Cătră soţii săi arată.

Atunci leul, împărat,
Pe brâncă au numărat,
Zicând: “De ştiu socoteală,
Suntem patru la-mpărţală“.
Pre vânat apoi-mparte,
Făcându-şi dintăi o parte.
Zis-au: “Asta mie-o ieu,
Pentru că mă cheamă leu,
Partea a doua se cuvine,
După drept, celui mai tare,
Ş-asta cred c-o ştiţi pre bine!
Partea a tria o rădic
Pentru că sunt mai voinic,
Iar cu partea de pe urmă
Socoteala ni să curmă:
Pre cel ce brânc-a să-ntindă
Îl zugrum şi-l fac merindă!”

OAIA ŞI MIELUL

CUPRINS

Spunea mielului odată
Maica oaia: “Fătul meu,
Eu sunt foarte întristată
Cugetând la traiul tău.

Ah, păstorul te va prinde,
Abia gras te-i face un pic,
Şi la măcelar te-a vinde,
Ce călău altfeli i zic.
Depărtat de l-a ta mumă,
Acii cruzi şi răi tirani
Te despoaie, te zugrumă
Şi te vând apoi pe bani.
De-altă parte se învită
Lupul, ce-i cu dânşii văr,
Ca şi el să te înghită
Cu ciolane şi cu păr.
C-un cuvânt, fără-ndurare
Toţi pre tine te urăsc,
Ş-abia traiul îţi răsare,
Iacă-ndată îl răpesc!
Chiar în contra însuşi firei,
Mai bătrână eu fiind,
Tocma-n mezul ominirei,
Tinerel te văd pierind.”
Însă mielul, c-umelinţă,
Zis-au: “Maică, al mieu odor,
Cea mai mare a mea dorinţă
Este tânăr ca să mor!
Decât asta, a mea soartă
Fi-v-atunce mult mai grea,
Dacă-ntâi aş vede moartă
Pe duioasa maica mea.”

STOMAHUL ŞI MĂDULĂRILE

CUPRINS

Chiar ca astăzi, în vechime
Mulţămit n-au fost mai nime.
O zi-n Roma de Senat
Tot poporul dezbinat
Zis-au: “Lauda ş-orice bine
La boierii ţărei vine,
Când în pace şi-n război
Purtăm sarcina tot noi!”
Imputând deci în mânie
Pe Senat de tiranie,
Iute iesă din cetate
Tot poporul ca să-şi cate
Nouă patrie, alt pământ,
Şi dodată se aşază
Pe un munte ci-i zic Sfânt.
Dar Senatu-i deputează
Pre Menenius înţălept,
Ce-mblânzind nedreaptă ură
Prin a sa cimilitură
Îl aduse îndărăpt.
Romanului deci popor
Zise cesta senator:
“Mădulările rebele
Imputau o mii de rele
Rânzei lor şi mai ales
Că un trai ş-ar fi ales
Spre mâncare şi spre somn;
Deci şi ele-au vrut să facă
Fiecare ca un domn.
Fără noi, zise-ntre sine,
Bârdăhanii nemic sânt,

Ş-ar trăi doară de vânt?
Când şărbindu-i foarte bine
Asudam ca nişte vite,
Iar stomahu-n loc s-agiute
Osteneala ni înghite,
Ca să prindă la vârtute!
Decât şerb să fii tu trist,
Mult mai bine-i egoist!
Cele zise-au şi făcut,
Talpa-n loc au şi stătut.
Nici pic braţul se întinde,
Mâna la nemic nu prinde,
Şi stomahului zic toate:
Lucre sângur, dacă poate!
Îns-aceast-a lor mânie
Au fost mare nebunie;
Fiecare mădulare
Pe stomahul tot întartă,
Dar pe sine însaş ceartă,
Că-n curând au obosit,
Şi când toate au amorţit
Mădulările rebele
Cam târziu au înţăles
Că spre comun interes
Mai mult lucră decât ele
Cela cărui zic bârdan,
Leneş, trândav şi tiran!”

ÎN UNIRE STĂ TĂRIA

CUPRINS

Nu-n zădar e scris pe aur
În latinelor rostire:
Crescunt parvae res concordia
(Lucruri mici cresc prin unire);
Făr-unire nu-i vârtute
În familii, nici în stat,
Cum esemple mii trecute
De agiuns au arătat.
Un părinte bătrân foarte,
Propiet acum de moarte,
Vrând uni pe fiii săi,
Zis-au lor: “Blem, feţii mei,
Cercaţi dac-a frânge poate
Cel mai tânăr dintre voi
Ceste dărzi unite toate,
Iar în urmă spune-voi
Ceea care tari le face”.
Din fii unul le-au luat,
Dar zădarnic au cercat,
Şi dând altui mai ghibace
Întrunit acel baston,
Zis-au: “Eh, de eşti Samson!”
Şi acestui opinteală
Au dat numelui sminteală.
Mai cercat-au fiul mic,
Ce şi el n-au frânt nemic.
Cu toţi timpul lor pierdură,
Că unite-n legătură
Nici o dardă nu s-au frânt.
Atunci tatăl lor li zice:
“Moale braţe văd aice;
Să v-arăt ce încă sânt

În asemene-ntâmplare!”
Dar când astă lăudare
O ieu fiii lui drept şagă,
Bătrânelul tremurând
Întăi dărzile dezleagă
Şi le frânge-apoi pe rând,
Zicând: “Fie-vă de ştire
Că puterea stă-n unire.
Deci şi voi, o, fiii mei,
Într-un cuget fiţi tustrei,
Unul altui de-agiutori!”
Cât trăia bătrânul lor
Li-nnoia adeseori
Acest sfat mântuitori,
Şi-n minutul de pe urmă,
Care firul vieţei curmă
Cu o inimă ş-o gură
Fiii lui unirea-i giură.
După aceasta au găsit
Multe-averi de moştenit,
Dar plântate-n socotele
Şi-interesuri având grele.
Flămândă se-ndeasă-ndată
De vecini şi veri o ceată.
Unii fac pretenţii-n bani,
Alţi în sate şi-n ţigani,
Însă-a fraţilor unire
Este scut de mântuire
Ş-apărându-se-mpreună
Teferi stau în grea furtună.
Dar duioas-armonia lor
N-au avut un trainic spori;
Deşi sângele-i îmbină,
Egoismul îi dezbină.

La-mpărţelele averii
Unul darmă pe celalalt,
Cu vecinii atunci verii
Înnoiesc a lor asalt
Şi aflând pe tustrei fraţi
Între sine dezbinaţi,
Strămoşasc-a lor avere
Se împrăştie şi piere.
Venindu-li-n urm-aminte
Pilda bunului părinte,
Despre cele dărzi legate,
Dezunite-apoi sfărmate,
Dorea fieşcare fiu
A-i urma, dar pre târziu!

MUSCA ŞI CARUL

La ocazia compunerei Regulamentului organic
Bucureşti, 1830

CUPRINS

La amiază, pe căldură,
Se urcau pe drum la munte
Şase harnici cai de frunte
Înhămaţi la o trăsură.
Spre-a o face mai uşoară,
Toţi drumeţii se coboară;
Caii însă asudau,
Opinteau şi iar mai stau,
Când o muscă foarte iute
Au venit să le agiute.
Bâzâind pe ii îndeamnă
Şi prin aer drum' l însamnă;
Unde coama nu agiunge
Pe rând caii tot împunge.
Carul dacă naintează,
Crede că-nsaşi ea l-au tras,
Şi-nmândrită-apoi s-aşază
Cărăuşului pe nas.
Iar de stă la vre o râpă,
Musca-atunci se face foc:
Zboară,-mpunge,-njură, ţipă
Că stau roatele pe loc,
Ca bătrânul capitan,
Ce în cruntă bătălie
Cătră un asalt îmbie
Pe aprodu al său oştean.
Mai oftează musca mică
Că povara nu-i rădică
Şi că dintre călători

Nu-i dă nime agiutori,
Dar l-a sa bâzâitură
Nici pic caii iau aminte,
Ci păşind tot înainte
Suie-n deal cea grea trăsură.
Atunci musca, stând, li zice:
“Să ne răsuflăm aice
Dup-atâta osteneală!”
Ş-apoi fără de sfială
Li mai cere legiuită
Pentru lucru mulţămită.

Aşa unii multe ori
Se îndeasă la o treabă,
Unde-s pre sârguitori
Şi la vorbă şi la grabă,
Dar în faptă-s chiar bufoni,
Minciunoşi şi fanfaroni.

CÂNELE CARELE SCAPĂ LUCRUL, VÂNÂNDU-I UMBRA ÎN APĂ

CUPRINS

Omul cu năluci viază,
Lăsând lucrul cel vădit,
Numai umbra sa vânează,
Precum cânele au păţit.
Acel câne dineoare
Pist-o apă curgătoare
Trecea cu pripire-n not,
Ţiind o friptură-n bot.
Când în apă deodată
Alt-asemene-i s-arată.
Cânelul atunci să pare
C-acea porţie-i mai mare;
Deci vânându-i umbra-n apă
Nu numai că lucrul scapă,
Ci când botul au căscat
Puţin di nu s-au-necat,
Încât cu nimic din val
Teafăr abia scapă-n mal!

MOARTEA
ŞI NENOROCITUL

CUPRINS

Un lemnar din cii sărmani,
Plin de grijă şi de ani,
Cărând vreascuri grele-n spate
Din pădure pe la sate,
Se-nturna încetişor
La săracul foişor.
Obosit, neputincios,
Pune sarcina sa gios
Şi-şi aduce aminte-anume
Câte sufere pe lume.
Că de când el s-au născut
Rele numai au văzut.
Fără vipt de multe ori,
Fără somn adeseori,
Toată noaptea-n gânduri zace,
Ziua nicicum are pace,
Căci vatavul rău şi tont,
Boierescul peste pont,
Birul greu şi mii beilice,
Doi ficiori şi patru fiice,
O soţie sfăditoare
Viaţa-i umple cu lungoare,
Încât vrând a-şi face seamă
Ca să vie moartea cheamă.
Nesăţoasa deci bătrână,
Ţiind săcerea în mână,
Repede s-au arătat
Şi ce vra l-au întrebat.
Văzând fioroasa moarte,
Spământat lemnariul foarte

Zice: “Rog agiută un pic
Ceste lemne să rădic!”
Moartea curmă toate cele,
Omul însă-i mai dorit
A suferi mii de rele,
Decât a fi mântuit!

BROAŞTELE
CARE CER UN ÎMPĂRAT

CUPRINS

Nevrând broaştele s-asculte
De guvernul democrat,
De la Zevs, cu strigări multe,
Au cerut un împărat.
Zevs, ce-i zân îndurător,
Le-au trimes un domnitori
Pacinic, drept, cu blândă fire,
Încât altul nicăire
Niciodată s-au văzut.
Dar din ceri când au căzut,
Au sunat aşa de foarte,
Încât neamul cel broscos,
Bolând mult şi mai fricos,
Pin coşor, glodoase boarte
Tupil s-au acufundat
Şi timp mult n-au cutezat
De-a scoate un cap afară,
Să facă conţert de sară.
Suveranul îns-acel
Pe care l-au socotit
Că-i vun urieş cumplit
Ram au fost d-un copăcel.
Despre acesta mare teamă
Avea broasca care-ntăi
Au ieşit să iaie samă
Şi să deie semn l-ai săi.
Dar abia de ramu-ncet
Tremurând s-au propiet,
Iacă ş-alta vine-n urmă,
După ea întreaga turmă.
Apoi nu pre târzior

Tot acel broscos popor
Aşa bine s-au deprins
La fireasca bunătate,
Încât sărea, înadins
Împăratului pe spate.
Păzind al său caractir,
Toate sufere-acel Sir.
Însă broaştele rebele,
Neastâmpărate, rele,
Către Zevs iar au strigat:
“Să ni dai alt împărat,
Care mai vioi să fie!”
Zevs atunce în mânie
Li trimete o cucoară,
Care-mpunge, le omoară,
Să arete a ei putere
Le înghite şi-n plăcere
Căpăţinile le sfarmă.
Iacă ţipet nou şi larmă
Broaştile au înălţat.
Atunci Zevs au detunat
Cu aceste aspre zise:
“Broaşte hâde, pare-vi-se
Că eu voi să mă supun
Către ţipetul nebun?
Dac-aţi fi avut voi minte,
Trebuia să fi ţinut
Pe guvernul de-nainte;
Dar după ce l-aţi pierdut,
Vă era destul odor
Acel pacinic domnitor.
Acuma vă dau un sfat:
Păstraţi p-acest împărat,
Nu cumva iar prin schimbare
Să daţi pest-un rău mai mare.”

CASTORII

CUPRINS

Lângă-o curte boierească, în grădină minunată,
Un castor ş-a sa familie trăia-n apa cea curată,
De mănunţi fii şi fiice avea câte o pǎreche,
Casa lui era de bârne, dup-a ţărei modă veche.
Ostenind cu ghibacie
Şi păzind iconomie,
Spre nutreţ ave-n camară
Tot producturi de la ţară:
Frunză, scoarţă, nuci şi ghindă,
La prânz, cină şi merindă.
Cu această rânduială
Trăiau fără de sminteală
În duratul foişor
Acii soţi cu fiii lor
Fericiţi, d-ar fi urmat
Cu cest metod măsurat,
Ce din neam în neam de fire
Li s-au dat spre moştenire,
Şi-n repaos gios trăind,
Mai presus n-ar fi dorind.
Dar o pildă prea străină
De-a lor sistemă-i dizbină;
Din apoasa lor camară
Ieşia adeseori,
Pe răcoare, cătră sară,
Cu soţia-cel castor,
Şi primblându-se prin lac
Scotea-n aer a lor cap.
Lua aminte şi vedea
Ce la curte se dregea,
Cât-armonie, lumină,

Se lăţea prin cea grădină,
Cum prin înflorit parter,
Cu-nvăţatul guverner,
Tineretul boierin
Dialect vorbea străin.
La aceste luând sama,
A castorului madama
Începu la soţ să zică:
“Oare ştii de ce, frăţică,
Firea e deosăbită
Într-un om şi într-o vită?
Educaţia totdeauna
O preface în mai bună.
Pentru ce din castoraşi
Să nu facem cuconaşi?
Frate, să luăm, te rog,
Dupr-a modei reglement,
La copii de pedagog
Pe o vită cu talent!”
Când în astă sfătuire
Stă să deie-o hotărâre,
Li s-arată lângă mal
Veneticul papagal,
Având pene verzi şi mure,
Ce din gros scăpând afară
Şi zburând din ţară-n ţară,
După multe avanture,
Parcă înadins chemat,
Prest-un ram s-au aşezat.
Şi s-arete că nu-i mult,
Vorovind aice cu sine
Cuvinţele tot streine,
La castori mult au plăcut,

Că avea şi o figură
Plină de învăţătură.
Castoreasă, cu mirare,
Către-a ei bărbat au zis:
“Papagalul mi se pare
Al său plisc când au deschis
Că aşa au răsunat
Ca mentorul din palat.
Buna soarte mi-l trimete
Pentru fiii mei şi fete;
Să luăm în casă-ndată
Astă pasăre-nvăţată!”
Ca bun foarte-au fost castorul, a şti încă să cuvine,
Câte-i propunea femeia, el la toate zicea: *bine!*
Încât, fără advocat,
Învoiala au urmat
Ş-un contract s-au iscălit,
Unde chiar s-au lămurit:
Datoria
Şi simbria
Celui ce pre fii învaţă,
Hotărându-i pe viaţă
Şi o pensie prea bună
De castană şi d-alună.
Iată curs-acum începe
În principii să-l adăpe
Guvernorul papagal,
Dizvălind a lui moral.
În timp nu îndelungat
Pre castori au învăţat,
Cu deplină sârguinţă,
Papagalilor ştiinţă:

Cum să salte, să se strâmbe,
Fără noime-a vorbi limbe,
Capu-ascunde sub aripe,
Cum să şuiere, să ţipe,
Cum să de din cap, din coadă,
Şi mii lucruri de plăcere
De bun ton şi tot de modă.
Dar nu lungă mângâiere
Din metodul învăţat
Cii părinţi au fost gustat,
Căci îndată ce din mici
Au crescut castori voinici,
S-au văzut că ii o mie
Ştiau lucruri frumuşele,
Numai nu ştiau acele
Ce castorii au să ştie.
Căci de casnic interes
N-avea gust, nici înţăles.
Când părinţii s-au trezit,
Au scăzut ş-au bătrânit,
N-avea cine să li deie
Bârne pentru-a lor bordeie;
La hambare nime cară
Provizioane de la ţară.
Şi părinţii cii uşori
Pentru-aceea-au scăpătat,
Că pre fiii din castori
Papagali au înformat.

CUPRINS

OCHII ŞI NASUL

Urma ceartă dineoare între ochi ş-un nas vecin,
Cui din doi, după dreptate, ochelarii se cuvin?
Advocat se făcu limba şi pe nas îl apăra,
Iar urechea, prezindentul, a ei ziceri asculta.
Atunci limba, cu talent,
Au zis cătră prezident:
"Dreaptă pleacă-ni, ureche,
Să auzi dovezi o mie,
Prin înscris şi mărturie,
Cum de epoca cea veche
Neam de nas, tot necurmat,
Ochelarii au purtat
Şi-i să cade ca moşie
Trecută-n paragrafie".
O comisie de mazâli,
Rânduită chiar pe nas,
Au găsit între movili
Brazda ce-ochelarii au tras.
"Tribunalul va ierta,
Se pot pilde arăta:
Faţa dacă ar fi rămas
De-ntâmplări să n-aibă nas,
Cine ar fi acel magar
Ca să poarte ochelari?
Din aceste, lămurit,
După legi am dovedit
Cum că pentru nas anume
Ochelarii s-au urzit,
Ş-ochelarilor în lume
Post pe nas s-au rânduit!"

La această limbuţie
Bravo-n sală au răsunat,
Iar nasul de bucurie
De trei ori au strănutat.
Dar ghibace a noastră limbă
A ei sistimă o schimbă
Şi chiar pentru altă parte
Paragrafuri tot din carte
Aşa vederate au scos
Că au dovedit pe dos,
Fără nici un pic favor,
Nici prepus de strâmbătate,
Cum că ochii au dreptate
Preste ochelarii lor.
Dar urechea, care-n faptă
A limbei au înţăles
Mituirea în proces,
Hotărârea-ncheie dreaptă:
"Nasul drit de proprietar
Aibe preste ochelari,
Ochii se vor mărgini
Prin ii numai a privi".

VULPEA, MOMIŢA ŞI FIARELE

CUPRINS

Murind Leul împărat,
Fiarele s-au adunat
Pe temeiul legei lor
Să-şi aleagă-un domnitor.

Deci corona din cutie,
Ce-avu şerpele-n păstrare,
S-au fost scos în adunare
Să o cerce cui să vie.
Îns-oricâţi o probuia,
Nici unuia nu-i venea.
Că deşi toţi aveau gust,
Având unii cap îngust,
Corona pe nas cădea,
Alţii gros şi cap cornut,
Încât ea n-au încăput.

Deci momiţa cea bufonă
Vru să cerce-acea coronă,
Face şegi şi mii grimase,
Coţcării cu toate clase,
Încât cap-au lunecat
Şi corona i-au întrat.

Asta aleasă ghibăcie
Minţei sale dând protie,
Toate fiarele o urează,
Domnitoare o proclamează
Numai vulpei n-au plăcut
Lucrul care s-au făcut.

Tăcând a ei sentiment,
Ea-i face un compliment
Ş-au zis: “Doamnă, o comoară
Zace-ascunsă lângă o moară.
Cred că altul nu o ştie;
Deci aceasta după legi
Se cuvine, doamnă, ţie!”

Deşi doamna iubea şegi,
Cu argint nu şuguia,
Ce supt stâncă-l încuia.
Spre-a nu fi deci înşălată,
Cu vulpea aleargă-ndată
Să apuce-acel odor.
Dar, aleu, a ei picior
Începu în o capcană
Ce au prins pe suverană.
Atunci vulpea au urlat
Şi pe fiare-au adunat,
Iar momiţei au zis: “Vezi,
Vrei pe noi să guvernezi
Şi nu ştii a te purta
Pentru chiar persoana ta!”
Aşadar toţi o distronă,
Declărând în deplin vot
Că puţini în lume pot
Vrednici fi de o coronă.

MINCIUNILE

CUPRINS

Într-o sară foarte lină
În primblare am ieşit,
La Copou, lângă grădină,
Să răsuflu-aer dorit.
Când, văzut-am deodată
La stat mare o figură,
După modă îmbrăcată.
Dar, precum fac cii săraci,
Purta-n umere desaci.
Dar nu am însemnat
Di-i femeie au bărbat!
Mă mir d-acel venetic
Şi întreb atunci de nume.
Stahia-mi răspunde: „'N lume
Intrigă oameni-mi zic.

În această ţărnă bună
Straturi samăn de minciună;
De calumnie, de crezare,
Grânul meu amestec are;
Nâobosită-n lucru sânt,
Dintr-un trec la alt pământ,
Însă nicăire nu-i
Ca pe malul de Bahlui,
Pământ gras pentru minciune,
De se face de-a minune.
Ş-apoi tot aici, c-un preţ
Foarte bun, astfeli nutreţ
Să întreabă şi să cată
Ca o poamă delicată.
Pentr-acest product mănos

Orice timp e priincios;
Săcetă au umezală
Niciodată-i dau sminteală.“

După-aceastā, a sa mână
Iute samănă-n ţărână;
Un grăunte nu se pierde,
Iată tot ogoru-i verde.
O minune! ’Ntr-un minut
Ierburile au crescut;
Înfloresc, ş-apoi pe loc
Amu spicele se coc,
Încât toat-acea câmpie
Au produs minciuni o mie.
Cele ce cu ochii văd,
Pipăind abie le cred.
D-oameni îns-atunci o ceată,
De minciuni nouă-nsătată,
Case şi copii lăsa,
La cules se îndesa.

Mândru-i fiecare spic,
Dar denuntru nu-i nemic.
De-a gusta toţi să îmbie;
Altul pune în cutie
Trufandale înfoiete,
La ţinuturi le trimete,
Văd colo femei frumoase,
Deşi ceva minciunoase,
A culege au mare dor
Minciunele de amor.
Îngiositul în trufie,
Neavând altă meserie,

De novele, care-i plac,
Îşi culege un plin sac.
Speculanţii de pe loc
Pe la bolte marfa cară,
Ca s-o vând-în iarmaroc
Şi pin târguri de pin ţară.
Cii ce-ascultă pe la uşă
Şi veninul poartă-n guşă,
De bun nume răpitori,
Culeg intrigi dintre flori.

Când prin chipuri feliurite
Unu-ncarcă, altu-nghite,
Deodată
Se arată,
Coborându-să din ceri,
Luminosul adevăr.
Nici un văl pre el umbrea,
Fachie-n braţul său ţinea.
Abie sânta cea figură
Aruncă o căutătură,
Iute, cum au răsărit,
Farmăcul au şi pierit,
Ş-oamenii s-au minunat
Cum aşa s-au îngânat!...

“Adevărule presfinte,
Auzi calda rugăminte:
Între noi etern te-aşază,
Mintea noastră luminează;
D-aici intriga să piară,
Ce pre noi vra să dezbine,
Şi poporul de prin ţară
Să se-ncreadă numa-n tine!”

MOMIŢA LA BAL MASCHE

CUPRINS

Un filozof, ce aflasă
A ştiinţelor secret,
De pe lume adunasă,
Pentru public cabinet,
Dupre sistematic plan:
Scoice, peşti din ocean,
Fiare, paseri cu verzi pene,
Bolovani şi buruiene,
Crocodili de pe la Nil
Şi tablo de Rafail.
Iar apoi cel învăţat,
De un gust, de o capriţă,
Pentru sine-au cumpărat
Mare, tânără momiţă.
Care-i zic orangutan
Şi-i de ţărmul african.
În cărţi ziua îngropat
Şi-n negrală împlântat,
După lucru-ostenitor
Iubea şaga uneori,
Şi, lăsând doparte tomul,
Învăţatul meu, ca omul,
Să se poată răsufla,
Cu momiţa se giuca.
Deci, voios vrând să petreacă
Sara unui carnaval,
Pus-au straie ca să facă
Cei momiţe pentru bal,
Ca s-o ducă acolo
Mascuită-n domino.
În costium înaurit

Contrabandu-au mistuit;
A ei ceafă-i învălită
Cu o freză încreţită,
Pune-n capul cel flocos
Un beret cu fiong tufos,
Mijlocul cu brâu încinge,
Şi în scarpe talpa-i strânge,
Brânca-ascunde în mănuşi;
Nasul, roş ca pipăruş,
Ş-a ei bot, să nu-l cunoască,
Le acopere cu mască.
Aşa merg, fără ciocoi,
La teatru amândoi.
Filozoful intră-n sală
Şi momiţa cu-ndrăzneală,
Ce cu graţie cochetă
Ţine-n brâncă o lornetă.
Aici află adunare,
Mii lumini şi vuiet mare,
Sărituri, cacofonie,
Graţii date cu chirie.
Fiecare, ca turbat,
Intră unde-i îndesat;
Unul altuia în pripă
Sub nas, la ureche ţipă;
Multe masce sunt frumoase,
Dar ca lumea-s minciunoase;
Aici vezi pe un nălban,
Având portul şi organ
Unui doftor la consult,
Latineşte vorbind mult.
Vezi din şcoală un băiet
Cu cunună de poet;

Dama care-o lume-nşală
Vezi cu hohot de vestală;
Jidovul din Podul-Vechi,
Îmbrăcat ca erou grec;
Ş-advocatul cel limbut
Gioac-aice rol de mut.
Prin astfeli de iarmaroc
A mei oaspeţi îşi fac loc.
Filozoful prin desime
Trece, dar nu-l caută nime;
A momiţei pas mărit
Şi străina ei figură
Asupra-i tot au ţintit
Adunărei căutatură.
Cu zâmbire fiecare
I şoptea niscai cuvinte,
Dar momiţa cu-ngâmfare,
Tăcând, trece înainte.
O asemene tăcere
Şi măreaţa ei vedere
Pe toţi umple de mirare,
Încât sună întrebare
Cine masca cea să fie?
Şi idei s-aud o mie.
Cu respect unii se-nchin,
Crezând că-i un prinţ străin.
Unul zice: "L-am aflat,
Il arăt a sale-odoare
Al Ungariei magnat".
Altu-apoi: "O, frăţioare,
Din tăcerea sa nu vezi
Că-i un milord irlandez?"
Giură însă-a lui vecin
Că-i de Hina mandarin.

Fiecare-au socotit
Că pe mască au gâcit;
Pre ea toţi în giur urmează
Şi i se recomendează.
Iată, pentru rande-vu”
I dă-actriţa-un bile-du;
Poliţă i dă bancheriul
Minunatul hap spiţerul,
C-un cuvânt, pe cea momiţă
Toţi o cred d-aleasă viţă.
I fac curte şi-i să pleacă,
Ca protectoră s-o facă,
Iar pe omul învăţat
Nici în samă l-au băgat.
El atunci, plin de mânie,
Ast-a lumei nebunie
Ca să rebde nu mai poate,
A momiţei mască scoate
Ş-apoi zice asta vorbă:
“Fără crier, turmă oarbă,
Tot e bun ce e strein,
Vezi la cine te închini!
Sistema ţi-i părtinire,
Interesul şi-ngiosire;
Meritul cel învăţat,
Cugetul cel mai curat,
Sentiment de omenire
N-au la tine preţuire,
Şi mai bine-ţi place-o vită,
Ce-n minciuni îmbrobodită,
Neştiinţa şi-nfoiere
Le ascunde prin tăcere!”

IEPURILE ŞI AMICII SĂI CEI MULŢI

CUPRINS

Nu-i în lume fericire, nici plăcere mai dorită,
Decât s-aibi amic de suflet ş-o femeie-nduioşită.
De iubeşti pe mulţi deodată, la mulţi dacă te închini,
Agiutori nu afli în nime când nevoile îţi vin.

Un sur iepure odată,
De o fire minunată,
Între iepuri filantrop,
Trăind viaţa în galop,
Cât putea pe fiecine cu ceva îndatorea,
Şi pe vita mică-au mare văr şi frate o numea.

Într-o zi de dimineaţă,
Sorbind roua din verdeaţă,
Iac-aude prin strâmtori
Buciumând pe vânători,
Şi haliciul din seneaţă,
Îi trecu pe la musteaţă.

Cum că-i foarte slut la Prut
Sărmănelul acum vede;
Fără-a pierde un minut,
În călcăii lui se-ncrede.
Se rădică-n două, aleargă,
Tremură chiar ca o vargă,
Stă, răsuflă-un pic, ascultă,
Mânat iar de spaimă multă
Prin râpi fuge şi tufari.
A lui urme ca să-nşele,
Face multe vârtejele,
Pănă scapă de ogari,

Ş-obosit de fugă, acum
Se lungeşte chiar în drum.
Ah, ce dulce bucurie
În cumplit-acela val
Au simţit, când pe câmpie
Alergând văzu un cal.
Zisu-i-au deci: “Frăţioare,
Ca să scap de vânătoare
Să te-ncalec puţinel,
Sprinten tu, eu uşurel,
Este-a cailor virtute
Pe vecinul său s-agiute!”

Nechezând calul îi zice:
“Vei da gios de pe cerbice!”
De aceea-alege-n urmă.
Călăuz mai bun din turmă.
Vinea taurul cel gras,
Însă cu mai iute pas.
Pre el iepurile giură
Ca să-l scape de fripturā.

Cornoraticul vecin
I răspunsă c-un suspin:
“În secretu-ţi spun că-n luncă
Mă aşteaptă-o mândră giuncă;
Şi tu iepure galant
Datoria ştii d-amant!”

După taur vine-apoi
Un bătrân bărbos căproi,
Dar nici ista vra să-l ducă,
Zicând că la mers hurducă.

Iată că-ntre cii ce trec
Vinea ş-un lânos berbec;
Ce şi el ceru iertare
Că de-agiuns povoară are,
Ş-apoi giocuri de noroc
Nu vra peste-al său cojoc.

Spre viţelul care rage
Bietul iepure se trage
Ş-agiutori ceru duios
De la vărul credincios.
“Să mă-ncaier, zisă,-acum
L-aşe certe de pe drum?
Sinior iepure, ţ-oi spune
Razim în mine nu pune,
Când bătrânii din cireadă
Nu s-amestecă la sfadă.
Că sunt fraged, tu ştii bine;
Plânge-voi deci după tine,
Şi-n pieire timpurie
Mângâierea asta-ţi fie!
Mă despart de tine greu,
Că ogarii vin, aleu!”

SOAREELE ŞI NEGURA

CUPRINS

Prin tăria cea azură
Trecând soarele de vară,
A lui rază-aşa căldură
Săgetat-au preste ţară,
Că apele a unui lac
Toate-n aburi se prefac.

Deci aceste-aburele
Agiungând la-naltul lor,
Uitând chiar, ca inimi rele,
Cui datoare-s cu noroc,
S-aduna, se îndesa,
Ca-nchegându-se în nor
Doar să poată-ntuneca
Pe-a lor binefăcător.

Însă-atuncea dreptul soare
La-ngiosita cea estime
Zisu-i-au: “Uitat-ai oare
Cum agiuns-ai la-nălţime?
Pentru-asemenea trufie
Vei simţi a me urgie!”

Deci îndată a sale rază
Cu putere scânteiază,
Norul, umbra au pierit,
Negura iar se desface,
Şi de unde s-au suit
În tinos lac iarăşi zace.

LUPUL PREFĂCUT
ÎN PĂSTOR

CUPRINS

Un lup foarte ipocrit,
Având mare apetit
Pe o turmă grăsulie
Ce păştea în o câmpie,
Socotea că a lui plan
Nemerit s-ar fi făcut
Dacă-n straie de cioban
Vizetă i-ar fi făcut.
Deci pre spate-o glugă-ncinge,
Coapsele-n iţari le strânge,
Spre-a-şi ascunde a sa faţă
Pune-n cap o pălărie;
Ca păstor curat să fie,
Din un ram îşi face o caţă.
Şi vicleana ligheoaie
Ie subsoară o cimpoaie.
Chiar ca Trifon îmbrăcat,
Pe-a sa caţă rezemat,
Lupu-ncet se-naintează,
Când păstoriul repoza,
De somn cânii se-ngâna,
Dar nici turma era trează.
Ipocritul, bucuros
De prilej aşa frumos,
Avu încă ş-o idee,
Ca cu portul cel minţit
Să înşele nemerit
Şi un chiot să mai deie.
Dar aceasta-i strică tot;
Deschizând flămândul bot,

Aşa foarte au urlat,
Că pădurea-au răsunat.
Se treziră la-acel ton
Turma, cânii şi Trifon.
Bietul lup se încurca
Pe iţarii săi şi-n glugă,
Încât nu putu să fugă,
Nici macar a s-apăra.

Un făţarnic cât d-ascuns
Nu rămâne nepătruns.
Sune-ursariul numa-n surle,
Cine-i lup ca lup să urle.

STÂNCA CARE FATĂ

CUPRINS

Stânca odată,
Îngreunată,
Gemea şi se văieta,
Încât din giur s-aduna
De mami şi de moaşe cete,
Crezând că ea va să fete
Un târg ca Iaşii măcar.
Vuiet, sunet în zădar,
Căci stânca când au născut
Un spân şoaric s-au văzut!

Astă fabulă s-apleacă
Cătr-acii ce vor să facă
Lucru mare pre pământ,
Ş-apoi iesă numai... vânt!

DOUĂ SPICE

CUPRINS

Cu-nălţată, mândră frunte,
Un deşert spic defăima
Pe un spic plin de grăunte
Ce în gios se atârnă.
Zisă deci l-a lui vecin:
“De râs lucru-i curios
Că ţii capul aşa gios!”
Îns-atunce spicul plin
Au răspuns l-această ceartă:
“Nu doresc a mă schimba;
A mea frunte-aş rădica
Când c-a ta ar fi deşartă!”

URSUL, PASĂREA, ŞERPELE ŞI MOMIŢA

CUPRINS

Un sălbatic urs de munte,
Cu ochi mici şi lată frunte,
Vrând să-şi facă o carieră
În a curţei naltă sferă,
Unde trăia vite o mie
Sub a leului domnie,
De vecini au întrebat
Cum să între la palat?
“Mergi, momiţa au zis, sărind”,
Pasărea i-au spus “cântând”,
Şerpele-i dă un alt plan:
“Vrând a fi bun curtezan,
Mergi pe pântece, vecine,
Târâindu-te ca mine!”

ALBINA, ŢÂNŢARUL
ŞI MUSCA

CUPRINS

Lui poeta Paraplin
Ce prin versuri strâmbo-drepte
Pe Esop vre să îndrepte
Apologul ista-nchin.
Primăvara chiar în zori,
Când sufla o boare lină,
Zburând iute o albină
Culegea miere din flori,
De la roză peste crin
S-aşeza, şi din pahar
Ce adânc li sta în sân
Sugea dulcele nectar.
Pe când ea se ostenea,
Făr de lucru petrecea
Musca şi un mic ţânţar
Ce ne supără-n zădar.
Amândoi trăiau pre bine
Ş-având ligă între sine
Pe iarbă s-au aşezat
Şi-n ştiinţei lor putere
Despre metodul dezbat
Cum se face bună miere.
“Pare-mi-să că la gust,
Zisă musca cătr-albină,
Cum faci miere din cel must
Ea nu poate fi mai fină.
Dar amestecul, prepun,
Pentru nerve nu e bun.
Deci aş crede că în loc
De tei, roză, busuioc,

Să iei ceapă, măndragună,
Ce fac miere mult mai bună.”
Iar ţânţariul “cear,- au zis,
Este aflare
Foarte mare,
Dar precum anţărţ am scris
O idee minunată
Într-o foaie învăţată,
Nu lua ceara din floare,
C-a fi mai luminătoare,
Mai vâscoasă şi mai plină
De-i lua-o din răşină“.
Când făcea congresul lor
Pentru a industriei spor,
Biat-Albină cu răbdare
Tot urma a ei lucrare.

CONSULTUL

CUPRINS

Dineoară-n sat la ţară
Un boier pătimea mult,
Încât din giur s-adunară
Doftori doi la un consult:
Din Cotnar, domnul *Mergrău,*
Iar *Binmerg* de la Hârlău.
Cel din urmă-ncredinţa
Că boierul va scăpa,
Când întăiul da parolă
Că boierul cu-a lui boală
Va purcede împreună
Unde moşii se adună.
Dizuniţi la-nvăţătură,
Îmbii scriu două reţete,
Dar boierul cu-acea cură
Nu putu să se îndrepte.
Deci pe când îl îngropa,
Doftorii se disputa.
Zicea unul: "S-au trecut
Precum am fost prevăzut".
Altul, în rostul latin,
Au vădit chiar adevărul:
"De mi-ar fi urmat deplin,
Sănătos era boierul!"

LUPII ŞI OILE

CUPRINS

După ce au fost trecut
Mai mult decât ani o mie
De-ncruntată duşmănie,
Lupii pace au făcut
Cu păstorii şi cu turme.
La îmbi de folos era
Ca masacrul să se curme,
Dişi lupii i dizbârna,
Păstorii din a lor piele
Făceau bune cojocele,
Încât oaia-n liniştire
Nu putu mai ca să pască,
Dar nici lupul cu lesnire
N-au putut ca să răpească.
Drept aceea, întemeiet
Un tractat s-au încheiet
Ş-ambe părţi dau spre tărie
Cuvenită chizăşie:
Lupii dau pe lupişori,
Oile pe câinii lor.
Având pacea iscălită
După forma legiuită
Prin ghibacii comisari,
Ce era de neam măgari,
Urma liniştea în ţară;
Pe cât lupii tinerei
N-aveau dinte, n-aveau ghiară,
Au fost blânzi ca nişte miei.
Dar îndată ce la trup
Din lupşor ieşit-au lup,
Apetitul firesc mână

Să se-ncrunte la o stână
Ce-i lipsită de păstori.
Atunci lupii răpitori
De oi şi de mei o sumă
Prind, despoaie şi zugrumă;
Cânii, a turmei tărie,
Ce dupre acel tractat
Adormise-n lupărie,
Tot de lupi s-au zugrumat.

Încât iată adevărul
S-au vădit şi astă dată:
"Cum că lupul schimbă părul,
Dar sistemul niciodată!"

ASINUL ŞI FLUIERUL

CUPRINS

Pe o holdă săcerată
Păscând asinul odată,
Din tâmplare au văzut
Fluieraşul cel pierdut.
Vre, mirându-se, să ştie
Di ce lucru a să fie
Lemnul cela găunos?
Deci l-întoarnă-n sus, în gios,
Tot cu botul său l-împinge,
Îl amirosă şi-l linge,
Când, suflându-l, au sunat
Viers ce n-au fost aşteptat.
"Măi, măi, strigă-n bucurie,
Acest sunet d-armonie
Au vădit c-ascuns talant
M-au menit de muzicant,
Ş-astăzi nările-mi răsună
Pruba-n lume cea mai bună
Criticului pizmătar
Că viers face ş-un magar."

EROSTRAT

CUPRINS

Era seară şi-ntre nouri soarele s-acufunda,
Când din Efes tot poporul de la giocuri se-nturna;
Cuprins încă de plăcerea a priveleştei frumoase,
Vorovea despre minunea luptelor mult maiestroase;
Deodată, prin tuneric, ceriu-n giur au scăpărat;
Tot poporul stă pe loc
Şi-nturnând spre Efes ochii, templul cel mai minunat
Îl văzu cuprins de foc.
Îndărăpt aleargă iute, spăriet acel popor,
Ca să afle d-unde-i focul, ca să deie agiutor.
Pintre fum, prin caldă boare,
Prin scânteielor lucoare,
De aproape agiungând,
Iată că au însemnat
Un om repede mergând;
Era acesta *Erostrat*.

Ca turbat de nebunie,
Ţinea-n mână o făclie,
Şi prin strigătul cumplit
A sa faptă au vădit.
A poporului, deci, ceată,
De mânie înfocată,
La giudeţ pre el îl cheamă
Şi-osândire cere dreaptă
Pentru astă crudă faptă;
Erostrat stă fără teamă.
Îl întreabă ce păcat
L-astfel faptă l-au mânat?
Cercetează dacă n-are
Vun cuvânt de apărare.
Ori din groapa-ntunecată

Furia înveninată
Fărmăcat-au a sa minte,
Încât barbar s-au atins
De atâte lucruri sfinte,
Pe Diana au aprins.
Au dărmat a ei icoane,
Preţuite-n milioane,
Templul ei au nimicit,
Ce-i lăcaş de zei dorit
Şi-i misteriul de lege,
Faima Greciei întrege!
Dar Erostrat, nepătruns:
Dede atunci acest răspuns:
"Am dorit ca al meu nume
Cunoscut să fie-n lume;
Iată-mi fapta şi prihana,
De-asta ars-am pe Diana!
Inima-mi de venin plină,
Mintea fără de lumină,
De ambiţie orbit,
Neputând să fac nimic,
Lucrul ce-i de alţii urzit
Hotărât-am ca să-l stric.
Vreo mustrare nu îmi vine;
Trist Efesul ca să fie,
Nu cer alt decât de mine
Să vorbească şi să scrie!"
Dar giudeţul declărează: "O, de răle făcător,
Prin virtute să câştigă numele nemuritor!
Cel ce criminale face, de ambiţie îndemnat,
Bună faimă nu câştigă, ce în veci e blestemat;
Vei muri la întuneric, defăimat de-ntreaga lume,
Şi epoca viitoare n-a cunoaşte al tău nume!"

1

CĂRĂRILE
ŞI CALEA DREAPTĂ

CUPRINS

Spre o cale grea şi lungă
Călători doi s-au unit,
Deşi ii aveau s-agiungă
Scop cu totul diferit.

Numa avere să adune
Unuia foarte-i plăcea,
Pentru-aceasta el de bune
Orice mijloace credea.

Celalalt, în curăţie,
Câştig strâmb nu căuta,
Fără de făţărnicie
Dreptului se închina.

Ista, deci, cu sigur pas
Tot pe drumul drept au tras,
Dar şiretul călător,
Pintre nobili şi popor

Trecând, în gândul său zice:
“Nătărăul las să ţie
Drumul lung; eu prin potice
Voi cârni cu ghibăcie,

Că pre astă scurtă cale
Deseori am fost găsit
Titluri, laŭde şi parale;
Uneori le-am şi răpit!”

Faţa, vorba, tot le schimbă;
Pe cărarea cea mai strâmbă
Tupil se înainta
Tot în stânga,-n dreapta ba!

Ori pe unde el se duce
Ceva trebuie s-apuce;
Fiind toate de al său plac,
Nu fereşte nici un lac,

Ce înainte ca să poată
Păn la brâu în tină-noată,
Ş-încărcat cu grea povoară,
Deşi plin e de ocară,

Împroşcat de tot şi uns,
Aşa la scop au agiuns.
Însă toţi îl defăimau,
Cu degetu-l arătau.

Omul bun, cu mică parte,
Ce pe drum drept au călcat,
Au sosit pe altă parte
Sărac, însă tot *curat!*

SĂLBATICUL
ŞI CĂLĂTORIUL

CUPRINS

În adâncul unei stânce,
În deşertele pustii,
Un sălbatic ş-ai săi fii
Au pus mursa lor să mânce;
Cu femeia-n giur şădeau
Peste-o piatră,
Lângă vatră,
Şi copiii lor sorbeau.
N-avea şervet, nici cuţit,
Dar bun foarte apetit.

De fortună ca să scape,
Un nemernic călători,
Răzbătut de a ploaiei ape,
Au intrat în groapa lor.
Sălbaticu-n sărăcie,
Fiind plin de omenie,
Deşi nu l-au aşteptat,
La ospăţ l-au îndemnat.

Oaspele, înflămânzit,
Să aştepte n-au voit
De două ori ca să-l învite,
Dar dintăi din a sa gură
Peste degete-amorţite
Boare suflă de căldură;
Apoi în aceea zamă,
Fiind caldă, suflă iară.
Sălbaticul mult se miară,
Zice: “Asta cum să cheamă“?

“Una zama-mi răcoreşte,
Alta mâna-mi încălzeşte”.
“Di-i aşa, oaspelui zice,
Poţi să mergi de-acum de-aice!
Zău! drept mă va feri
Cu un om a locui
Carele din a sa gură
Când frig suflă, când căldură.”

PEŞTILE ŞI PĂSCARIUL

CUPRINS

Un mic peşte,
Mare-a creşte,
Dacă zile va avea;
Dar prinzându-l tu abia,
Să-i dai drumul, iar să-ţi vie,
Ar fi mare nebunie!

Un crap încă foarte mic,
Fiind încă chiar pitic,
Păscuitu-s-au odată
În o apă turburată.
Când păscariul l-au văzut
Au zis: “Bunu-mi început,
Unul mulţi va să-mi câştige,
Şi cu ii pe tine-oi frige;
Deci în sac aşteaptă-un pic!”
Crapu-i zice-n a lui limbă:
“Ce-i să faci c-un peşte mic?
Cu un mare, rog, mă schimbă,
Că în zamă sau friptură
Nice-s de-o îmbucătură;
Lasă-mă să mă fac crap,
Că de undiţă nu scap.
Ş-apoi preţ va da becierul
Să mă ducă la boierul,
Când acuma pănă-n sară
Osteni-vei tu aici
Ca să scoţi din apă-afară
Mizerabilii pitici!”
Dar păscariul flămânzit,
Care zama-n gând o soarbe,

Nu se-nşală d-aste vorbe
Şi-n acest chip i-au vorbit:
“Ce ghibace ritorie
Dizvăleşti acuma mie,
Să te duci l-a mea odaie,
Acolo în o tigaie
Când în cald unt vei pluti
Mult mai bine-i sfârâi.
Căci proverbia e bună:
Ce-i în mână nu-i minciună.”

GIUDECATĂ NOUĂ A LUI PARIS

CUPRINS

Între timpul vechi ş-acuma, oare cine nu-nţălege
Că e mare diferire la nărav, la gust şi lege?
Plin de gară şi proţesuri neastâmpăratul om,
Astăzi pentru milioane, dar atunce pentr-un pom.
Ca femeia-atunci şi zâna
Să se laude au voit,
De aceea s-au sfădit
Iuno, Venus şi Atina.
Pentru asta, la un munte, care Ida se numea,
Unde Paris, păstor tânăr, turma sa de oi păştea,
Au venit pe-ascuns tustrele,
Ca să giudece pre ele
Şi la mai mândră femeie
Dorit pomul ca să deie.
Deci l-acela păstorel,
Tânăr, blând şi frumuşel,
Toate zânele jaluze
Se ruga prin ochi şi buze.
Una minte-i giuruia,
Alta averi i hărăzea,
Iar a treia mult favor
La frumuseţă şi l-amor.
Abia Paris au ochit
Pe-ntriita cea minune,
Avere-au dispreţuit,
N-au voit înţelepciune,
Ce frumuseţei pom au dat.
Însă azi,
Un aşa caz
În alt feli s-au giudecat,
Nu-ntre munţi, c-acel cioban,

Ci şezând pe un divan;
Paris, de modernă lume,
Care-noată în parfume,
Vede-ntrând la el trii zâne,
D-osăbite daruri pline,
Cea-ntăi, aspră la figură,
I-au zis: “Te voi înzestra
Cu înaltă-nvăţătură,
De soţ dacă mi-i lua!”
Abie-au zis, ş-a doua zână,
Chiar ca Vinera frumoasă,
Au intrat de graţii plină,
Şi sub genele umbroase
Două stele-i scânteia.
Mult nu cred c-a fi zis ea,
Că triumful unei fete
E d-agiuns ea să s-arete.
În asemene minut
Cel mai drept giudecător
Paragraf-ar fi pierdut.
Chiar ş-al nostru matador,
Pe când sta ca fermecat,
Zân-a treia au intrat.
Era asta grăsulie,
De ani nu pre timpurie,
Era-n rochie strălucită,
Dar la faţă cam urâtă,
Şi în spate, ascuns de vel,
Firea-i dădu un muncel.
Mare nas, cam roşă coamă,
Dar de tot îmbrilantată,
Şi-n casetă ferecată
D-olandeji ducea o soamă.

“Toate aceste, ea zicea,
Cu mine-mpreună ia!”
De departe apoi ţinea
De noblesă-un pergament
Şi-n rezervă, iată vine
Un decret de prezident.
Văzând haruri sunătoare,
Titluri, preţioase-odoare,
Acest Paris, plin de fum,
După moda de acum,
L-Afrodita şi Atină,
Cu politică să-nchină;
Pre cap pune a sa marcă,
Buzunarii îi încarcă,
Şi spre a fi deplin ferice
În giug pune a sa cerbice.

CĂLĂTORIUL ŞI CÂNII

CUPRINS

Dineoare, un om pacinic, de mii grije-mpresurat,
Pe o cale, în amurgul, trecea-aproape de un sat.
Dulmecând pre el un câne, începu cumplit să latre;
De asemene şi alţii, din bordeie şi din şatre,
Păzitorii câni de stână, cu dulăi ş-ogari urla,
Cât de vuietul sălbatic toţi munceii răsunau.
Asurzit, plin de mirare, întrebă pe câni nu-s cine:
“Zgomotul şi astă larmă, spuneţi-mi, de unde vine?”
Însă nimene putut-au ca să deie vrun răspuns,
Că lătra cânii, căţeii, din tunericul ascuns,
Făr-a şti, cu toţi, de ce
În lătrat se întrecé!
A deşertului om asta este chiar icoana vie:
Cel rău scoate o minciună, alt nebun adaoge-o mie,
Strigă, flacăra învită,
Făr-a şti de ce-i stârnită!

Focul din scântei precum,
Născând, toate le preface
În cenuşă şi în fum,
Aşa-a oamenilor pace
O minciună au surpat
Şi pe fraţi au dezbinat.
Deseori virtutea sântă prin intrigă s-au pierdut,
Socrat pentr-o calumnie cupa morţei au băut,
Aristid s-au disţerat,
Sţipion s-au defăimat,
Staturi mari, ce-au înflorit,
Tot de-acest rău au pierit!

AURUL ŞI FIERUL

CUPRINS

Un blanc galbăn scânteios,
Gemând sub ciocan vârtos,
Plângea soarta sa odată:
“Ori să poate să mă bată
Înghiositul crud metal
Care-l calcă păn ş-un cal?”
Dar ciocanu-i zice: “Frate,
Este vechi ist adevăr
Că pre aur fierul bate”.

Un popor ce n-are fier,
Curaj n-are, n-are armă,
Să defaimă şi să sfarmă.

CUVÂNTUL LUI SOCRAT

CUPRINS

Socrat casa când zidea,
Din vecinii fiecare
Câte-o critică zicea:
Unul că proporţie n-are,
Altul c-a ei împărţală
E făcută cu sminteală.
Pentru-un om de a lui clas,
N-avei unde a face-un pas;
Şi s-uniră toţi să zică
Cum că casa era mică.
Socrat spusă a sa dorinţă:
“De-ar da zâna de Atină,
De amicii cu credinţă
Casa mea să fie plină!”
Zicea Socrates cu minte şi în astă întâmplare,
Penru cii ce amici se cheamă, casa lui era pre mare.
Că tot omul şi aice
După moda veche zice
Că-ţi este amic prea bun,
Cine-l crede e nebun!
Nu-i nemică mai uşor
Decât de prietini nume,
Însă foarte rareori
Unul poţi afla în lume!

DIOGENES

CUPRINS

Diogenes, în Atina,
Unde strălucea lumina,
Un barbat era mintios,
Însă giudecat pe dos.
Că-i filozof unii spun,
Alţii că au fost nebun!
Dar de asta nu mă mier
Căci un om cu caracter
Nebunie când nu face,
Care cetei oarbe place,
Deseori în astă lume
De nebun câştigă nume.

Cu sistemul ce avea,
Cu puţin se sătura,
Cu apusul adormea,
În răsărit se scula;
Toţi ziceau că e smintit,
Dar el era fericit.
A lui port ş-a sa figură
Nu făcea macar trii bani;
La frig cum şi la căldură
El purta de triizeci ani
O mănta de tot cârpită,
Pălărie bortilită,
Locuia în un antal,
Unde vorbea de moral.

Ospătând odată-o ceapă
Şi cu palma băund apă,
Văzu piaţa-mpodobită

Cu o statuă sculpită.
La ea merge,-n genunchi pică
În sus mânele rădică,
Şi plecat ca cerşitor
I cerea un agiutor.

Dar un grec, trecând, i zisă:
"Filozoafe, pare-ţi-să
Că di-i cere noapte, zi,
Ruga ta s-a auzi!
Ori nu vezi c-acea figură
E de piatră săpătură,
Fără cuget şi simţire,
Vrun suspin nu o pătrunde!"

Diogen atunci răspunde
Însămnat-acest cuvânt:
"Oamenii ce alta sânt?
Prin a petrei închinare
Eu aice mă învăţ
Pe al omului dispreţ
Ca să-l sufăr cu răbdare!"

CLOPOTUL ŞI LIMBA LUI

CUPRINS

“Ah, ce soartă înfiorată!
Zicea clopotul odată
Către limba ce-l lovea.
Uşor lucru ţi se pare
A urla fără-ncetare
Atât vuiet şi de ce?”

“Di ce, nu ştiu, limba-i zice,
Aninatu-m-au aice
Să-ţi dau ghionturi nencetat.
Pe frânghie-ntreabă, vere,
Ea mă trage cu putere,
De-am lovit, am ascultat.”

Clopotul de la frânghie
Di se mişcă vra să ştie,
Di ce trage cu amar?
Dar frânghia răsucită
Zice că pre ea învită
Însetatul palamar.

Palamarul de-altă parte
Zice: “Popa ştie carte
Ş-a suna m-au rânduit”.
Dar, aleu, de-atâta sunet,
Gemet, vuiet şi răsunet
Bietul popa-au asurzit.

Di-l întrebi di ce, de unde?
El n-aude, nici răspunde,
Ce din cap semne făcea,
Şi pre clopot îl supune
Vuietul tot să răsune,
Fără a şti macar di ce.

OILE

CUPRINS

Apolog
Imitaţie

Eu nu ştiu di ce acuma, ca în timpul cel trecut,
Alte vite chiar ca omul nu au dar de limbuţie?
Căci în epoca străveche, cum făcutu-ni-au ştiut
Esop, Lafonten în Franţa şi nu-s Cine-n Românie[1]
Zburătoare, târâitoare şi cvadrupede animale
Discutau politici cvestii prin camere şi tribunale.

Pe atuncea de oi turme cu ai lor berbeci şi miei
Alegeau acele câmpuri unde ierbele-s mai bune,
Rumigau trifoi şi cimbru pe podişuri şi prin văi,
Fără a fi privighete de păstori pe la păşune,
Nici de zer şi d-a lor lapte n-au fost vasăle umplute
Nici de lână dispoiete sau la măcelari vândute.

Îns-acea independenţă şi dorita liberta
Către care ş-oaia aspiră au avut defecte grele,
Cum în viaţa sa putut-au fiecine observa
C-orice stare au meserie nu-i scutită de-a ei răle,
Noi videm pe toată ziua pentr-a omului pacate
Că cu binele şi răle deseori sunt îmbinate.

C-atunci când lânoasa turmă păştea-n pace, deseori,
Îndemnat de foamea cruntă, stând la pândă în pădure,
Nempacat nimic, chir lupul, ce e-al oilor fior,
După instinctul ce natura dădu cestor creature,

[1] Aluzie la autorul care cel întâi au scris româneşte fabule şi apologuri versuite *(Gh. A.)*.

Negăsind o rezistenţă de pe câmp, au chiar din stână,
Zugruma şi înghiţea oaia cu ciolane şi cu lână.

Cunoscută-i astă soartă ce domnează pre pământ,
La ea oamenii şi toate animale-s osândite,
Acel mic să face prada celor ce puternici sânt,
Precum cel mai mănunt peşte de cel mare să înghite
Ş-operaţia asta-n lume tot asemenea s-a face,
Dacă cel ce au urzit-o în alt feli n-o va preface.

Dar precum în toate zile nime nu s-a îndoi
Că abuzuri învechite şi deprinderile răle,
De ar fi nepedepsite, într-atâta ar spori,
Încât nu numai de lână, ce ni-ar dispoia de piele;
Când asemenea sisteme pe la oameni aplicate,
Între ii ar stârpi o parte pe celaltă giumătate.

Aşa deci, precum cerusă interesul general
A lua-se fără preget o energică măsură
Contra răului lăţire, ce la toţi ar fi fatal,
Dizvălindu-se o cvestie de asemenea natură,
Au voit să se consulte în obşteasca Adunare
În ce mod să se ferească de acel pericol mare.

A să şti se mai cuvine că în secolul antic
Societatea primitivă ce au fost încă sălbatică
De guvern avea o formă, precum cronografii zic,
Parte aristocratică, iar parte democratică,
Şi-n congres când chema legea, neputând toţi merge deci,
Trimiteau din sânul turmei deputaţi pe-ai lor berbeci.

Doară nu c-ar fi berbecii de natură alt popor,
Căci şi ei ca şi confraţii născuţi fură tot din oaie,

Dar mărimea şi puterea, respectul şi mare onor
Ce avea în Zodiacul prezentantul a lui Gioae
Pe berbeci considerat-au ale turmei scutitori,
Venerat-au ş-ascultat-au ca părinţi şi senatori.

Încât oile adunate în colegi electoral,
În complect, toţi mandatarii c-o foarte magioritate
Au ales berbeci puternici prezidenţi la tribunal,
A comunei cvadrupede legiuit reprezentate,
Având fiecare instrucţii ş-un imperativ mandat,
De care să nu s-abată pe a lor coarne au giurat.

Aşadar la o poiană într-o zi s-au adunat
Din cotunurile ţărei deputaţi de toate trepte,
Şi-n secrete comiteturi şi-n complect au debatat
Diferite combinaţii şi proiecte înţălepte;
Dar în cursul a discuţiei, ca în toată adunare,
Bune vorbe s-auziră, dar şi toante deseoare

Propuneau unii cu-energie pe-acei lupi a-i înfrâna
Prin canale-n giur săpate c-o puternică tărie,
Alţii propuneau îndată turmele a le muta
Între râpi, stânci şi corhane unde lupii să nu vie;
Progetau însă şi alţii în giur curse să întindă
Şi pe lupii ca pe şoareci chiar de vii pe toţi să-i prindă.

În cea criză naţională agiutori unii au cerut
De l-acei ce între sine au simpatie animală,
Aleanţie cereau alţii cu condiţie de tribut,
Pentru care ca să aibă la nevoie sprijineală,
Încât lupii cei mai ageri, deşi plini de răutate,
Nu ar cuteza să calce încheietele tratate.

În acel minut mult critic un măreţ berbec şi gras,
Cărui frunte coronară două coarne maiestoase,
Întăi membru al Adunărei au venit cu mândru pas
La care cu umelire toţi cerbicea o plecase,
Căci ca ist-alt nu fusăse între toate turme în lume,
Pentru care Mintios-Kornul i s-au dat gloriosul nume.

El în limbă academă au zis: “Zelul patriotic
Laud mult, dar văd că este aist caz cam climatoric,
Rostul vostru mi se pare că de tot este esotic,
Şi proieptul patriotic eu îl giudec prea himeric;
Sigur sunt că-n aplicare el de tot e problematic
Şi nicicum cu starea d-astăzi de foloase în izul practic.

Drept aceea, ascultaţi-mă! Eu espune-voi acum
Alt proiect, pre care-l rumăg nu în gât ce-n capul meu,
Cum că el să se adopte nu mă îndoiesc nicicum.
Parlamentul fără crieri ni conduce foarte rău,
Că de nu să adopta-s-a un sistem mult mai politic
Am putea ca să agiungem la un caz încă mai critic.

Între mii fiinţe-n lume eu cunosc un animal
Ce atâta spirit are şi mijloace diferite
Că întrece a noastră gintă în putere şi-n moral
Şi de el să-ntitulează împărat celor urzite,
Încât nu ni-a fi ruşine la atâtea virtuţi bune
Pentru a noastră mântuire chiar cerbicea a-i supune.

Animal-acel e omul, ori pe unde ochii-ntorc
Nu văd alt mai bun; pe dânsul l-au ales prin toate forme
Boul, asinul şi calul, şi chiar filantropul porc,
Care sub a sa protecţie roade, grohăieşte, doarme;
Dupre cum a lui strămoşii petrecut-au păn-azi bine,
Totdeauna esemple antice a urma ni se cuvine.

Un om vrednic şede aice nu departe de la noi,
Mare amic de cvadrupede, ce-i iubeşte ca un frate;
Are turme, herghelie, animale de tot soi,
Livezi, câmpuri şi pădure, cinci odăi şi patru sate;
Penru cazul nostru, credeţi, pe el soarte ni-l trimete;
Să ne folosim de dânsul pănă n-a fi de el tăiete.

Dar condiţii reciproce, tot câte un paragraf,
Lămurit să se înscrie pe hârtie timbruită,
Să se publice prin foaie, nu cumva vrun plastograf
Documentul, şarta noastră, să-l prefacă pentru o mită,
Şi condiţia aceasta de n-a fi drept observată,
De părţit ambe să rămâie chiar de sine răsuflată.”

Blânde oile atuncea l-acel plan s-au conformat,
Consultând în plebiscidul[1] prin voturile comune,
Mic şi mare, surd şi mutul, liber toţi au declarat
Din cea zi fără de preget omului a se supune
Ş-a-ntroduce pentru vite liberale parlamente
Spre a dizbate interesul prin solide argumente.

După ce să lămurira toate articule-n congres,
Se decise diplomatic un ministru a trimete,
Pentru care, ca cel ager, Korn-Mintosul s-au ales
De a supune cazul public conferenţiei secrete.
Datu-i-s-au vulpea veche secretar şi consiliere
Şi un corb pentru depeşe ca să fie curiere.

(a se urma)

---

[1] *Plebescid* (plebiscitum), decizia poporului, de la *plebs,* gloată, popor, se numea la romani legea care poporul decreta *(Gh. A.).*

ESOP ŞI ŞTRENGARUL

CUPRINS

Fabulă de circonstanţă

Şi-n anticul timp d-eroi
Ştrengari erau ca la noi,
Carii din ecces de minte
Derâdeau şi cele sfinte.
Cel ce nu li sămăna
Prin minciuni se defăima.

Spune istoria c-Esop
Au fost hâd, ghebos şi şchiop,
De el pruncii se spăreau,
Iar nebunii îl derâdeau.

Îns-acea tristă figură
Era vas d-învăţătură,
Ce prin fabule o mie
Au agiuns şi-n Românie.

Esop, sclav când fu-n Efes,
De patronul său trimes,
Trecând în o zi pin strată,
Alungat au fost d-o ceată
De ştrengari ieşiţi din şatră,
Dintre care-unul cu-o piatră
Nemeritu-l-au în şele,
Că-i veniră ameţele.

Neputându-şi răzbuna,
Pe ştrengarul lăuda
Esop pentru ghibacie

Şi i-au zis: “Rău pare mie
Că nu pot să fac alt dar
Decât numai d-un dinar.

Dar vezi cela ce-au trecut,
Decât mine-i mai avut;
Pre el de vei nemeri,
Înzecit te-i folosi.”
Deci ştrengarul lăudat
De câştig s-au apucat
Ş-aşa bine au chitit
Că-n cap ţinta au nemerit.

Îns-acest avut barbat,
Fiind public magistrat,
Un sergent privighitor
Prins-au pe cel praştiitor.

Şi în loc de mulţămită
Dădu ceartă-agonisită.
Iar poporul adunat
La dreptate au aplaudat.

MOMIŢA

CUPRINS

Pentru-un spirit ce nu doarme
Nu-i nimica mai uşor
Decât planuri de reforme
Ca să deie la popor.
De sunt bune, de sunt rele,
Destul fie frumuşele.
Aşa odată o momiţă,
Din filozofilor viţă,
Care nimica creează,
Ce toate le imitează,
Prin formal act s-au fost prins
Marea toată să o sece
Şi că-n sec prin ea va trece.
Pentru asta au aprins
Toţi copacii din pădure
Şi din pietre făcu zgure.
Atunci, iacă, cu mirare,
Animalii toţi strigară:
“Ce invenţie minunată!”
Iar momiţa îngâmfată
Li făcu acest cuvânt:
“Multe averi de bun pământ
Şi ogoare eu voi da
Focul apa de-a seca,
Iar despoticul guvern
Chiar de astăzi voi schimba
Şi republica-n etern
Pentru voi s-a proclama.
După ce mai bună parte
De moşii mi se va da,
Restul n-are să să-mparte,

Ce-n comun s-administra.
Atunci patriei reformate
Dulce soarta va să fie,
Comunizmul de frăţie,
Libertate,
Egalitate,
De a lua lucruri străine
Privilegi e pentru-oricine,
Legile şi direptate,
Ca strigoie răsuflate,
Mai veche de piramide,
S-aibe ca invalide
Şi căzute-n hebeţie
Pensie din Visterie."
Dar pe când ea declama,
Pe un asin întreba
Dacă scad a mărei unde.
Încă nu, ista-i răspunde.
Nu să turbură încă apa?
Parcă doarme,-i zice iapa.
Dar momiţa prefăcută
Elementelor împută
Că nu i s-au nemerit
Cele ce au profetit.
Ş-operaţia tot aşteaptă.
Oare ce-au urmat în faptă?
Au ars arbori din pădure,
Iar din marea cea adâncă
N-au scăzut o picătură.
Mai ales sporit-au încă.
Codrul daună grea au atras,
Marea, mare au rămas,

Aşa câte un şarlatan
Ni propune un frumos plan,
Zgură chiar cu poleială
Care ploaia curând spală.

FRUNZA

CUPRINS

De stejar uşoară frunză
Prin aer se rotolea;
Uitând c-au ieşit din grunză,
Tot în sus zburând, zicea:
“Cât departe de pământ
Începui a-mi înalţa!
Ori pre căile de vânt
Cine poate a-mi urma?”

Ea se-nalţă cătră soare,
Pe cât zefirii au suflat;
Dar abia stă a lui boare,
Frunza-n vale au picat.

Veţi cădea şi voi odată,
Ce sunteţi ferice o zi,
Dacă schimbătoarea ceată
Va-nceta a vă iubi!

DIN MANUSCRISE

CUPRINS

[DISFĂTARE NU SĂ CURMĂ]

Disfătare nu să curmă
D-a zâmbi năluci d-a sale;
Toţi aleargă p-a ei urmă,
Dar p-o dosăbită cale.

Că din mii chipuri ş-o mie
Tot duc la ei dobândire;
Toate gusturi s-afl-în fire,
Omul unu alege sie.

Învăţat în dizghiogare
Numai cauzălor petrece,
Nebunul făr îngrijare
Gustă vreme care trece.

De-a scurta timp unul ştie
Măsuri, altu a sa mărire;
Toate gusturi s-află-n fire,
Omul unu-alege sie.

Unu aleargă la războie,
Unde biruinţa îl cheamă;
De-a spune l-a sa voie
Altul luptă cu o damă.

Amândoi cu sumeţie
Plinesc a lor rânduire;

Omu gustu întăi din fire
Crede că-ş alege sie.

Unul în a curţii haos
Ş-în a ei intrigi să pierde,
Altul ceri spre răpaos
Cer sănin şi câmpul verde.

Cesta zboară cu mândrie,
Altul târâie cu zmerire;
Omul gustu întăi din fire
Crede c-îş alege sie

Pentru alţii scumpul strânge,
Şi-n sfârşit moare pe paie,
Altu a sa avere o stânge
Pentru cai, cotei şi straie.

Unu adună visterie,
Altu împraştie o moştenire;
Omu gustu întăi din fire
Crede că-ş alege sie.

Aşadar, pe-această lume
La gust nimine n-urmează,
Că pe dos merg toate anume,
Lui noroc toţi împutează.

Ş-în această măgulie
Toţi petrec în fericire,
C-omu gustu întăi din fire
Crede c-îş alege sie.

[UMELITĂ ALĂUTĂ]

CUPRINS

Umelită alăută,
Alăută a lui Amor,
Tu ce viaţa me trecută
Ai cântat de multe ori,

În zadar cu măgulie
Şi nădejde m-ai păscut;
Cânt-acum cu duioşie
Răpaosul ce-am pierdut!

Îns-amorul în privire
Silvii mele strălucè
Şi credem c-a me sâmţire
Tot de-acel foc să hrăne.

A ei buzăle credinţă
Ş-amor mie îmi jura,
Însă văd c-a ei voinţă
Au fost de-a mă înşăla.

Îndulcita ei rostire
Punè inima me-n giug;
Până şi a ei zâmbire
Plin-au fost de vicleşug.

Ea ca Vănără îi frumoasă,
Dar aş vre, ah, mie amar,
Ca să fie mai duioasă,
Sau să n-aibă atâta har.

Alăută umelită,
Vino, mângâie al meu sin,
Du la Silvia oţărâtă
Înfocatul meu suspin!

Tânguindu-te, îi spune
De năcazul meu cumplit
Ce viaţa acum răpune
Care ei am fost sfinţit.

[M-AU LOVIT AMOR CU DARDE]

CUPRINS

M-au lovit Amor cu darde,
Ş-ochii varsă amare unde,
În al meu sân un foc arde
Care inima-m pătrunde.

Spre deplina me pieire
Element-împotrivite
Ş-au schimbat a loruş fire
Ş-în al meu sân s-afl-unite.

Dar zădar de lăcrămoasă
Undă faţa me-i vărgată,
Inima me credincioasă
În zadar îi înfocată.

De duioasele pâraie
Al meu foc ce nu să stinge,
Ce nu soarbe a me văpaie
Pe izvorul care plânge!

MEDITAŢIE

CUPRINS

Dacă soarele acufundă în ochean a sa făclie,
Pe munte m-aşez, la umbra învechitului stejar,
Şi duioasa a me privală o preumbl’ pe-astă câmpie
Din a căria felurime mii de zugrăveli răsar.

Râul dincoace răsună cu spumoase unde înalbite,
Ce-ntre maluri înfloriţi şărpind fuge împregiur,
Lacul dincolo întinde a sale ape adormite
Sau al sării ste răsare din a ceriului azur.

De păduri posomorâte acea culm-încununată
S-aurează încă de raze ce lucesc din a lor tron,
Ş-amu carul cel de abur din umră întunecată
Să ridică ş-înalbează geana a lui horizon.

De-altă parte acea tăcere şi văzduhul să dispică
De sunet melanholiii călăuz lui călător,
Ş-amorţitul clopot iarăş din zidire acea gotică
Sara al său conţert adauge spre uietul muritor.

Dar acestor zugrăvele în inima me împietrită
Toate haruri şi plăcere au încheiet a mele sorţi.
Privesc lume ce o asamăn cu o umbră rătăcită,
Căci a vieţuirei soare nu încălzeşte pe-acei morţi.

În zădar din munte în munte eu preumbl’ a me privală,
De la sud la noaptei miezu, de l-apus la răsărit,
Ş-a cereşti tării noianul cercetând întru clipală,
Amar mie, nicăire, zic, eu n-oi fi norocit!

Ceste văi, bordei, palaturi oare ce-m agiută mie?
Toate pentru mine aice acum făr de haruri sânt.
Văi, păraie, stânci şi codruri, singuratică câmpie,
O fiinţă vă lipseşte şi-i pustiu în tot pământ.

Sau că soarele să nască, sau s-apuie cătră sară,
Urmez cale sa cu ochii fără dor în al mieu piept.
Să apuie în sănin soarele, au în nori ca să răsară,
De la soarele nimică, nimic de la zile aştept.

De-aş putè s-urmez în cursul întru care el rotează,
Pretutindene ai mei ochi ar zări pustiu subt cer.
Nu doresc nimic din toate cele ce el luminează
Şi din lumi nemărginite nimic pentru mine cer.

Însă poate că aiure, dincolo de-a noastre sfere,
Unde lucie dreptul soarele altor ceriuri pe alte căi,
De-aş putè să las aice pământeasca dispoiere,
Cele ce-am visat atâta s-ar vădi la ochii mei.

Îmbăta-m-aş la izvorul unde sufletul oftează
Şi-acolò aş găsi iarăş pre nădejde şi p-amor
Ş-idealu acela bine, ce tot omul îl vânează
Şi ce n-are nici un nume între neamul muritor.

Ah, di ce nu pot pe-aripe sau pe carul de Avroră
Neştiut obiect doririi spre tine să mă răpăd;
Pre pămâtul cel nemernic, o sărmană inimioară,
Nici o dulce legătură pentru tine eu nu văd.

Dacă a codrilor frunzime pre pământ cade oborâtă,
Vântul sării să stârneşte ş-o înalţă de pe văi;
Şi pre mine care samen cu o frunză văstejită
Mă răpiţ ca şi pre dânsa, o, înduraţi dumnezăi.

SAFO CĂTRĂ FAON

CUPRINS

Ferice-i aceea june
Care lângă tine oftează,
Căruia lângă tine apune
Şi răsare a zilei rază!

Care aude a ta vorbire
Ş-al tău dulce râsul vede,
Ah, acela în fericire
Lângă Zefs în Olimp şede!

Când privesc a ta figură,
Plin de amorului văpaie,
Sâmt precum pin vine-m cură
Înfocatele păraie.

Dacă negură răsare
Preste aprinsa me vedere,
Nimic n-aud şi îm pare
C-în noian pier de plăcere.

ADIO

CUPRINS

Părăsând aceste clime,
Port amorului obeze,
Îns-a soartei agerime
Pretutindeni a s-urmeze.

Adio, rediule tăcute,
Ce cu a tale umbre mute
Ai ascuns în tăinuire
A me dulce fericire!

Iho malului răspunde
L-acel chin ce mă pătrunde,
Şi din groapa întunecată
În duioasa inimioară
Să răsune încă o dată
Numele de cântă Floră.

Drăgălaşe floricele,
Ce ţăsute în cununele
Frunte încingeţi la me zână,
Dâmburi, văi şi tu, fântână,
Ce ne-aţi zărit împreună,
Adio, ah, pe totdeauna!

DIN PERIODICE

CUPRINS

CÂNELE ORBULUI

Din amara und-a mărei iesă-o rază scânteioasă
Ce-n coloruri vii lucit-au preste muntele înalt.
Steaua zilei se renaşte şi lumina-i amoroasă
Orizonului dă viaţă, florilor plăcutul smalţ;
Raza ei pătrunde codrii, prin bordeiuri se coboară.
Face templu să serbeză cultul sfânt religios;
Vulturul, cel pe sub nouri, preste turnuri sumeţ zboară,
Ţintind soarele, urează faţa discului focos!
Dar la uşa-acelui templu un orb singur se găseşte,
Ascultând vuietul zilei ş-orice pas de trecători;
Gura-i murmură o rugă ce adânc te umileşte,
Şi-ntr-o noapte nesfârşită păşind e rătăcitori.
Dar, vai, cesta nu-i tuneric-unei nopţi posomorâte
Ce în inimă dişteaptă misticoasele plăceri,
Care tristele deşerturi de a lunei raze-umbrite
Le-umple de-a melancoliei suvenire şi dureri.
Asta-i noaptea eternităţei, un adânc nepriceput,
Unde-amorului privire niciodată au străbătut.
Tu ce naşterea-ţi răpiră ochii, triste osândite,
Razele dulci a luminei pentru tine nu-s urzite,
Nici plăceri… strein e ţie acel foc fermecători
Ce în loc de fericire însoţesc pre muritori,
Nici, aleu, pre lângă tine laţul lor nu se întinde,
Şi când nobila simţire pre vrun om duios cuprinde,
Simţ în mâna ta tributul cuvenit unui sărman,

Îţi aruncă-o cătătură ş-a lui mână vre un ban.
Tu nu-i vezi gheţosul suflet, dar despreţul îţi rămâne,
Ş-aspra soartă ţi s-alină de-un prieten, de-al tău câne.
Când în mijlocul mulţimei, pe pământ chiar părăsit,
N-asculţi alta decât glasuri de streini, neauzite,
Atunci cânele simţindu-ţi întristarea, prin miite
Chipuri inima-ţi alină, lângă tine stând lipit.
Este blând, dar cu-ndrăzneală, neadormit spre apărare,
Şi în urma ostenelei, mai duios în ascultare.
Dulcea, trista lui privire, strigătu-i cel plângeros
Trage-asupra-i cătătura trecătoriului duios;
Şi spre a-ţi cruţa durerea ca s-areţi nenorocire,
Se târaşte pe-a lui urme şi-l opreşte din păşire.
De-a sa rugă s-umileşte şi cel mai nepăsător
La bordei cu el în urmă când te-ntorci încetişor,
Este plin de bucurie şi prin săltări înmiite
De-a lui vie mulţămire inima-ţi trerăsărind,
În al tău sân de durere afle-un zâmbet renăscând!
Nopţile când se coboară delungate, liniştite,
Ş-împresoară carul zilei cu-a lor umbre şi tăceri,
La picioare-ţi dormitează cânele ce-adânc suspină,
Încât voacea lui auzu-ţi fermecându-l, te alină
Prin a sale visuri care te-uşurează de dureri.

GÂSCA ŞI CACOMUL

Fabulă

CUPRINS

Gâsca odată ş-un cacom
Se certa pentru protie,
“Eu îmbrac p-un galant om” —
“Iar eu pene-i dau să scrie”.
Plini de cuget sfăditor,
Merg la bufna învăţată,
Ca prin dreaptă giudecată
Să însemne rangul lor.
“Spuneţi — zise l-amândoi
Învăţata legheoaie —
Ce fac oamenii cu voi?”
Advocatul cu aripă
Pentru îmbi răspunde-n pripă:
“Mă smulg, iar pre el dispoaie!”

BOUL ŞI VIŢEII

Fabulă

CUPRINS

Pe ogor, un bou bătrân,
Ce iernasă c-un pic fân,
Primăvară,
Când se ară,
Deşi giugul l-apăsa,
Pe-ncet brazda dispica.
Dar viţeii, ce-l videa
Cum o viespe ră-l împunge,
Strămurarariul cum l-agiunge,
Scaii cum de el s-anină,
I zic: "Ce tragi cea maşină,
Când cu noi lin ai păştea?"
Boul însă: "Feţii mei,
Mintea voastră de viţei
Nu agiunge a giudeca:
Cine plugul va purta
Care scoate din cea humă
Nutreţ pentru a voastră mumă?"

CĂTRĂ UN PATRIOT FILANTROP

CUPRINS

Oamenii cu inimi crude cată fericirea lor
În diregeri sunătoare, în a numelui mândrie,
Altor cugetul se-mpacă în războaie şi-n omor,
Ce-n sărmani preface fiii, pe soţii în văduvie.

Alţii pe aripa geniei străbat mai pre sus de nor,
Cercetând minuni înalte ş-a naturei armonie,
Unii inimile-ncântă prin frumŭseţe şi amor,
La străin adună altul aurul şi avuţie.

Dar bărbatul cărui Pronia cătră darul luminos
O seminţă au adaos de a ei sântă virtute
Nu vra altă faimă, decât de-a fi altui de folos.

De asemene, dorite, tu virtuţi ai înnăscute:
Cuget drept şi patriotic, cu talent suflet duios,
Ce-ntrunesc a lor putere pe aproapele s-agiute!

JUNELE ŞI BĂTRÂNUL

Fabulă

CUPRINS

De la shoală, de la carte,
Dezertând un june, cere
Şi pretinde s-aibă parte
Şi de titluri şi de-avere,
Ce rar să câştigă-n lume
Prin ştiinţă şi bun nume.

La bătrân, ce-l vede-n drum,
Zisu-i-au: "O, tu, în care
Străluceşte minte mare,
Mă învaţă oare cum
Aş pute să capăt bani,
Moşii, titluri şi ţigani?"

Dar bătrânul atunci zice:
"Fătul meu, spre-a fi ferice,
Să nu pierzi nici o minută,
Lucră, patria agiută
Şi pre cel neputincios,
C-asta-i lauda şi folos!"

"Aşa viaţă nu îmi place!"
"Să-nveţi intrigi de a face!"
"Supărare ş-asta cere!
Îmi va fi mai de plăcere
Ca să capăt bun venit
Fără să fi ostenit!"

Dar bătrânul, c-un suspin,
Zice: “Văzui fără carte
Fanfaron, ce nu-i străin,
Că-n scurt timp au mers departe”.

CAMINUL[1]

CUPRINS

Fabulă

Pe când frigul domnea-afară,
Vizitele merg şi vin,
Toată ziua, pănă-n sară,
Focu-ardea în un cămin,
Dar salonul fiind mare,
Era încă tot răcoare.

Oaspeţii, deci, boieri, dame,
Bătrâni, tineri, fiice, mame,
Să se încălzească vin
Mai aproape de camin.
Cel ce nu-ncape se-mpinge
De-a-l putè macar atinge,
Şi caminul împreună
Mai mulţi curtezani ş-adună.

Şoptituri, străine zise
De la ii deş-auzise,

[1] *Camin,* franţuzeşte *şemine,* este acel horn elegant întrebuinţat pentru încălzirea saloanelor. Cuvântul e dedus de la camin (horn), de la care vechea dregătorie *caminar,* ce avea inspecţie asupra ogeagurilor curţii domneşti, precum stolnicul se îngrijea de masă, pitariul de pâine etc. Astă denumire nu ni se pare neologism, ci veche ca şi hornul *(Gh. A.).*

De-nteres au de amor,
Şi de intrigi multe ori,
El, discret[2], da vorbei drum
Pe-unde ieşea al său fum.

Înmândrit caminul dar
De-aşa post de secretar,
Şi căldura, har străin,
Socotind spirt de camin,
Cu dispreţ el tot privea
Peste scauni, canape,
Ca pojâjie de casă
În ungherul ei rămasă.

Dar a lui orbire ţine
Până primăvara vine.
Cald fiind în orice loc,
Nu se face-n camin foc;
La ferestrile deschise
Oaspeţii se-ndesuise,
Şi caminu-acum răcit
Se văzură părăsit.
Atunci, târziu, înţălege
Cele ce favorul drege,
Că acii ce-l cungiura
Focului se închina.

Când vei pierde-un har străin,
Vei păţi c-acel camin!

---

[2] Discret, om carele cu sfiire păzeşte secretele ce i se încredinţează *(Gh. A.)*.

RÂNDUNEAUA
ŞI PASERILE

CUPRINS

Fabulă

Călătoarea rândunică,
Ce ţări multe vizitasă,
Şi chiar pentru că e mică
Multe bune învăţasă,
Nu ca alţii, carii fac
Un voiaj cu ochi-n sac.

Rânduneaua, din cercare
A tâmplărilor trecute
Ce au văzut, deşi pe mare
Erau vânturile mute,
De pe semne totdeauna
Prezicea orice fortună.

Deci în timp de primăvară,
Când ogoarele se ară,
Văz-un om cu ceata sa
Cânepă cum sămăna
Şi, temând de urme rele,
Au zis cătră paserele:

“Feţii mei, deşi în pace
Acest lucru azi se face,
Nu e bun şi-mi pare rău
Despre voi, pentru că eu,
La tot cazul neplăcut,
Peste mări pot să mă mut.

Videţi acea blândă mână,
Care samănă-n ţărână
Nişte fire mărunţele,
Când vor creşte toate acele,
În loc să vă deie mană
Să fac laţuri şi capcană,
Să vă prindă, să vă taie,
La frigare, la tigaie.

Pănă relele-s mănunte
Să mâncaţi a lor grăunte!”
Îns-acel june popor,
Uşurel în al său zbor,
Îşi bătea de sfatul gioc,
Că nutreţ afla-n tot loc.
Cânepa când răsărisă,
Rânduneaua iar le zisă:

“A scăpa încă-i uşor,
Zmulgeţi iarba din ogor,
Căci crescând din zi în zi,
Neamul vostru va stârpi!”
“O, profită tot de rele,
Ni dai sarcini foarte grele,—
Toate paserile-i zic,—
A privi poate un ogor,
Cât să nu-i rămâie un spic,
A lăcustelor popor!”

După săptămâne opt,
Iată cânepa s-au copt.
Rânduneaua n-a-ncetat
A da paserilor sfat:

“Ascultaţi, blem, vorba mea
Iute creşte iarba rea
Şi cu dânsa a voastră soartă

Să-mi urmaţi amuşi măcar,
Păn n-agiungeţi la amar,
Dupre timpul cum se poartă
Din câmp când s-or strânge toate.
Nu zburdaţi în cârd şi-n gloate.
Că atunce, disfătat
Omul caută vânat,
Laţuri şi reţele-ntinde,
Paserile grase prinde.
Neavând voi ghibacie
De cucoară, de becas,
Ce d-a iernei grea urgie
Peste mări trec făr de vas,
Strângeţi sburătoare aripe,
Mute staţi ascunse-n ripe,
Păn va trece acel rău
Ce v-ameninţă mereu!”

Însă paserile orbite,
De sănin timp amăgite,
Ciripea, în câmp zburda
Şi pe vânători chema.
Până ce-n reţele au dat
Ş-a lor poftă au săturat.

Timpuriu să prevezi răul este
rară-nţelepciune,
Cel ce sfatul bun urmează, niciodată
nu răpune.

SĂ NI AGIUTĂM UNUL PE ALTUL

CUPRINS

În a vieţei zile scurte, de suspin şi grijă pline,
Fiilor de un părinte trai de fraţi ni se cuvine;
S-agiutăm unul pre altul sarcina a o purta,
Fiecare om nu poate să rădice partea sa;
Duşmani mii ni împresoară sub o mască ipocrită,
În o viaţă amărâtă, însă pururea dorită;
Ah, plăcerea iute fuge ca o umbră trecătoare,
Iar durerea, grija, daŭna între noi sunt stătătoare.
Inima cea rătăcită, fără razim ş-agiutor.
De dorinţă vie arde, sau îngheaţă deseori.
Nime dintre noi trăit-au fără lacrimi şi durere,
Farmecele societăţii ni-aduc scurtă mângâiere.
Să nu-nveninăm dulcimea ce-n picături ni se dă,
Medeţină slabă foarte pentru pătimire grea.
Când urmează între oameni lupta cea răpuitoare,
Pare-mi-se a vede hoţii, osândiţi la închisoare,
În loc să-mblânzească soarta ce acolo i-au aruncat,
Între ii combat cu fere de care s-au ferecat.

EPILOG LA O COLECŢIE DE FABULE

CUPRINS

Contenesc aice cursul
Ce-mpreună am făcut
Cu furnica şi cu ursul,
Pe drum încă nebătut.
Dar cum voiajerii fac,
Neputând nici eu să tac,
Dintre cât-am auzit
La apus şi răsărit,
Am scris mică
Cărticică,
Îns-acii ce o critică,
Între cele ce-or să zică,
Cugetez că-m vor s-împute,
Cum că fiarăle sunt mute,
Şi prin cele,
Care ele
Cugetează, spun şi dreg
Eu pre oameni înţăleg,
Ş-or căta ca să dezbine
Publicul tot de la mine.
Deci am zis cătr-a me carte:
“Ca să scapi d-atâte sfezi,
Cărticico, acasă şezi!
Că-n Moldova nu ai parte,
Nici salonul e deschis
La cii ce nu-s din Paris.”
Că la Ghiţă-n librărie
Pulberat-a să rămâie
Pănă vreun literat,

Ce-n Hârlău s-au doctorat,
Va lua-o
Şi-ndesară,
Cu ţigară,
Criticând, va afuma-o.
Au din Ţara cea de Gios
Boierul gras şi gros,
Ca s-aducă nou ceva
În a sa politioară,
Zisă au scris-istorioară,
După ce s-a neguţa,
Cartea ia în datorie,
Şi în loc d-Alexandrie,
Cu cafe şi cu zahar,
O va duce acasă-n dar.
Acolo o va ceti
Cuconiţa, dac-a şti,
Va da fiiei cei plăcute,
La isteţul cuconaş,
Ista are s-o-mprumute
La vecinului nănaş,
De la văr la verişoară
Cărticica văd cum zboară,
Mastih, vitrig ş-un cumnat
Fabula ş-au prumutat.
Pe la socrul şi bunica
Vor să-nşire cărticica,
Colendând la neamul tot,
De la moş păn la nepot.
Trecând pintre degeţi mii,
Va să-ncape la copii,
Carii în puţine zile

Unde-s stampe or rumpe file
Iar apoi
La ciocoi
Cartea a fi de silabat,
De râs şi de disputat.
După ce vor destrama-o
Şi de său vor sătura-o,
Un guzgan *politicos,*
Ca să-ncheie a ei soartă,
O va trage-n a lui bortă!

PAINGINII

CUPRINS

Fabulă

“Vivat, neam industrios!”
Zis-au un paingin gros.
Când în fabrica a sa
Sub o streşină lucra.
“Sunt a noastre toate cele
Pre pământ până la stele,
Cât s-urzăşte prin ţărine
Numai firul nostru ţine.
O, paingini, clas ales,
Toate pentru noi să ţăs;
Musca, viespea şi ţânţari
Ni sunt nouă tributari!”
Plini de astă fantazie,
Fabricanţi-n bucurie
Nu-ncăpeau în a lor pele,
Tot ţesau subţiri reţele
Şi în cursă adunau
Muştile care zburau.
Când deodată o suflare
Turbură acea lucrare,
Încât ii ş-a lor vânat
Cu urzirea s-au surpat.

VULPEA CU COADA TĂIETĂ

Fabulă

CUPRINS

O vulpe veche, din cele isteţe,
Ce-nghiţea iepuri, găini şi reţe
Umblând noaptea la vânat,
Încăpu în o capcană,
Dar ghibace şi vicleană
Din cea cursă au scăpat,
După ce ea în secret
Ş-au lăsat de amanet
O bună parte din coadă.
Dar, deşi cu necomplect,
Ideat-au un proiect
De-a-ntroduce drept moadă
Într-a vulpelor popor
Acest port mult mai uşor.
Întrunite-n capitală
În o serie formală,
Vulpele să adunasă.
După ce să săturasă
Să dizbată-n parlament
Despre oi amandament,
Vulpea cu nările-n sus
În ist mod planul ş-au spus:
“Pănă când vulpea va căra
Coada ce-i povoara sa?
Să mături toate cele
Stercuri din drum şi pavele?
Omul nu mai poartă coadă,
Să-i urmăm în astă moadă,
S-o tăiem, o propun eu,

Cine-m dă azi votul său?”
Dar o vulpe din congres,
Ce ţintirea au înţăles,
“Ca proiectul să-ţi dispic,
Zisu-i-au, cumătră dragă,
En întoarnă-te un pic,
Ş-adunarea-ndată întreagă
Da-ţi-va a ei răspuns!”
Atunci şuier, vuiet mare
Răsună în adunare:
Vulpea, deşi dimplomată,
S-au văzut mult ruşinată.
Ş-a ei tâmplare la toţi au vederat
Că cela ce cu vro zmintă să ştie
Ş-altul asămene lui vra să fie,
Spre n-a fi singur cu deget arătat.

ŢIGARA

CUPRINS

O, străină buruiană,
Preste mări de la Apus,
Nu un om, ci o satană
În Moldova te-au adus,
Ca la luxul cel nebun
Să adaogi încă un!

Nu-i de-agiuns că luxul sapă,
Despoaie din an în an,
De sudoare se adapă
A bietului moldovan;
Prin ţigări şi prin ciubuci
Tu şi măduva-i usuci.

Idole, cărui se-nchină
Cel ce-odată te-au gustat,
Cărui aburi învenină
Aerul cel mai curat,
În grădină şi-n salon
Tu dai lege şi bun ton.

De prisos a şti vro limbă,
La vizite şi la bal,
Astăzi vorba se preschimbă
Prin a fumului canal;
Cel ce suflă mai vârtos
Are spirt şi-i graţios.

Vezi junele-n Iaşi, la ţară,
Cum din gură deseori
Negru fum scut din ţigară

Ca din hoarna lui vapor,
Ş-a lor buză delicată
Ca jambonu-i afumată.

A ţigarei aspra lege
Au supus la greu tribut,
Fără vârsta a alege,
Pe sărac, pe cel avut,
Încât oriunde acum
Alta nu vezi decât ... fum!

VULPEA TÂNĂRĂ ŞI CEA BĂTRÂNĂ

Fabulă

CUPRINS

O vulpe tânără, ce-ncă nu ştie
A vânătorilor rea maiestrie,
Se bucura c-asupra iernei grele
Au crescut lungi noi peri preste a ei piele.

Dar cea bătrână au zis: “O, toantă giune,
Să nu te bucuri d-astă minune;
Mantaua numai nu-i de mântuire,
A ei frumuseaţă ni duce-n pieire!”

Vai d-o vită, vai d-o fiară
Ce nu are dinţi şi gheară,
Ca în timpurile rele
Însaşi s-apere a ei piele!

DESACII

Fabulă

CUPRINS

Chemă Gioe dineoară
Ca din toată împărăţie
Cel ce umblă,-noată, zboară,
Înaintea lui să vie,
Să-i zică de-i mulţămit
Precum firea l-au urzit,
Că-are scop ca toate trepte
Dup-un nou calup să-ndrepte

"Tu, momiţo, vino-ntăi!
Între tine şi ai tăi
Fă o dreaptă asemănare,
Cine vro meteahnă are?"

După o tumbă ce-au făcut,
Momiţa au început:
"Decât mine în toată lume
Nu e nime mai lăudat
La talent, la spirit, la nume,
Nici e mai frumos format.
Umblu-n patru şi în două,
Eu scornesc tot modă nouă,
Şi al meu chip frumuşel
Omului au fost model.
Însă ursul, unchiul meu,
Este urât şi nătărău,
Şi cu minte numa ar fi
Când pre mult nu s-ar mândri."

Ursul care apoi vine
Foarte-i mulţămit cu sine
I se pare, după modă,
Pe elefant a-l reforma,
A-l lungi puţin la coadă
Şi urechea a-i mai scurta.

Elefantul, ce se ştie
Că e plin de-nţelepţie,
Critică pe-a mării chit
Că mult peşte au înghiţit.

De altă parte o furnică,
Ce se crede un colos,
Chiar pe lindenea critică
Că n-aduce vrun folos.

După aceea s-au chemat
Din pământului popoare
Cât-un ales deputat
Ca să spuie ce le doare.
Dar ş-aici s-au înţăles
Că a fiecărui lege
Este propriul interes,
Pre care de bun alege.
Să văzu deci neputinţă
A preface vro fiinţă.

Că a lumei Împărat,
Când pre om au fabricat,
Celui tont şi lui ghibaci
O părechea au dat desaci,
Ca zmintelele nebune

În acii desaci s-adune.
Dar omul a lui pacate,
Ca la ochii săi s-ascundă,
În desacul de la spate
Totdeauna le-acufundă,
Iar cele străine sminte
În desacul dinainte.

CUPRINS

IEPURILE ŞI BROASCA ŢĂSTOASCĂ

Fabulă

Cătră un scop de iute alergi,
Nu agiungi, de-ncet nu mergi.
Iepurile ş-o ţăstoasă
Ni dau prubă curioasă.

Zis-au broasca cea târzie
Iepurelui sprintinel,
Că ea, păşind cătinel,
Mult mai sigură a să vie
Şi mai iute la un scop,
Decât dânsul în galop.
Încât pus-au rămăşag
Ş-au ales de ţântă un fag.

Iepurile, care crede
Că puterea-n călcăi şede,
I-au zis: “Ţi-ai ieşit din minte,
Soro, pas tu înainte!
De-oi purcede la asalt
Sunt la ţântă într-un salt.”

Văzând ţânta apropietă
Şi ţăstoasa-ngreoietă,
Iepurele, după un pas,
Stă şi rumigă-n popas,
Înainte face doi
Şi atâţia paşi napoi.

Mai zburda,
Adulmeca,
Tot la umbra lui visa[1],
Îşi bătea de broască gioc
Că încet păşea din loc.

Când din a lui fantazie
Iepurele s-au trezit,
Nenea broască cea târzie,
Neabătută-n calea sa,
Pe încet, dar tot urma,
Ş-agiungând întăi la fag
Prinde a ei rămăşag.

Apoi iepurelui zice:
“Tinerel eşti, vinetice,
Nu-i de-agiuns a fi uşor,
Mintea-n cap stă, nu-n picior!
Oare ce ai face, frate,
De ai purta ş-o casă-n spate?”

Iaşi, 12 noiembrie 1857

[1] Cunoscută legumă sălbatică numită *Umbra iepurelui (Gh. A.).*

VOT LA COMETUL DIN 1858

CUPRINS

O, lucefere străine,
Ce pre căile sănine
Trecând, prin mii leghioane
De stele şi prin mii zoane,
Cursul tău cel minunat
Lumea-ntreagă au admirat,

Când a României soartă
O-nchidea secreta poartă,
Argintoasa a ta comă
Ai întins spre cea menire
Ce lăsa antica Romă
L-ai săi fii de moştenire.

Dorit timpul cel să vie
Ca-n a ta călătorie,
Când iar te vei înturna
Pe român a lumina,
Să găseşti pe-a lui popor,
În traiul nemuritor,
Puternic şi fericit,
În Concordie unit!

CÂNT SECULAR

Pentru aniversala 30 ianuarie 1859

CUPRINS

Solenela sărbătoare de cânt secular să sune
Celui *Domn* ce-au fost Moldovei de mult bine făcător;
Patria, care au luminat-o, tâmplele să-i încunune
Şi să-ncingă al său nume ca laurul nemuritori!

O, voi meseri şi voi orfani, junilor şi voi junele,
Ce prin el aveţi un azil, ce prin el v-aţi luminat,
Umeliţi de cunoştinţă, sunaţi lauda-i păn la stele,
Unde evlavia cea sântă ş-a lui fapte l-au-nălţat.

Demni de-a lui faceri de bine, arătaţi-i mulţămire,
Păşind preste acea cale care el au petrecut;
În voi Patria găsească lucrători l-a ei mărire,
O tărie neînvinsă şi-n fortună a ei scut.

Românio, spre agiunge acolo und-al tău nume
Şi a tale sorţi te cheamă: de a fi şi tu iar Stat,
Nu uita că a ta Mumă au trăit atâta-n lume
Cât virtutea ş-amor Patriei au plinit ş-au onorat!

ÎN AMINTIREA DE 30 IANUARIE,

aniversala onomastică a lui Vasile Lupu,
domn Moldovei, restauratorul literilor
române în biserică şi în curte, fondator
Academiei naţionale la 1644

CUPRINS

Trecut-au secoli cu a lor fortune
Ce preste Patrie au suflat pieire;
Puternici domni, frumseţe de minune,
Averi, invidia, frageda mărire,

Toate au rămas a timpului păşune,
De ele urmă nu vezi nicăire;
Numa-a virtutei fapta nu răspunde
Şi să păstrează giune-n nemurire.

Alţi domni cu arme ţara mântuise,
I-au păstrat drepturi, viaţă, autonomie,
Pentru mari sorţi ce în destin sunt scrise.

Tu-ntăi sfărmaşi obeze de sclavie,
Ce ferecau a strămoşilor zise,
Ş-ai înviet nou simţ în românie!

ASUPRA CORUPŢIEI SECOLULUI

CUPRINS

Iertat oare celor tineri şi bătrânilor să fie
Ca să facă-n toate zile scandaloasă nebunie?
Iertat fi-va să prăzi oameni prin un nou metod ghibaci,
Să te-nsori, să laşi copiii, cununia s-o disfaci?
Iar pe asemene nelege a tuna ori nu se poate?

Să audă farizeii şi a viţiilor gloate,
Critico nemituită, adevărul cel curat
La acii ce vreau s-asculte spune-l astăzi dizgheţat.
Unde-i legea cea sfinţită şi dreptatea nevândută,
Între noi din vechi aflat-aţi o petrecere plăcută,
Pre voi bunii şi părinţii cu respect v-au onorat,
Însă-n loc ca strănepoţii p-urma lor să fi călcat,
Derâzând simplicitatea timpurilor ce-s trecute,
Pe fantoame lustruite austera-au schimbat virtute.

Vorbe multe sunătoare, dar veninu-i mezul lor,
Care pierde azi prezentul p-un nesigur viitor.
Unde-s oameni de parolă, amici unde-s cu tărie,
Unde giunii care patriei razim, vânta ei să fie?
Soţii giugul ce-l giurasă nu voiesc a-l mai purta,
Pana nu cată alt merit decât cel a defaima;
Patrioţii între sine un altuia groapa sapă,
De averea cea stăină epitropul să adapă.
Giudele, căruia datu-i ministerul cel mai sfânt,
Direptatea celor meseri ş-al său vinde giurământ.
Nu cu-asemene principii Alexandru cel Bun Rege
Reformat-au societatea cu-nţăleaptă eternă lege,
Nice Ştefanu cel Mare, de nemicii patriei-ncins,
Combătând un miez de secol, trii imperii au învins!
Înarmează-te, române, cu oţele şi cu zale,

Mai mult însă te-ntăreşte şi cu armele morale!
Nemoralul, egoizmul, interesul ovelit
Sunt tirani carii să-ncearcă să te ţie cătuşit.
Aşa Roma, a noastră mumă, păn' virtutea avea altară,
Fericită-au fost în nuntru şi temută din afară;
Dar când cetăţenii Romei de virtuţi s-au depărtat,
Cele urzite-n curs de secoli într-o zi s-au surupat.
De a străinilor urzele au scăpat a noastră ţară,
Numai viţiul din nuntru va putea ca să o piară!

LA DANTE

În ocaziunea aniversarei seculare

CUPRINS

Al Italiii Cântătoare, Tu întăi din muritori
Care te-ai deştins în Tartar şi venit-ai iar în lume,
Spre a ni spune suferinţa celui păcătuitori,
Vaitele nencetate şi osânda lui anume,

Tu, prin graţia zeiască te-ai suit la Paradis,
Unde luce între angeli vergura ta Beatrice,
Pentru care sântul amor poarta d-aur ţ-a deschis
Să admiri pe cea ce vie te făcu duios ferice.

După şase secoli astăzi numele tău iar învie
Şi serbează triumfarea geniului nemuritor,
Către carea şi o muză, născută în Românie,
Depune cu umelire tributul admirător.

CÂNTUL CIGNULUI[1]

CUPRINS

Fiinţa cea mai aleasă care Zeul a creat
A răspuns la a sa menire de a fi lumei împărat,
I-au deschis adânci secrete, i-au supus elemente şi cele
Ce pământul în sân ascunde, ce se operă sub stele.
Asta fiinţă aşteaptă altei vieţe o dulce auroră,
Că suflarea ce divină aice nicicum nu moare;
Aşa Cignul României, ce e pasere profită,
A cântat în aşteptare de-o viaţă mai dorită!

[1] Se zice că *cignul* mai nainte de a răposa, cântă un viers melodios care se numeşte *cântul cignului* şi se aplică la cea de pe urmă compunerea unui poet *(Gh. A.)*.

APRECIERI

D. Aga Gh. Asachi este bărbatul acela care în vremi grele s-au străduit pentru luminarea neamului său. D-lui este acel carele pentru literatura Moldovei au făcut singur mai mult decât toţi moldovenii împreună.

Mihail KOGĂLNICEANU

Asachi a fost omul epocei lui, adică omul ieşit din mijlocul necesităţilor vremii; n-a comandat timpului: s-a pus însă în serviciul lui cu o bogăţie remarcabilă de aptitudini. Trăind într-o epocă de nediferenţiere culturală, el a fost din rasa enciclopediştilor. Pe lângă o cultură ştiinţifică a avut şi o educaţie artistică; a mânuit lira, penelul şi echerul; umanităţilor le-a adăugat şi vaste cunoştinţe poliglote; muzicei i-a adăugat ingineria. [...]

A deschis, cu siguranţă, drumuri în toate direcţiile; fără a fi fost un revoluţionar sau un temerar, plutind între două lumi, el a tăiat căi noi, menţinându-se, totuşi, în strictă legalitate. [...]

[...] conştient şi programatic chiar, a cântat, astfel, dragostea cea mai spiritualizată, a slăvit pe strămoşi, iubirea de patrie, a cântat actele renaşterii noastre culturale, teatrul, şcoala, limba românească, artele, subliniind fapta omului de acţiune prin comentariul liric al poetului.

N-a izbutit, desigur, întotdeauna; reci cele mai adeseori, încărcate de podoabe convenţionale, câteodată versurile lui sunt lapidare, au comparaţii solid clădite, şi, cu toată nesiguranţa limbii, se simte în ele un artist al ritmurilor armonioase, un erudit al versificaţiei.

[...] meritul lui stă în faptul de a fi fost un organizator de teatru

românesc şi iubitor de spectacole; prin spiritul lui întreprinzător a contribuit, astfel, la răspândirea gustului pentru teatru.

[...] Pe lângă atâtea merite, Asachi are şi pe acela de a fi fost întemeietorul celui dintâi ziar moldovenesc, [...] el a tradus în fapt o nevoie simţită. *Albina românească* e întâia trăsură de unire în limba patriei dintre Moldova şi restul omenirii; se cuvine, deci, s-o privim cu recunoştinţă.

Eugen LOVINESCU

[Asachi] trebuie privit în completatea activităţii lui. A sprijinit şi dezvoltat învăţământul de toate gradele în limba naţională, a pus bazele unui teatru autohton, a întemeiat presa, a încurajat ştiinţa şi artele, a creat un sistem cultural-educativ, pe care l-a apărat până la sfârşitul vieţii. Generaţiile de după 1840 îi datorează mult. El este o verigă necesară şi trainică în neîntreruptul lanţ al culturii româneşti. Dacă în activitatea culturală realizările îi sunt preţioase, nici ca scriitor nu poate fi total ignorat. Opera lui Asachi poate să ofere cititorului modern şi pagini de emoţie estetică.

George SORESCU

[...] Cultura pe care şi-o însuşise şi energia cu care era înzestrat i-au dat posibilitatea să joace un rol însemnat în epoca reprezentărei noastre şi această cultură a lui se înfăţişează sub aspecte foarte variate, trecând de la literatură la ştiinţă şi artă — am amintit că dânsul învăţase şi pictura, căpătând astfel o pregătire pentru a putea vorbi de artă în însemnările răspândite prin ziarele şi revistele conduse de dânsul şi pentru a întreprinde, împreună cu alţii, executarea unor tablouri cu "iconirea faptelor istorice a patriei", încercare ce a avut ecoul ei patriotic dacă nu atât artistic. Privit astfel, Asachi apare în lumina adevăratei sale valori.

Ovid DENSUSIANU

Din cele trei ediţii de *Poezii* (1836, 1854, 1863), se pot reţine, în afară de imnul *La Italia,* sonetele de dragoste închinate Biancăi Milesi-Leuca pe care o cunoscuse în Italia, în 1809, şi pe care o va slăvi până la moarte mimând pe Petrarca. [...]

Nuvelele istorice [...], învechite din punct de vedere al limbii, sunt interesante prin fabulosul medieval, cavaleresc, clasic, complicat cu viziuni mitologice şi decoruri din recuzita romantismului.

Alexandru PIRU

Când s-a întors de acolo (din Italia), pentru a începe opera sa foarte importantă în domeniul şcolii, iar, într-o măsură, mult mai mică, şi în domeniul politicei, el aducea cunoştinţe cu totul noi. Deosebirea dintre Budai-Deleanu şi Asachi este tocmai aceasta; Budai-Deleanu ia Italia prin Viena. Asachi ia Italia de acasă, din Italia însăşi. [...] Şi oricât s-ar scrie împortiva lui Asachi, ca poet, oricât ar fi unii de incapabili să-l înţeleagă, nu vor muri niciodată versurile prin care el afirmă legăturile noastre indestructibile cu Roma strămoşească.

[...] Cine cunoaşte ce însemnează în poezie topica, instinctul de a pune un cuvânt într-un anume loc, acela îşi va da seamă cât de măiastră e disciplina prin care vechea vorbire moldovenească de la începutul secolului al XIX-lea, stilul acesta lăbărţat de convorbire fanariotă, plin de cuvinte greceşti şi franţuzeşti rău asimilate, a fost silită de energia creatoare a lui Asachi să intre în acele legături sintactice care înseamnă disciplina română în cuvânt şi frază.

Nicolae IORGA

Poezia lui Gh. Asachi [...] e aproape în întregime sub regimul lui Petrarca. Poetul cunoscuse de altfel direct Italia şi petrarchizase acolo chiar şi italieneşte. Fondul sonetelor e banal, dar când endecasilabul se păstrează, efectul e un sistem muzical limpid şi abstract, cu acorduri cvasieminesciene: Cât ţi-s dator, o, stea mult priincioasă,/ Că-n primăvara a vieţii mele,/ Tu m-ai ferit de strâmbe căi şi rele/ Şi m-ai condus pe calea virtuoasă.// Tu-n sân mi-aprinzi făclia luminoasă, / M-ai adăpat l-Astreei fântânele,/ Şi când viaţa-mi îndulcesc prin ele,/ Despreţuiesc chiar soarta fioroasă.// Ca să doresc a vieţii nemurire/ Mă-ndeamnă raza-ţi care-n cer se vede,/ Cum statornică urmează-a ei rotire.// De la ţărmul fatal vasul purcede./ Ş-amu plutind prin marea de pieire,/ A ta rază la port mă va încrede.

Lirica secolului XVIII are un ecou larg în poezia lui Asachi. Regăsim

convenţia geografică clasică, didactismul settecentesc (în maniera Monti), melancolia cimiterială (după Thomas Gray şi Jukovski). Interesante sunt *Baladele* şi *Legendele* în care, bizuindu-se pe tradiţia populară, Asachi s-a străduit să înjghebe o mitologie literară română, într-o viziune mai grandioasă, intenţional, decât aceea a lui Alecsandri, şi în termeni clasici. Munte sacru e declarat Ceahlăul, sub numele de Pion. Colo se află simulacrul Dochiei. După bürgeriana *Lenore,* poetul scrie *Turnul lui But pe muntele Pion,* istorie a unui strigoi care vine să-şi ia logodnica spre a o duce în galop pe muntele sfânt al Daciei: Luna luce — Butul fuge, / Peste munte, prin hârtop,/ Vântul şuieră şi muge,/ Roibul sare în galop,/ Ş-amu-i duce p-amândoi,/ "Doamno, care nu-i strigoi?"

În *Jijia,* oamenii boierului Conde prind cu plasele în râu o zână care povesteşte că e o fecioară creştină din vremea năvălirilor barbare, al cărei schit a fost înghiţit de pământ în urma rugii tovarăşelor sale, spre a nu cădea în mâinile păgânilor. *Sirena lacului* are factură schilleriană. O sirenă (fostă fată înşelată de un boier) se răzbună. Sugestia pe alocuri e a unei poezii superioare, mijloacele sunt insuficiente.

Nuvelele lui Asachi, dificile şi prin limba amestecată, plină de imposibile neologisme (*milian, manin, vasfrâns, covil, pelice, vântă* etc.), par astăzi bizare, mai ales romantice, lipsite de percepţiunea istorică. Dimpotrivă, ele aparţin tipului clasic şi această intenţie cere circumstanţe uşurătoare. Modelul lui Asachi e romanul cavaleresc, acela întrupat în Ariosto mai ales, adică istoria aventuroasă cu fabulos aranjat în gust clasic, cu lipsa totală de instinct geografic. Pretutindeni sunt numai păduri mari şi întinse pajişti, castele şi grădini pierdute în imense singurătăţi, în ciuda cărora, fără nici o respectare a legilor timpului, eroii se întâlnesc să se bată. Europa şi Asia sunt aduse antropologic la acelaşi tip ideal cavaleresc. Afară de viteji apar doar păstori, necromanţi, bătrâni eremiţi. Obsedat de ideea miturilor, Asachi a luat în mână cronicile moldovene şi a dat materiei ei sens picaresc. În *Dragoş* totul este fabulos. În Cumania mică, în cetatea Romidava, stăpâneşte Haroboe, om fioros, nu mai puţin cavaler, cum îl arată coiful. Deşi tătar, Haroboe este "cuprins de un simţământ necunoscut până atunce" la vederea Brandei, mireasa trimisă de Domnul din Misia pentru fiul lui Dragoş.

Toate peripeţiile în jurul acestei călătorii sunt ariosteşti. De notat sanctuarul Dochiei, păzit de Nona, un soi de vestală, şi de o ciută: “Aice un spectacol nou se desfăşură înaintea ochilor ei, un ocean de neguri plutea deasupra coamelor de pini urieşi, stânci manine [grele], răsturnate de cutremur, parcă erau aninate deasupra capului ei şi formau o tărie nestrăbătândă în giurul simulacrului Dochiei”. *Valea-Albă* e un basm de aventuri mongolice în care Ştefan cel Mare e tot atât de puţin istoric ca şi Gofredo în *Gerusalemme liberata*. Scenele de război sunt văzute într-un spirit cu totul mitic. La Catelina lângă Cotnar sunt mari fortificaţii, înainte de luptă oastea stă la liturghie în jurul unei cruci colosale. În fine, în faţa lui Ştefan cel Mare se aduc daruri cu învederat aspect de Renaştere, diademe de aur, ulcioare de bronz, lacrimatorii, monede cu efigiile împăraţilor Tauridei. În *Bogdan-voievod,* nuvelă fantezistă, se dă la Hârlău o luptă de stil cavaleresc: “săbiile şi lăncile scapără şi scânteiază de loviturile puternice ale măciucilor fericate, pavezile remboambă“. *Petru Rareş* e nuvela cea mai lungă, aceasta cu oarecari satanisme romantice. Fundamentul rămâne cel clasic. Lacul Brateş e descris în maniera Salvator Rosa, pescuitul formând o mare compoziţie amănunţită şi fantastică. O vânătoare de bouri e prilej de a prezenta o scenă în gustul uşor melancolic al lui Tasso: buchete de flori duse de un râu şi venind de la o sihăstrie-cetăţuie unde stă închisă Ileana. La Suceava dăm de un colosal gotic, peste temelii de “adâncă antichitate”. *Mazepa în Moldova* dezvoltă, nu fără simţ poetic, tema fugii cavaline tratată de Byron, în *Rucsanda Doamna* cazacul Timuş e văzut ariosteşte ca un cavaler frumos “îmbrăcat în zea strălucită”, cu purtări dintre cele mai curteneşti, iar nu cu fire “ de heară“, cum îl ştim din cronici. Evident, Rucsanda îl iubeşte.

Ceorge CĂLINESCU

În climatul fanariot saturat de anacreontism din cel de-al doilea deceniu, poezia lui Asachi, de o muzicalitate nouă şi gravă, inedită ca idei şi forme poetice, şi cu mari merite sub raportul versificaţiei, se iveşte parcă dintr-o altă lume, a spiritului şi armoniei, “situându-l pe scriitor printre cele mai înzestrate condeie” şi constituind, cu toate

şovăielile de limbă atât de regretabile, “un adevărat eveniment literar” (P. Cornea). Ea e concepută în lumina unei teorii clasiciste: “Îndreptat de pilde clasice şi de firea limbei — afirmă Asachi în 1836 — m-am sârguit a urma sistemei care cere ca poezia, ce este productul cel mai ales a cugetării prin simţire înălţată, să răsune prin ziceri elegante şi armonioase”. Cea mai pură întrupare a acestui crez o constituie poezia de dragoste. Versurile inspirate de platonica iubire pentru Bianca Milesi —Leuca — propun un nou ideal erotic şi aduc câteva note profund definitorii, ce revin în parte, la Alecsandri: înălţarea dragostei în rândul valorilor absolute, de unde asocierea ei la elementele astrale; adeziunea la lumină şi armonie; confidenţa făcută de poet naturii, încât om şi natură “se prelungesc unul în altul şi se spiritualizează reciproc” (D. Popovici); exaltarea virtuţii; trăirea spirituală a sentimentului, dublată de o adoraţie sublimă, petrarchiană; înţelegerea iubirii ca o comuniune empireică, în genul Dante—Beatrice. Indicând transgresarea sentimentului din planul afectiv în acela al problemelor de conştiinţă, deci obiectivarea lui, aceste trăsături, prezente în ciclul *Leucăi,* dar şi în unele “anacreontice”, au anumite reflexe şi în poeziile în care cultul pentru nobila milaneză se prelungeşte în cultul pentru Italia — vatra strămoşească. Nemuritoare — consideră Iorga — prin semnificaţia patriotică, versurile din *Cătră Tibru* sau *La Italia* se desfăşoară solemn, în viitoarele cadenţe ale poeziei lui Alexandrescu: “ Vă urez frumoase ţărmuri ale Ausoniei antice/ Congiurate cu mări gemeni, împărţite d-Apenin “ etc. Cu timbrul ei nou, prefigurându-l uneori pe Eminescu (“Şi mie lin luceafărul/ Din cer va să-mi străluce/ Când dulce-a fi de-o patimă/ Aminte a-şi aduce”), erotica devine partea cea mai caracteristică a creaţiei lui Asachi. Pe a doua latură a ei, poezia asachiană se vrea programatic: utilă “Spre virtute versu-mbie, despre rele face ură/ Fermecându-ne adapă d-o înaltă-nvăţătură“ (*Cătră patrie*). Sub semnul aceluiaşi clasicism, grefat însă pe spiritul “luminilor”, se fixează aici lunga suită de ocazionale (ode, imnuri, sonete de tip encomiastic, între care şi primul sonet din literatura noastră — 1821 — intitulat ulterior *La întroducerea limbei româneşti în publica învăţătură)*, fabulele, şi satirele, îndeobşte imitate. În esenţă, o poezie filtrată de “cugetare”, străbătută de un puternic finalism etic şi cetăţenesc, de extracţie lumi-

nistă. În preajma anului 1830, opera lui Asachi vădeşte o anumită propensiune spre zonele preromantice şi romantice. Acestei ispite i se datorează orientarea spre noi izvoare (Gray, Ossian, Mickiewicz), diversificarea tematică (mormintele, trecutul istoric, tradiţiile, natura) şi experimentarea elegiei, meditaţiei, baladei şi legendei istorice. Deşi semnificativă în sine, intenţia poetului este însă trădată: întâmpinând rezistenţa unei structuri primare clasice, spiritul romantic nu se asimilează substanţei operei; cu unele excepţii, dar nici ele totale: *Elegie scrisă pe ţinterimul unui sat,* imitată după Gray, *Mormântul, Primăvara,* cu sonuri eminesciene ("Deşarte-s măgulirile/ Ce trec peste pământ/ Ca o săgeată repede/ Pe aripe de vânt"), *Ştefan cel Mare înaintea Cetăţii Neamţ, Turnul lui But,* ambele pornind de la Mickiewicz, şi, dincolo de orice model, poemul în proză *Meditaţia unui îmbătrânit poet* (1839), "splendidă mostră de lirism al senectuţii, fără pereche în epocă (P. Cornea). Celelalte creaţii marcate de intenţia novatoare a lui Asachi, prin caracterul lor impur, hibrid, exterioare noii direcţii literare. Şi poate că însăşi ratarea nuvelelor şi dramelor istorice, pentru care scriitorul n-a avut desigur nici înzestrarea necesară, se explică prin inaderenţa organică la sensibilitatea romantică. Marcată în adânc de spiritul clasic, a cărui preponderenţă este atestată şi de majoritatea traducerilor, opera lui Asachi, cu toate tentativele de deviere, evoluează în esenţă unitar în albia ei iniţială. Ilustrând alături de Conachi, Iancu Văcărescu, Mumuleanu, o etapă de tranziţie, Asachi nu izbuteşte să ancoreze în apele noului. După cum ideologia sa e cantonată în limite luministe, tot aşa şi creaţia lui, deşi mai deschisă spre noile orizonturi, rămâne totuşi subordonată unui ideal clasic.

Maria PROTASE

Asachi studiase operele clasicilor greci şi latini (cu preferinţă pentru Horaţiu), dar atracţia manifestă este pentru literatura italiană: Dante, Ariosto, Tasso, Petrarca, Metastasio, Ugo Foscolo, G. Parini, V. Alfieri, V. Monti. Primele cicluri de poezii, scrise în limba italiană, *La Leucaide* şi *Raccolta delle Poesie,* sunt inspirate de dragostea pentru Bianca Milesi. Poetul o cântă în sonete petrarchiste şi o imaginează mai

mult pictural. Viziunea lui este neoclasică, peisajul ce formează cadrul general este însă mitologic, întotdeauna arcadic. Pentru poet, chipul iubit rămâne centrul unui univers, populat de zeităţi mitologice. Cântecul lui de dragoste neîmplinită împrumută imagini din mitul lui Orfeu, melodia lui îmblânzeşte şi fiarele sălbatice. Cântecul umanizează un întreg peisaj agrest. Ceea ce îl apropie pe Asachi de Petrarca este fiorul sublim şi statornic al iubirii. Marea dramă a despărţirii de iubita sa, exprimată în unul din cele mai frumoase sonete ale poetului. *Il Vaticino (Profeţia)* are un ton profund elegiac. Fără să se depărteze de modele străine, Asachi a plăsmuit, după 1812, numeroase poezii, dintre care unele au fost grupate sub titlurile *Ode, Elegii, Sonete, Anacreontice, Cântece, Imne, Meditaţii, Satire, Balade, Legende* şi *Fabule.* Modelele lui se găsesc în Anacreon, Horaţiu, Petrarca, Boileau, Lamartine, Hugo, Mickiewicz şi Ignacy Krasicki, din care făcuse şi tălmăciri. În poezie, Asachi este deopotrivă clasic, preromantic, nota predominantă rămânând însă cea clasică. Orice operă de artă, crede Asachi, trebuie să contribuie la progresul paşnic al societăţii, să stimuleze în om virtuţile morale. Pe acest crez iluminist el grefa permanent valorile clasice. Horaţian prin concepţie, Asachi cultivă cu predilecţie oda, evoluând de la cântarea peisajului italic până la evenimentul cultural al Moldovei: *La Italia, Către Tibru, Prolog, La Patrie, Restaurarea şcoalelor naţionale în Moldova, La moldoveni, La restatornicirea domnilor pământeni, Pleiada, Odă către poeţii români, Vasul Moldaviei* ş.a. Oda *Prolog. La Patrie* deschide prima ediţie de versuri a poetului, din 1836. Ea are semnificaţia unui adevărat manifest poetic.

Algeria SIMOTA